

Príloha 1

K Šiestej periodickej správe Slovenskej republiky o implementácii Dohovoru o právach dieťaťa

1. Dieťa má právo obrátiť sa na komisára pre deti priamo alebo prostredníctvom inej osoby aj bez vedomia rodičov, poručníka, opatrovníka alebo inej osoby, ktorej bolo dieťa zverené do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov. Jednou z originálnych zákonných kompetencií výlučne komisára pre deti je aj predkladanie oznámení v mene dieťaťa alebo detí podľa Opčného protokolu k Dohovoru o právach dieťaťa o procedúre oznámení. V Časti II tohto Protokolu sú uvedené podmienky, za akých je možné predložiť oznámenie Výboru OSN o právach dieťaťa (napr. len v prípade, ak sa vyčerpali všetky dostupné vnútroštátne opravné prostriedky. Komisár pre deti presadzuje záujmy detí v spoločnosti, spolupracuje s deťmi priamo alebo prostredníctvom organizácií pôsobiacich v oblasti práv detí, konzultuje s deťmi veci, ktoré sa ich týkajú, skúma názory detí a podporuje ich záujem o verejné otázky. Podporuje tiež zvyšovanie povedomia o právach dieťaťa v spoločnosti. Komisár pre deti spolupracuje so zahraničnými subjektmi a medzinárodnými subjektmi, ktoré sa podieľajú na výkone práv dieťaťa alebo ochrane práv dieťaťa. Pôsobnosť komisára je vo vzťahu k verejným orgánom a neverejným subjektom, upravená v § 3 zákona o komisárovi, pričom v odseku 2 zároveň vymedzuje negatívnu pôsobnosť vo vzťahu k súdom, prokuratúre Národnej rade SR, a ďalším inštitúciám. Zákon o komisárovi upravuje postavenie komisára ako nezávislého orgánu, ktorý svoju pôsobnosť vykonáva oddelene od iných orgánov, ktorým osobitný predpis ustanovuje kompetencie v oblasti ochrany ľudských práv. Zákon jednoznačne deklaruje nezávislosť postavenia komisára v súlade s prílohou rezolúcie 48/134 Valného zhromaždenia OSN z 20. decembra 1993 o Vnútroštátnych inštitúciách na presadzovanie a ochranu ľudských práv (tzv. Parížske princípy) „Zloženie a záruka nezávislosti a plurality“. „Vzhľadom na skutočnosť, že komisár sa podieľa na ochrane práv podporou a presadzovaním práv osobitne zaručených špecifickým skupinám, ktorými sú deti, medzinárodnými dohovormi, jeho nezávislosť okrem iného spočíva aj v tom, že orgány verejnej moci nemôžu zasiahnuť do výkonu jeho pôsobnosti či oprávnení. Bude výlučne na komisárovi kedy a ako uplatniť svoju právomoc vymedzenú zákonom o komisárovi, a teda pri výkone svojej funkcie je nezávislý a svoje oprávnenia vykonáva oddelene od iných orgánov.“ Znamená to, že žiadny orgán štátnej moci nemôže vydávať komisárovi pokyny či návrhy alebo odporúčania na spôsob vybavenia vecí zverených do pôsobnosti komisára. To môže výlučne zákon alebo Dohovor. Pripravená aktuálna novela zákona o komisárovi, ktorá je v súčasnosti v skrátanom legislatívnom konaní a umožňuje odvolať komisára pre deti (ako aj komisára pre osoby so zdravotným postihnutím) okrem iných dôvodov uvedených v § 19 ods. 4 tohto zákona, podľa návrhu v § 19 ods. 4, písm. c) zákona, ak komisár „koná spôsobom, ktorý vzbudzuje dôvodné pochybnosti o jeho nezávislosti a nestrannosti pri výkone funkcie komisára.“ Z uvedeného dôvodu je komisárka pre deti veľmi znepokojená neprimeraným politickým zasahovaním nielen do jej oprávnení komisára, ale aj do inštitúcie ako takej, čím sú zásadne porušené Parížske princípy.

1A. Úrad komisára pre deti pripomína že, od 14. apríla 2014 nadobudol platnosť Opčný protokol k Dohovoru o právach dieťaťa o procedúre oznámení, ktorý Slovenská republika podpísala 28. februára 2012.

1B. Uistujeme výbor že i napriek tomu, že sa v SR nepodarilo nájsť a zaviesť metódu sledovania zdrojov alokovaných zo štátneho rozpočtu na implementáciu práv detí, sú na politiky pre deti a rodiny alokované finančné prostriedky v štátnom rozpočte a následne v rozpočtoch jednotlivých rezortov a samosprávy. Taktiež uvádzame, že politiky schvaľované na vládnej úrovni musia byť opatrené doložkou vybraných vplyvov, okrem iného aj sociálnych vplyvov alebo vplyvov na manželstvo, rodičovstvo a rodinu.

2. Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (ďalej len „UPSVR“) prevádzkuje a rozvíja v rámci jednotného informačného systému v oblasti sociálnych vecí a služieb zamestnanosti jednotný prepojený systém zhromažďovania, spracovávania a prenosu informácií, ako aj sledovania procesov v oblasti sprostredkovania náhradnej rodinnej starostlivosti. Orgány sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (ďalej len „SPODaSK“) zaznamenávajú výkon opatrení SPODaSK do informačného systému KIDS, ktorý sa neustále vyvíja a rozširuje s ohľadom na potreby aplikačnej praxe Informačný systém KIDS zbiera podrobné údaje, ktoré zodpovedajú požiadavkám Dohovoru, okrem etnického pôvodu. V súčasnom období sa pripravuje jeho rozšírenie o centrá pre deti a rodinu, kde sa budú vytvárať štatistiky nielen pre potreby MPSVR SR, ale aj pre celé štátne štatistické výkazníctvo. Informačný systém KIDS sleduje ukazovatele týkajúce sa počtu prípadov jednotlivcov i rodín, pre ktorých sa vykonávali opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (maloletí, plnoletí), ukazovatele týkajúce sa výkonu jednotlivých opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v sledovanom roku a ukazovatele týkajúce sa personálneho zabezpečenia výkonu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vykonávanej pre maloletých a plnoletých.

3. Pre sociálne dávky a dotácie je zdrojom dát informačný systém riadenia sociálnych dávok (IS RSD PRO), následne sú tieto údaje spracované v manažérskom informačnom systéme RSD MIS, ktorý je nadstavbou IS RSD PRO. Údaje na účely Zákona č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o peňažných príspevkoch na kompenzáciu“) spracúvajú úrady práce, sociálnych vecí a rodiny a UPSVR. U osôb, ktorým je poskytovaná pomoc vo forme peňažných príspevkov na kompenzáciu, preukazu fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím alebo parkovacieho preukazu pre fyzickú osobu so zdravotným postihnutím sa okrem iného spracúva informácia o veku osoby ako aj o druhu jej zdravotného postihnutia. Spracúvané údaje sú vo všeobecnej rovine uverejnené a verejne dostupné na webovom sídle Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny. Ak je potrebné pre iné systémy mať k dispozícii niektoré spracúvané údaje nie vo všeobecnej rovine, ale priamo údaje týkajúce sa konkrétnych osôb, tieto poskytuje UPSVR priamo iným inštitúciám na základe zákona napr. Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou na účely zdravotného poistenia, Sociálnej poisťovni na účely sociálneho poistenia. MPSVR SR

pripravilo Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov, bol Národnou radou Slovenskej republiky prijatý 10. septembra 2019, a po jeho podpise prezidentkou Slovenskej republiky bol vyhlásený v Zbierke zákonov Slovenskej republiky pod číslom 280/2019 Z. z.. Prioritným cieľom predkladaného návrhu novely zákona o sociálnych službách, okrem ďalších legislatívnych úprav, je vytvoriť právne podmienky na nový systém zberu údajov o sociálnych službách, a to v rámci informačného systému sociálnych služieb, ktorého správcom bude MPSVR SR. Ide o zabezpečenie aktuálnych dát pre potreby zisťovania skutkového stavu v oblasti sociálnych služieb, skvalitnenie procesu strednodobého plánovania rozvoja sociálnych služieb a ich súvisiaceho spolufinancovania, a to na všetkých úrovniach riadenia od miestnej, cez regionálnu až po národnú. Zavedením informačného systému sociálnych služieb sa vytvoria predpoklady aj pre zefektívnenie systému poskytovania finančnej podpory poskytovateľom sociálnych služieb z verejných rozpočtov a znižovanie administratívnej záťaže podávaním žiadosti o finančný príspevok z rozpočtu MPSVR SR v elektronickej podobe priamo do informačného systému sociálnych služieb. Ustanovenia zákona týkajúce sa informačného systému sociálnych služieb nadobudnú účinnosť 1. januára 2021. V rámci informačného systému sociálnych služieb sa budú zbierať aj údaje (vrátane osobných) o jednotlivých prijímateľoch sociálnych služieb pri odkázanosti na pomoc inej osoby (vrátane detí), pričom predmetom zberu údajov budú aj údaje o veku, pohlaví, pobyte a vybrané zdravotné údaje. Pri ostatných druhoch sociálnych služieb budú tieto údaje rovnako dostupné, avšak nie z hľadiska jednotlivcov ale v rámci celkového počtu prijímateľov sociálnych služieb u jednotlivých poskytovateľov sociálnych služieb. Vybrané osobné údaje (vek, pohlavie, pobyt, stupeň odkázanosti) budú dostupné aj z evidencie samosprávnych orgánov (obcí a vyšších územných celkoch) o osobách, o ktorých bolo vydané rozhodnutie o odkázanosti na sociálnu službu.

4. Ministerstvo spravodlivosti SR (ďalej len „MS SR“) prostredníctvom analytického centra združuje štatistické údaje, ktoré využíva v rámci svojho rezortu na zefektívnenie súdneho konania, operatívne riadenie rezortu, hodnotenie kvality a rýchlosti súdneho konania a rozhodovania, hodnotenie výsledkov práce súdov, hodnotenie platnej právnej úpravy a prípravy návrhov zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov, prípravu koncepčných a strategických materiálov ministerstva. Súdna štatistika sa na MS SR riadi Inštrukciou 2/2018 Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky z 5.2.2018 o súdnej štatistike, ktorú schvaľuje minister spravodlivosti SR. Štatistiku tvoria nasledovné okruhy: štatistika o právoplatných výsledkoch súdneho konania, ktorá je výberom údajov o priebehu a výsledku súdneho konania; štatistika o stave a pohybe jednotlivých druhov súdnych agend na súdoch sleduje v jednotlivých druhoch súdnych agend došlé veci, ako aj priebeh a spôsob ich vybavovania súdmi v jednotlivých štádiách súdneho konania.

5. Úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia policajného zboru (ďalej „ÚHCP PPZ“) sa dlhodobo usiluje o zlepšenie systému zberu a štatistického vykazovania údajov o legálnej a nelegálnej migrácii cudzincov (vrátane veku, pohlavia, maloletých bez sprievodu), nakoľko to patrí k úlohám odboru. Tieto úlohy sa vykonávajú najmä v rámci neustálej úpravy

relevantných informačných systémov PZ, ktoré sa týkajú nelegálnej a legálnej migrácie cudzincov (IS ECU, IS MIGRA - vytváraním nových položiek, nových výstupov s členením podľa veku a pohlavia u rôznych kategórií legálnej a nelegálnej migrácie apod.), spracovávaním a aktualizáciou metodiky k zberu dát o nelegálnej migrácii v IS MIGRA, školeniami, aktualizáciou a rozširovaním členenia údajov legálnej a nelegálnej migrácie v zverejňovaných štatistických prehľadoch. Uvedené činnosti vyplývajú z neustále sa zvyšujúcich nárokov na kvalitný zber informácií a tvorbu štatistických údajov ako na národnej, tak i na európskej úrovni (európske štatistiky pre Eurostat, FRAN štatistiky pre Frontex). ÚHCP PPZ zabezpečuje zber, spracovávanie a poskytovanie štatistík Eurostatu v zmysle článku 5, 6 a 7 Nariadenia EP a Rady (ES) č. 862/2007 o štatistike Spoločenstva o migrácii a medzinárodnej ochrane. Európske štatistiky, ktoré sú pravidelne zasielané Eurostatu z jednotlivých členských štátov, vrátane Slovenska, sú dostupné na oficiálnej webovej stránke Eurostatu.¹ Na národnej úrovni sa pravidelne spracovávajú štatistiky legálnej a nelegálnej migrácie cudzincov v súlade s národnou legislatívou, ktoré sa zverejňujú na internetovej stránke Ministerstva vnútra SR.² Uvedené štatistické prehľady (polročné a ročné) obsahujú množstvo štatistík legálnej a nelegálnej migrácie v rôznom členení a zahŕňajú aj štatistiky zamerané na maloletých bez sprievodu (ďalej len „MBS“) zistených pri nelegálnej migrácii. Od 1.1.2017 sme do uvedených polročných a ročných štatistických prehľadov zaradili nové členenie podľa pohlavia a vekových kategórií - k základným kategóriám nelegálnej migrácie (neoprávnené prekročenie štátnej hranice, neoprávnený pobyt). Ďalšie rôzne členené štatistiky ÚHCP PPZ spracováva pre služobné účely v rámci PZ a sú prístupné na intranetovej stránke úradu hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru (mesačné, kvartálne, polročné, ročné, kumulatívne a pod.). Tieto štatistiky sú na požiadanie poskytované aj iným subjektom (štátne orgány, mimovládne inštitúcie, právnické a fyzické osoby).

6. Informačné centrum na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality Ministerstva vnútra Slovenskej republiky (ďalej „IC MV SR“) poskytuje údaje o obetiach obchodovania s ľuďmi Eurostat-u a UNODC, nakoľko vykonáva zber štatistických údajov o identifikovaných a formálne identifikovaných obetiach obchodovania s ľuďmi v Slovenskej republike, vrátane detských obetí, v zmysle svojich úloh ustanoveného národného spravodajcu pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi. Na tento účel využíva informačný systém MV SR Obchodovanie s ľuďmi, ktorý bol v r. 2018 inovovaný kvôli požiadavkám na zber údajov definovaných v dotazníkoch z Eurostat-u a UNODC. Zber štatistických údajov o obetiach obchodovania s ľuďmi zahŕňa informácie o veku obetí pri nábore, pohlaví obetí obchodovania s ľuďmi, či ide o MBS, evidencia o evidencii obete v zahraničnom národnom referenčnom mechanizme, spolupráci s orgánmi presadzovania práva, asistovanom dobrovoľnom návrate, nábore, ceste, vykorisťovaní a poskytnutej pomoci obeti obchodovania s ľuďmi. Uvedené štatistické kategórie (ak sú známe) sú zbierané pri dospelých, aj pri detských obetiach obchodovania s ľuďmi. Navyše každoročne od r. 2017 IC MV SR zverejňuje situačné správy v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi s komplexným

¹ <http://ec.europa.eu/eurostat/web/asylum-and-managed-migration/data/database>

² <http://www.minv.sk/?rocenky>

prehľadom k obetiam, páchatelom (obžalovaným, odsúdeným), modus operandi a preventívnym aktivitám vykonaným v Slovenskej republike v oblasti boja proti obchodovaniu s ľuďmi.

7. Zber údajov v rezorte zdravotníctva sa vykonáva najmä na základe Zákona č. 153/2013 Z. z. o národnom zdravotníckom informačnom systéme a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Účel spracúvania údajov, zoznam spracúvaných údajov a okruh dotknutých osôb, o ktorých sa údaje spracúvajú, ako aj účel ich poskytovania tretím stranám upravujú Príloha č. 2 Národné zdravotné registre a Príloha č. 3 Zisťovanie udalostí charakterizujúcich zdravotný stav populácie tohto zákona.

Na účely zdravotníckej štatistiky Národné centrum zdravotníckych informácií spracúva údaje z národných zdravotných registrov, aj národných zdravotníckych administratívnych registrov, hlásení o zisťovaní udalostí charakterizujúcich zdravotný stav populácie a štatistických výkazov v zdravotníctve podľa vyhlášky MZ SR č. 74/2014 Z. z. zo dňa 11. marca 2014, ktorou sa ustanovuje zoznam hlásení do národných zdravotných registrov, ich charakteristiky, podrobnosti o obsahu národných zdravotných registrov, postupe, metódach, okruhu spravodajských jednotiek a lehotách hlásení do národných zdravotných registrov. Zmeny v zbere údajov sa vykonávajú priebežne v súvislosti s novelami zákonov a predpisov.

8. Cieľom zberu, šírenia a poskytovania štatistických výstupov MPSVR SR sú činnosti súvisiace s kompletizáciou a zverejňovaním statických a dynamických výstupov. prostredníctvom rôznych distribučných kanálov. Aj výstupy rezortného štatistického zisťovania slúžia pre poskytnutie čo najlepšieho vytypovania zberu dát v rámci záujmu dieťaťa, úprav súvisiacich s ochranou detí v sociálnej oblasti a posilňovania ochrany života a zdravia detí v prípadoch násilia. V tejto súvislosti sa realizuje zber alebo zhromaždenie všetkých potrebných informácií (údajov a metaúdajov) použitím rôznych metód zberu (vrátane získania údajov z existujúcich štatistických, administratívnych a iných nie štatistických registrov a databáz) a poskytuje ich pre ministerstvá a ostatné orgány štátnej správy vykonávajúce štátne záležitosti, rozpočtové organizácie a príspevkové organizácie, štátne a verejné vysoké školy, obce, samosprávne kraje a zariadenia sociálnych služieb. Výstupy štatistických zisťovaní sa zverejňujú elektronicky (web aplikácia, e-mail).

9. Dňa 1.júna 2017 vznikla na Úrade podpredsedu vlády SR pre investície Implementačná jednotka. Cieľom Implementačnej jednotky je sledovanie odpočtu opatrení definovaných v Revíziách výdavkov pripravovaných Útvarami hodnoty za peniaze. Zároveň napomáha ministerstvám dosahovať výsledky rýchlejšie prostredníctvom akceleratorov. Komunikuje s analytickými útvarmi, ale aj vecne príslušnými sekciami, či podriadenými organizáciami jednotlivých ministerstiev v záujme nastavenia spolupráce a vytvorenia monitorovacích procesov, či merateľných ukazovateľov v nadväznosti na stanovené opatrenia. Od 1. augusta 2018 pôsobí Implementačná jednotka na Úrade vlády SR. Vláda SR spustila projekt Hodnota za peniaze, v rámci ktorého plánuje zreformovať pravidlá, nastaviť procesy a posilniť inštitúcie, ktoré podporia prijímanie dobrých rozhodnutí vo verejnom záujme a významne zvýšia hodnotu za peniaze v slovenskom verejnom sektore. Jedným z nástrojov Hodnoty za peniaze je kompletná revízia väčšiny verejných výdavkov. V roku 2016

prebehla revízia zameraná na zdravotníctvo, dopravu a informatizáciu verejnej správy a v roku 2017 revízie výdavkov na vzdelávanie, politiky trhu práce a sociálne politiky a životné prostredie. Následne, v roku 2018, prebieha druhá revízia výdavkov na zdravotníctvo a revízie výdavkov na ohrozené skupiny, pôdohospodárstvo, zamestnanosť a odmeňovanie vo verejnej správe. Revízie výdavkov hodnotia účinnosť a efektívnosť výdavkov a identifikujú opatrenia, ktoré zvýšia hodnotu za peniaze z verejných financií, čím umožnia fiškálnu úsporu, lepšie verejné služby pre občanov (výsledky) a/alebo presun financií na priority vlády.

10. Justičná akadémia, rozpočtová organizácia Ministerstva spravodlivosti SR, je nezávislou vzdelávacou inštitúciou s celoštátnou pôsobnosťou, ktorá zabezpečuje organizuje a vykonáva vzdelávanie sudcov, prokurátorov a súdnych úradníkov. V súlade s napĺňaním cieľov Dohovoru, ako je vývin a implementácia komplexnej politiky súdnictva pre mladistvých. Justičná akadémia v rámci operačného programu Efektívna verejná správa realizuje projekty s cieľom zefektívňovať súdne konania a s tým spojené zvyšovanie kvality súdnych rozhodnutí prostredníctvom skvalitnenia vzdelávacích aktivít v systéme vzdelávania sudcov, prokurátorov a justičných zamestnancov.

Kľúčový prístup projektu je modernizácia a inovácia justičného vzdelávania (zavedenie tzv. špecializovaného vzdelávania), pozostávajúce z rozdelenia cieľovej skupiny do menších skupín podľa súdnej agendy s presne zadefinovanými špecifickými vzdelávacími potrebami, tzn. špecializáciou a adresným vzdelávaním. Organizácia a uskutočnenie celoživotného špecializovaného vzdelávania sudcov, prokurátorov a súdnych úradníkov v jednotlivých oblastiach práva, súvisiacich expertných oblastiach, interdisciplinárnych oblastiach vrátane aplikačnej nadstavby s využitím inovatívnych metód vzdelávania, metód simulovaných pojednávaní pre funkčne mladých sudcov a prokurátorov, rozsiahlejším zapojením zahraničných lektorov v jednotlivých oblastiach práva.

Expertné oblasti práva tvorí špecializácia na digitálne zručnosti, tzn. vzdelávanie zamerané na osvojenie si zručností potrebných na riadny výkon právomocí zverený právnymi predpismi v súlade s aktuálnou aplikačnou praxou.

Celoživotné špecializované vzdelávanie:

- 60 trojdňových špecializovaných vzdelávacích podujatí v rodinnom práve,
- 139 špecializovaných dvojdných vzdelávacích podujatí,
- 60 špecializovaných jednodňových (regionálnych) vzdelávacích podujatí,
- 4 špecializované dvojdné výročné konferencie.

(Zvládanie záťažových situácií v konaní a rozhodovaní vo veciach maloletých detí, Sexuálne zneužívanie detí a zverených osôb, Kontradiktórne vedenie výsluchu dieťaťa a zverenej osoby v súdnom konaní, Ochrana obetí, Efektívne vedenie civilného konania a technika pojednávania, Brexit – zmeny v oblasti justičnej spolupráce v občianskych a obchodných veciach, pracovné stretnutie sudcov vybavujúcich agendu P a agendu výkonu súdnych rozhodnutí vo veciach maloletých a iné.)

11. Súčasťou výskumu ľudských práv a práv dieťaťa bolo aj zisťovanie vnímania extrémizmu a terorizmu z pohľadu žiakov základných a stredných škôl a ich rodičov. Cieľom bolo zistenie názorov, informovanosti a osobných skúseností žiakov základných a stredných škôl (a ich rodičov) s prejavmi extrémizmu a vnímanie terorizmu ako závažnej hrozby súčasnej doby. Úloha

nadviazala na riešenie problematiky intolerancie, násilia a extrémizmu u mladých ľudí vo veku od 12 do 18 rokov, ktoré boli realizované v rokoch 2010 a 2016, pričom bol dotazník tento rok doplnený o súbor otázok zameraných na vnímanie terorizmu a jeho vplyvu na život mladých ľudí na Slovensku.

12. Pracovná skupina realizuje nasledujúce projekty, ktoré sa tejto témy týkajú a ich zistenia sú východiskom pre prácu uvedenej pracovnej skupiny. V Národnom projekte "Kvalitnejšie verejné politiky prostredníctvom lepšieho poznania občianskej spoločnosti", ktorý zastrešuje úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti,³ sa už dlhšiu dobu prostredníctvom využívania synergií sústreďuje na zber primárnych dát týkajúcich sa participatívneho potenciálu detí a mladých ľudí po celom Slovensku, a tiež s vlastnými projektmi členov a členiek pracovnej skupiny. Aktuálne bol ukončený zber dát, pričom nastupuje analytická fáza, počas ktorej bude, aj s ohľadom na ciele pracovnej skupiny, analyzovať a vyhodnocovať dáta tak, aby na ich základe mohli stanoviť odporúčania aj pre predmetnú pracovnú skupinu. O ďalšom postupe a príležitostiach bude pracovná skupina priebežne informovať na zasadnutiach Výboru pre deti a mládež.

13. V rámci projektu Tvorba mechanizmov participácie detí a mládeže na rozhodovacích procesoch školy a tvorbe verejných politík prebehol ďalší výskum, podporený z operačného programu Efektívna verejná správa, na ktorom pracujú viacerí členovia Výboru pre deti a mládež - Inštitút pre aktívne občianstvo spolu s Radou mládeže Slovenska a Nadáciou otvorenej spoločnosti. Výskum prebehol na pätnástich základných a stredných školách po celom Slovensku. Zameriava sa na participáciu v školskom prostredí (napr. žiacke školské rady). Aj výsledky tohto výskumu budú podkladom pre prácu pracovnej skupiny výboru. Aktuálne sú v predmetnom projekte formulované odporúčania pre verejnú správu i školy tak, aby tieto podporili zapojenie detí a mladých ľudí do tvorby politík v prostredí školy i štátu. Jedným z výsledkov projektu tiež bude tzv. Stratégia participácie detí a mladých ľudí na tvorbe verejných politík, ktorá má za cieľ pokryť tému participácie detí a mladých ľudí na vyššej politickej úrovni, a to vo formálnom aj neformálnom vzdelávaní, samospráve a tvorbe verejných politík týkajúcich sa detí a mladých ľudí.

14. MPSVR SR pripravovalo novelu:

- zákona o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ako aj vykonávací predpis. V súlade s Čl. 4 Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím boli konzultované pripravované zmeny s osobami so zdravotným postihnutím už v štádiu prípravy. Za týmto účelom bola zriadená pracovná skupina, ktorej členmi boli reprezentanti osôb so zdravotným postihnutím zastupujúci záujmy osôb s jednotlivými druhmi zdravotného postihnutia vrátane detí.

- zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov ako aj vykonávací predpis. K príprave návrhu zákona ako aj k príprave vykonávacieho predpisu bola zriadená pracovná skupina zo zástupcov zariadení, tak štátnych ako aj neštátnych. Po dohode zástupcov všetkých zariadení bolo sformované riešenie
- návrh na vytvorenie nového druhu multifunkčného zariadenia, v ktorom by boli utvorené

³ http://www.minv.sk/?ros_np_participacia

podmienky aj pre rozvoj ambulantných a terénnych opatrení a dobrovoľných pobytov pre odbornú prácu – centrum pre deti a ich rodiny z dnešných detských domovov, krízových stredísk a resocializačných stredísk, pochopiteľne za zákonom stanovených podmienok.

Zároveň boli návrhy právnych predpisov predložené na posúdenie Výboru pre osoby so zdravotným postihnutím a Výboru pre deti a mládež (výbory sú súčasťou Rady vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť).

15. V rámci Národného programu rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím na roky 2014-2020 bolo prijaté opatrenie zamerané na „prehodnotenie povahy, účelu, vecného obsahu a financovania služby včasnej intervencie“. Závery realizácie tohto opatrenia boli premietnuté do novely zákona o sociálnych službách, vykonanej s účinnosťou od 1. januára 2018 zákonom č. 331/2017 Z. z.

Za účelom koordinácie, rozvoja, dostupnosti a udržateľnosti služby včasnej intervencie bolo prijaté ďalšie opatrenie v rámci Národného programu rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím na roky 2014-2020 – „Podporovať rozvoj, dostupnosť a udržateľnosť služby včasnej intervencie“. Služba včasnej intervencie vyžaduje prierezovú participáciu odborníkov z viacerých oblastí. Z tohto dôvodu bola na úrovni štátneho tajomníka ministerstva vytvorená pracovná skupina pozostávajúca aj zo zástupcov rezortu školstva, zdravotníctva, poskytovateľov služby včasnej intervencie a v neposlednom rade rodičov detí, ktorým sa táto služba poskytuje. Účelom služby včasnej intervencie je v konečnom dôsledku ovplyvniť vývin dieťaťa so zdravotným postihnutím s ohľadom na jeho individuálne a špecifické potreby a naučiť ho v maximálnej miere využívať oslabené funkcie a vytvárať kompenzačné mechanizmy za stratené schopnosti. Toto nie je možné realizovať bez zapojenia odborníkov z relevantných oblastí a súčinnosti rodiny dieťaťa pri poskytovaní starostlivosti o dieťa so špeciálnymi potrebami a stimulácií jeho vývinu a jej podpory pri vyrovnávaní sa so zdravotným postihnutím dieťaťa.

- Zákon 448/2008 Z. z. o sociálnych službách v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov je súčasťou práva sociálneho zabezpečenia. Sociálne služby sú poskytované vo verejnom záujme, a to ako špecializované činnosti zamerané v zásade na odstraňovanie a zmiernovanie dôsledkov nepriaznivej sociálnej situácie, prevenciu jej vzniku, jej riešenie a zmiernenie, a to v záujme sociálneho začlenenia jednotlivca- fyzickej osoby, rodiny alebo komunity, resp. zabránenia ich sociálnemu vylúčeniu.

- V zákone o sociálnych službách sú vytvorené rovnaké právne podmienky pre verejných poskytovateľov sociálnych služieb i neverejných poskytovateľov sociálnych služieb, pokiaľ ide o zápis do registra poskytovateľov sociálnych služieb na rovnakom právnom základe, a ich práva a povinnosti poskytovateľa sociálnej služby.

- Financovanie sociálnych služieb je viaczdrojové, a zdroje spolufinancovania sociálnych služieb vychádzajú z odlišnosti právnych foriem verejných poskytovateľov sociálnych služieb a neverejných poskytovateľov sociálnych služieb, ktoré limitujú ich hospodárenie.

- V prípade, že sociálnu službu obec alebo vyšší územný celok zabezpečuje prostredníctvom neverejného poskytovateľa sociálnych služieb, je zo zákona povinný mu poskytovať finančné príspevky za zákonom stanovených podmienok, a to finančný príspevok na prevádzku poskytovanej sociálnej služby (FPP) a finančný príspevok pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy (FPO). Zákon o sociálnych službách

ustanovuje spôsob určenia FPO a FPP, ktorý zabezpečuje v príslušnom územnom obvode finančnú podporu poskytovania sociálnej služby príslušného druhu sociálnej služby a formy sociálnej služby a kapacity zariadenia sociálnych služieb neverejným poskytovateľom tejto sociálnej služby, z prostriedkov obce, resp. vyššieho územného celku, primeranú takémuto zdrojovému zabezpečeniu porovnateľnej sociálnej služby prevádzkovej verejnými poskytovateľmi tejto sociálnej služby.. Nakoľko poskytovanie a zabezpečovanie sociálnych služieb je samosprávnou pôsobnosťou obcí a vyšších územných celkov, ministerstvo nemôže ovplyvniť poskytovanie FPP a FPO vo vzťahu ku konkrétnym neverejným poskytovateľom sociálnej služby konkrétneho druhu sociálnej služby na konkrétnom mieste jej poskytovania, resp. sociálnej služby poskytovanej konkrétnej cieľovej skupine osôb.

- Finančná podpora poskytovateľov sociálnych služieb v zariadeniach sociálnych služieb podmienených odkázanosťou zo štátneho rozpočtu poskytovaním finančného príspevku na spolufinancovanie týchto sociálnych služieb Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR je zákonom o sociálnych službách ustanovená pre verejných poskytovateľov sociálnych služieb a neverejných poskytovateľov sociálnych služieb na rovnakom právnom základe, v súlade so záväzkom vyplývajúcim z Programového vyhlásenia vlády SR na roky 2016 - 2020 „zefektívniť systém viaczdrojového financovania sociálnych služieb, zavedením príspevku podľa stupňa odkázanosti pre všetkých zriaďovateľov rovnako“.

- Spôsob určenia a výška finančného príspevku na poskytovanie sociálnej služby v zariadeniach podmienených odkázanosťou poskytovaného Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny SR, je ustanovený v zákone o sociálnych službách na rovnakom základe pre verejných aj pre neverejných poskytovateľov sociálnej služby v týchto zariadeniach sociálnych služieb a zohľadňuje náročnosť osobnej starostlivosti o prijímateľov sociálnych služieb. V spôsobe určenia tohto finančného príspevku sú vytvorené právne podmienky na to, aby suma poskytnutého finančného príspevku v čo možno najväčšej miere odrážala reálnu štruktúru prijímateľov sociálnej služby podľa stupňa ich odkázanosti, čím sa zabezpečuje diferenciácia úrovne spolufinancovania konkrétnych poskytovateľov sociálnych služieb v konkrétnych zariadeniach sociálnych služieb podľa konkrétnych podmienok náročnosti (nákladovosti) poskytovania sociálnej služby danej štruktúrou prijímateľov poskytovanej sociálnej služby z hľadiska stupňa ich vecnej i časovej odkázanosti na osobnú pomoc a podporu.

- Sociálne služby poskytované neverejným poskytovateľom sociálnej služby môžu byť financované:

- a) z finančného príspevku pri odkázanosti fyzickej osoby na pomoc inej fyzickej osoby pri úkonoch sebaobsluhy (FPO) a z finančného príspevku na prevádzku poskytovanej sociálnej služby (FPP) poskytovaných z rozpočtu príslušnej obce alebo z rozpočtu vyššieho územného celku v rozsahu ich pôsobnosti za podmienok ustanovených zákonom o sociálnych službách,
- b) z úhrad za sociálne služby od prijímateľa sociálnej služby na základe zmluvy o poskytovaní sociálnej služby a z úhrad za iné činnosti, ktoré zákon o sociálnych službách neupravuje a zvyšujú kvalitu sociálnej služby uvedených v osobitnej zmluve,
- c) zo štátneho rozpočtu prostredníctvom rozpočtovej kapitoly Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR , a to z 1. finančného príspevku na poskytovanie sociálnej služby v zariadeniach podmienených odkázanosťou (zariadenie podporovaného bývania, zariadenie pre seniorov, zariadenie opatrovateľskej služby, rehabilitačné stredisko, domov sociálnych

služieb, špecializované zariadenie, denný stacionár), 2. finančného príspevku na poskytovanie sociálnej služby v nocľahárni,

d) zo zdrojov verejného zdravotného poistenia na úhradu ošetrovateľskej starostlivosti v zariadeniach sociálnych služieb uvedených v § 35,36,38 a 39 zákona o sociálnych službách (zariadenie pre seniorov, zariadenie opatrovateľskej služby, domov sociálnych služieb, špecializované zariadenie) na základe uzatvorenej zmluvy o poskytovaní ošetrovateľskej starostlivosti v zariadení sociálnych služieb s príslušnou zdravotnou poisťovňou podľa predpisov v oblasti zdravotnej starostlivosti- v rozsahu paušálnej úhrady pre určený minimálny počet lôžok pre jednotlivé samosprávne kraje (nová právna úprava s účinnosťou od 1. januára 2018 ustanovená zákonom č. 351/2017 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 576/2004 Z. z.“), vyhláškou MZ SR č. 20/2018 Z. z., ktorou sa ustanovuje minimálny počet lôžok na účely poskytovania ošetrovateľskej starostlivosti v zariadeniach sociálnych služieb a zariadeniach sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a výpočet minimálneho počtu lôžok pre príslušnú zdravotnú poisťovňu podľa podielu jej poistencov na celkovom počte poistencov podľa príslušného samosprávneho kraja),

e) z vlastných zdrojov neverejného poskytovateľa sociálnej služby,

f) z prostriedkov prijatých na základe písomnej darovacej zmluvy,

g) z výsledkov hospodárenia z podnikateľskej činnosti po zdanení daňou z príjmov, ktorú vykonáva neverejný poskytovateľ sociálnej služby podľa osobitných predpisov,

h) zo zisku zo sociálneho podniku,

i) z iných zdrojov, napr. z asignácie dane , využitím právnych možností zákona o službách zamestnanosti, a to ako zamestnávateľ, prostredníctvom aktívnych opatrení na trhu práce a súvisiacich príspevkov, využitím možnosti financovania poskytnutím nenávratných finančných príspevkov cez operačné programy napr. Ľudské zdroje (ESF), alebo cez IROP, využitie dotácii na podporu rozvoja sociálnych služieb v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR.

16. Zákon č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov v znení zákona č. 231/2019 Z. z. upravuje práva, ochranu a podporu obetí trestných činov vzťahy medzi štátom a subjektmi poskytujúcimi pomoc obetiam a finančné odškodňovanie obetí násilných trestných činov. Zákon definuje aj obzvlášť zraniteľnú obeť, kam patrí okrem iných subjektov i dieťa, teda osoba mladšia ako 18 rokov. Zákon upravuje podmienky poskytovania odbornej pomoci obetiam a zákaz pred druhotnou viktimizáciou alebo opakovanou viktimizáciou obetí trestných činov. Subjekt poskytujúci pomoc obetiam, ktorý má záujem poskytovať odbornú pomoc a získať dotáciu na túto činnosť podľa Zákona o obetiach, musí mať udelenú akreditáciu. Ak subjekt poskytujúci pomoc obetiam získal dotáciu podľa Zákona o obetiach alebo osobitných predpisov, je povinný poskytovať všeobecnú odbornú pomoc obetiam po dobu 90 dní bezplatne, ak to odôvodňuje závažnosť spáchaného trestného činu, a to bez ohľadu na podanie trestného oznámenia alebo jej aktívnu účasť v trestnom konaní. Obzvlášť zraniteľná obeť má právo na poskytnutie špecializovanej odbornej pomoci, ktorú jej subjekt poskytujúci pomoc obetiam poskytuje po dobu 90 dní vždy bezplatne a na požiadanie obeť aj po uplynutí tejto doby. MS SR udelilo akreditáciu 11 subjektom poskytujúcich pomoc

obetiam, z toho 8 subjektov sa venuje poskytovaniu špecializovanej odbornej pomoci s cieľovou skupinou zahŕňajúcou aj deti.

17. IC MV SR, ktoré je gestorom špecializovaného Programu podpory a ochrany obetí obchodovania s ľuďmi (ďalej len „program“), spolupracuje s mimovládnu/medzinárodnou organizáciou (mimovládnym sektorom), ktorá je aktuálne zazmluvnená zo strany MV SR na poskytovanie služieb programu, poskytovanie služieb asistovaného dobrovoľného návratu obetiam obchodovania s ľuďmi a službách na Národnej linke pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi 0800 800 818 (ďalej len „národná linka“). Na účel zlepšovania vyššie uvedených služieb, spoločnej koordinácie a implementácie slúži pravidelná platforma (stretnutia na štvrt'ročnej báze), ktorej sa zúčastňuje mimovládna organizácia a zástupcovia MV SR, ako aj ďalšie prizvané ministerstvá alebo iné orgány/inštitúcie, a to podľa riešených aktuálnych problémov. Samotný program, asistované dobrovoľné návraty a služby na národnej linke sú financované z osobitnej rozpočtovej kapitoly MV SR určenej a alokovanej na tieto účely.

18. Oblasť systematického zapájania občianskej spoločnosti vrátane mimovládnych organizácií (ďalej len „MVO“) a organizácií pre deti do plánovania, implementácie, monitorovania, hodnotenia politík a poskytovania potrebných finančných prostriedkov MVO zabezpečuje taktiež aj rezort zdravotníctva spolupracou s verejnosťou v rámci prípravy legislatívnych i nelegislatívnych dokumentov. Napríklad zákon č. 525/2010 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti MZ SR v znení neskorších predpisov umožňuje občianskym spoločnostiam, mimovládnym organizáciám a organizáciám pre deti priamu participáciu na národných programoch, akčných plánoch a stratégiách, v rámci ktorých MZ SR zverejňuje výzvy a podmienky čerpania finančných prostriedkov z kapitoly MZ SR. Zapájanie občianskej spoločnosti do plánovania, implementácie, monitorovania a hodnotenia politík, plánov a programov súvisiacich s právami detí je zabezpečované prostredníctvom Rady vlády SR pre prevenciu kriminality, Expertnej skupiny pre prevenciu kriminality detí a mládeže, Výborom na predchádzanie a elimináciu rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatných foriem intolerancie a Expertnej skupiny pre boj proti obchodovaniu s ľuďmi, kde sú zástupcovia občianskej spoločnosti aktívne zastúpení a spolupodieľajú sa na činnostiach súvisiacich s prevenciou kriminality aj v oblastiach týkajúcich sa detí ako rizikovej skupiny obyvateľstva v oblasti prevencie kriminality. Financovanie mimovládnych organizácií je každoročne zabezpečované prostredníctvom výziev o poskytnutie dotácií zo štátneho rozpočtu v oblasti prevencie kriminality, pričom podporované projekty sú v súlade s prioritami Stratégie prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti v SR na roky 2016 – 2020.

19. Neformálnemu vzdelávaniu sa v rámci Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR (ďalej len „MŠVVaŠ SR“) venuje odbor mládeže, ktorý zo súčastí záverečných odporúčaní priebežne implementuje a taktiež posudzuje a zvažuje možnosti pre ich implementáciu. MŠVVaŠ SR v roku 2018 podporilo dotáciou na zabezpečenie výchovno-vzdelávacieho podujatia v oblasti prevencie extrémizmu občianske združenie Edah. Hlavným predmetom činnosti tohto združenia je vzdelávanie študentov, pedagógov a širokej laickej a odbornej verejnosti a organizovanie výchovno-vzdelávacích podujatí zameraných na

oboznámenie verejnosti so židovskou kultúrou a históriou holokaustu. V oblasti neformálneho vzdelávania v práci s mládežou a práci s deťmi a mládežou ako takej resp. práci s mládežou mimo formálneho vzdelávania sa implementácia týka oblastí:

20. Pre oblasť práce s mládežou a pre subjekty pôsobiace v tejto oblasti sa poskytujú dotácie prostredníctvom Programov pre mládež na roky 2014-2020. Súčasťou dotačnej schémy je 6 podprogramov v rámci ktorých sú dotácie poskytované aj organizáciám realizujúcim projekty so zameraním na deti a mládež v oblasti ľudských práv, sociálnej inklúzie, šikany a kyberšikany, participácie, zdravia, vzdelávania a iné. Ide napríklad priamo o vzdelávacie projekty v tejto téme (pre mládež, rovnako aj pre pracovníkov s mládežou) alebo ďalšie typy projektov a aktivít, ktorých súčasťou sú aj témy súvisiace so Záverečnými odporúčaniami Výboru OSN. Jedným z cieľov Programov pre mládež je taktiež sociálne začlenenie a pri poskytovaní dotácií je kladený dôraz aj na aktivity podporujúce mládež s nedostatkom príležitostí, vrátane sociálne znevýhodnenej mládeže. Podporované organizácie pracujúce s mládežou sa taktiež v rámci svojej činnosti venujú rôznym typom kampaní, ktoré približujú verejnosti aj uvedené témy a taktiež z poskytnutej dotácie realizujú rôzne typy výskumov a prieskumov.

21. IUVENTA - Slovenský inštitút mládeže (ďalej len „IUVENTA“) ako priamo riadená organizácia (ďalej len „PRO“) MŠVVaŠ SR priebežne realizuje rôzne vzdelávacie aktivity pre mládež a pracovníkov s mládežou. V rámci týchto aktivít môžeme konkrétne spomenúť napríklad akreditované vzdelávania Vzdelávanie rómskych lídrov v práci s mládežou alebo evalvačné školenie Rómski lídri v práci s mládežou II alebo školenie Prevencia rodovo podmieneného násillia, Prevencia sociálno-patologických javov, Vzdelávanie reflektujúce potreby mládeže so zdravotným postihnutím, Youth For Human Rights a ďalšie. Ide o témy, na ktoré sa z veľkej časti zameriavajú aj predložené odporúčania a ktoré budú naďalej predmetom činnosti IUVENTY. IUVENTA taktiež začala na základe poverenia MŠVVaŠ SR realizovať program Škola bez nenávistí“ určený pre základné školy (ďalej len „ZŠ“) a stredné školy (ďalej len „SŠ“) v SR, ktorý nadväzuje na kampaň Bez nenávisti na internete rady Európy. Zámerom programu je implementácia štandardu kvality v oblasti prevencie šikanovania, kyberšikanovania a nenávistných prejavov na ZŠ a SŠ, ktoré po splnení podmienok a absolvovaní programu s pomocou expertov v danej oblasti získajú certifikát preukazujúci dosiahnutý štandard kvality. V roku 2018 prebiehal pilotný ročník tohto programu a nakoľko si MŠVVaŠ SR uvedomuje dôležitosť a vážnosť týchto tém, pre rok 2019 sa navýšila finančná podpora a taktiež aj počet zapojených škôl a zámerom do budúcnosti je tento program poskytnúť čo najviac školám, čo pomôže samotnej implementácii záverečných odporúčaní OSN.

22. Audiovizuálna mediálna služba na požiadanie, programová služba a ich zložky nesmú

a) spôsobom svojho spracovania a svojím obsahom zasahovať do ľudskej dôstojnosti a základných práv a slobôd iných,

b) propagovať násillie a otvorenou alebo skrytou formou podnecovať nenávisť, znevažovať alebo hanobiť na základe pohlavia, rasy, farby pleti, jazyka, viery a náboženstva, politického

či iného zmýšľania, národného alebo sociálneho pôvodu, príslušnosti k národnosti alebo k etnickej skupine.

Na dodržiavanie týchto povinností dohliada Rada pre vysielanie a retransmisiu, ktorá v prípade ich porušenia môže uložiť sankciu vo forme pokuty, povinnosti odvysielat' oznam o porušení zákona, pozastavenia vysielania programu alebo jeho časti, pozastavenia poskytovania programu prostredníctvom audiovizuálnych mediálnych služieb na požiadanie a v prípade, ak vysielateľ aj napriek uloženým sankciám opakovane úmyselne a závažným spôsobom porušuje povinnosti ustanovené v § 19 ods. 1 písm. b), Rada pre vysielanie a retransmisiu mu odníme licenciu.

23. Pokiaľ ide o implementáciu antidiskriminačného zákona v RTVS, dovolíme si poukázať na ustanovenie § 3 ods. 3 písm. c) zákona č. 532/2010 Z. z. o Rozhlase a televízii Slovenska a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, podľa ktorého programovú službu RTVS tvoria spravodajské, publicistické, dokumentárne, dramatické, hudobné, športové, zábavné a vzdelávacie programy, programy pre deti a mládež a iné programy, ktoré rozvíjajú národné povedomie a kultúrnu identitu obyvateľov Slovenskej republiky bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vek, vieru a náboženstvo, politické či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie tak, aby tieto programy odrážali rozmanitosť názorov, politických, náboženských, filozofických a umeleckých smerov a aby podporovali rozvoj občianskej a vedomostnej spoločnosti.

24. Antidiskriminačné opatrenia sú obsiahnuté aj v interných predpisoch RTVS. V Štatúte programových pracovníkov a spolupracovníkov RTVS je medzi princípy programovej služby RTVS zahrnutá aj antidiskriminácia.⁴

25. V Etickom kódexe pre komunikáciu na internete sa v bode 2.2.1 uvádza: Pracovníci RTVS sú povinní vo svojej komunikácii prostredníctvom internetu dodržiavať princíp spoločenskej zodpovednosti. Princíp spoločenskej zodpovednosti si vyžaduje zdržať sa šírenia takého obsahu, ktorý je v rozpore s platnou legislatívou Slovenskej republiky. Za takýto sa považuje najmä obsah, ktorý:

a) zasahuje do ľudskej dôstojnosti a základných práv a slobôd iných,

b) propaguje násilie a otvorenou alebo skrytou formou podnecuje nenávisť, znevažuje alebo hanobí na základe pohlavia, rasy, farby pleti, jazyka, viery a náboženstva, politického či iného zmýšľania, národného alebo sociálneho pôvodu, príslušnosti k národnosti alebo k etnickej skupine.

26. Efektívnym a dlhodobo fungujúcim finančným nástrojom na podporu sociálnej inklúzie a kohézie je dotačný program Ministerstva kultúry SR Kultúra znevýhodnených skupín, ktorý umožňuje naplňať a rozvíjať kultúrne potreby osôb so zdravotným postihnutím a inak

⁴ <http://cdn.srv.rtvs.sk/a542/file/item/sk/0000/statut-programovych-pracovnikov-a-spolupracovnikov-rtvs.52.pdf>

znevýhodnených skupín obyvateľstva. V rokoch 2014 – 2016 bolo v rámci dotačného programu Kultúra znevýhodnených skupín prerozdelených každoročne spolu 375 300 €. V roku 2017 bolo na podporu kultúry znevýhodnených skupín v rámci tohto dotačného programu vyčlenených 980 000 €. Prostredníctvom tohto dotačného programu sú podporované kultúrne aktivity osôb so zdravotným postihnutím alebo inak znevýhodnených skupín obyvateľstva, a to aj kultúrna aktivita týchto osôb a skupín zahŕňajúca podporu rovnosti príležitostí, integrácie do spoločnosti, prevencie a eliminácie všetkých foriem násilia, diskriminácie, rasizmu, xenofóbie a extrémizmu, podporu výchovy k tolerancii, posilnenia sociálnej a rodinnej súdržnosti a rozvoja medzikultúrneho dialógu. Dotačný program slúži okrem podpory živej kultúry aj na podporu vydávania periodickej tlače, ktorá prispieva k vytváraniu rovnosti príležitostí v oblasti kultúrnej aktivity a prináša informácie o živote a kultúre osôb so zdravotným postihnutím alebo inak znevýhodnených skupín obyvateľstva, a vydávanie neperiodickej tlače v oblasti pôvodnej, krásnej, odbornej a prekladovej literatúry, vydávanie elektronických nosičov a publikovanie webových stránok rozvíjajúcich kultúrnu aktivitu osôb so zdravotným postihnutím alebo inak znevýhodnených skupín obyvateľstva.

27. V rámci posilňovania nediskriminácie, tolerance a nenásilia plnia významné úlohy (najmä v oblasti rozvoja, ochrany a podpory kultúrnych práv marginalizovaných skupín a šírenia informácií v oblasti medzikultúrneho dialógu) organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti Ministerstva kultúry SR, napr.:

- Národné osvetové centrum vydáva odborný časopis Sociálna prevencia, ktorý reflektuje rôzne témy súvisiace s negatívnymi spoločenskými javmi (vrátane xenofóbie, rasizmu a extrémizmu, intolerancie, diskriminácie a všetkých foriem násilia), a pravidelne realizuje vzdelávacie aktivity v regiónoch pre pracovníkov v oblasti kultúrno-osvetovej činnosti. Časopis je dostupný zadarmo prostredníctvom internetu na webovom sídle www.nocka.sk.
- Múzeum Slovenského národného povstania v Banskej Bystrici v rámci kontinuálneho vzdelávania pedagógov realizuje pre učiteľov dejepisu, občianskej náuky, náuky o spoločnosti a etickej výchovy akreditovaný vzdelávací program Etnické čistky, genocídy, rasová intolerancia v dejinách, ktorý prináša nielen nové odborné poznatky v oblasti riešenia židovskej otázky na Slovensku v rokoch 1939 – 1945, riešenia židovskej otázky v Európe v čase 2. svetovej vojny, perzekúcie Rómov na Slovensku, ale reflektuje aj na novodobé prejavy rasizmu, neonacizmu a xenofóbie a prináša skvalitnenie kľúčových profesijných kompetencií pedagóga pri práci s historickými prameňmi a metódou oral history. Múzeum celoročne realizuje interaktívny vzdelávací program pre žiakov základných škôl Kufor číslo... zameraný na problematiku riešenia židovskej otázky na Slovensku v rokoch 1939 – 1945, novodobý extrémizmus a rasizmus.
- Významným prínosom pre informovanosť majority o rómskej kultúre je národný projekt Dokumentačno-informačné centrum rómskej kultúry v Štátnej vedeckej knižnici v Prešove, ktorý prispieva k odbúravaniu predsudkov a stereotypov. Cieľom projektu je vybudovať digitálnu databázu rómskej kultúry. Úlohou Dokumentačno-informačného centra rómskej kultúry je sústrediť komplexné informácie o rómskej kultúre, histórii, jazyku, tradíciách a iných oblastiach života rómskej komunity na jednom mieste a vytvoriť jedinečný prístup k potrebným a požadovaným informáciám o všetkom, čo súvisí s rómskou problematikou.

28. Zákaz diskriminovať osoby a súčasne zabezpečiť úplnú nezávislosť, nestrannosť a efektívnosť monitorovacieho orgánu v pôsobnosti rezortu zdravotníctva ustanovuje § 11 zákona č. 576/2004 Z. z. Každý má právo na poskytovanie zdravotnej starostlivosti.

- Zaručuje sa právo poskytnutia zdravotnej starostlivosti rovnako každému v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania v zdravotnej starostlivosti a pri poskytovaní tovarov a služieb ustanovenou osobitným predpisom.

- V súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania sa zakazuje diskriminácia aj z dôvodov pohlavia, náboženského vyznania alebo viery, rasy, štátnej príslušnosti, príslušnosti k národnosti alebo etnickej skupine, sexuálnej orientácie, manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, odborovej činnosti, národného alebo sociálneho pôvodu, zdravotného postihnutia, veku, majetku, rodu alebo iného postavenia.

Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou (ďalej len „ÚDZS“) podľa zákona č. 581/2004 Z. z. o zdravotných poisťovniach, dohľade nad zdravotnou starostlivosťou a o zmene a doplnení niektorých zákonov a v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 581/2004 Z. z.“) je nezávislým orgánom, ktorý podľa § 18 ods. 1 písm. b) tohto zákona vykonáva dohľad nad poskytovaním zdravotnej starostlivosti.

29. Spoločný medzinárodný pilotný projekt Rady Európy a Európskej komisie „INSCHOOL – Inkluzívne školy: Skutočná zmena pre rómske deti“ v spolupráci s MŠVVaŠ SR. Koncom roka 2017 a začiatkom roka 2018 prebehla úvodná komunikácia medzi RE/EK s ministerkou MŠVVaŠ SR (ďalej len „ministerka“) a po jej odsúhlasení sa vytvorila Národná pracovná skupina.

30. Dňa 9. júla 2019 sa uskutočnilo 2. pracovné stretnutie Národnej pracovnej skupiny pilotného projektu „INSCHOOL“, ktorý sa implementuje v 5 krajinách. Predmetom rokovania bolo vyhodnotenie 1. fázy realizácie projektu na 7 ZŠ v SR a diskusia k návrhu 2.fázy pilotného projektu. Vzhľadom na záujem zástupcov škôl, ich zriaďovateľov a po úvodnej fáze seba hodnotenia škôl na základe indexu inklúzie, po príprave rozvojových plánov škôl a zistenia pozitívnych prínosov, na záver rokovania sa dohodlo na pokračovaní projektu INSCHOOL 2.fázou od septembra 2019 do decembra 2020.

31. V ostatných rokoch sa v školách presadzuje medzikultúrny dialóg, integrovaný, inkluzívny model vzdelávania a výchovy. Jednou z úloh odbúravania existujúcich foriem diskriminácie a stigmatizácie Rómov na školách je postupné zbližovanie, začlenenie žiakov z MRK do štandardných tried. Z rôznych výskumov vyplýva, že integrácia a inklúzia v školskom prostredí sú dlhodobými procesmi a okrem iného sa nedajú realizovať bez učebníc. Štátny pedagogický ústav (ďalej len „ŠPÚ“) vydal učebnicu pod názvom Rómska kultúra, ktorá je určená učiteľom a žiakom SŠI. Učebnica pomôže učiteľom v ich náročnej práci a dovedie ich k ďalším informačným zdrojom, z ktorých môžu čerpať pri vzdelávaní žiakov.⁵

⁵ <http://www.statpedu.sk/sk/o-organizacii/projekty/spolu-romami-dosiahneme-viac/>
<http://www.statpedu.sk/sk/o-organizacii/projekty/erasmus/>

32. Inštitút pre výskum práce a rodiny zrealizoval na základe podnetu ORRRP Výskumnú analýzu situácie rovnakopohlavných párov a rodičov - prekážky pri realizácii práv v rámci partnerstva a pri výchove detí (Riešiteľka: Silvia Porubánová, Andrej Kuruc, Jana Jablonická – Zezulová) Cieľom výskumnej analýzy bolo vyhľadanie a výber vzorky respondentov (LGB párov a rodičov), príprava námetu, scenára, štruktúry rozhovorov s vybranými respondentmi/kami a realizácia rozhovorov s ohľadom na prekážky pri realizácii práv v rámci partnerstva a pri výchove detí. Výsledky výskumnej analýzy sú určené tvorcom a tvorkyniam politik, ktorí majú vplyv na riešenie situácie takýchto párov, ako aj pre širokú verejnosť, ktorá do veľkej miery vo svojom okolí nepozná žiadnych LGBT ľudí a rozhovory s nimi im môžu priblížiť ich životy. V rámci výskumnej analýzy bolo zrealizovaných 10 rozhovorov s párami rovnakého pohlavia, ktoré boli analyzované z hľadiska prekážok, ktoré zažívajú v partnerstve a vypracované záverečné zistenia a odporúčania pre štátne inštitúcie.

33. Ministerstvo spravodlivosti SR v rámci dotačnej schémy na presadzovanie, podporu a ochranu ľudských práv a slobôd a na predchádzanie všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie finančne podporuje projekty mimovládnych organizácií, ktoré sa zameriavajú na niektorú z vyššie uvedených oblastí. Od roku 2017 je jednou z prioritných oblastí prevencia radikalizácie mládeže a boj s extrémizmom. V roku 2018 bolo podporených 20 projektov, v ktorých cieľovou skupinou boli deti a mládež. Projekty boli zamerané na zvyšovanie informovanosti o rôznych témach (radikalizácia, extrémizmu, holokaust, atď.), rovesnícke vzdelávanie. V roku 2019 boli podporené projekty, ktoré nadväzovali na témy z roku 2018 ako aj nové projekty, ktoré sa venovali práci s deťmi a mládežou. V rámci dotačnej schémy bola v rokoch 2017 – 2019 podporená aj Linka detskej istoty poskytujúca non-stop poradenstvo pre deti a mládež.

34. Trendy v oblasti extrémizmu a radikalizácie prezentovali škoolitelia národnej protiteroristickej jednotky národnej kriminálnej agentúry Prezídia Policajného zboru (ďalej len „NPTJ NAKA P PZ“) na tematickom stretnutí Európskej migračnej siete v Piešťanoch (prednáška na tému „Predchádzanie neúspešnej integrácie osôb s udelenou medzinárodnou ochranou v Slovenskej republike“), na letnej akadémii neziskovej organizácie ETP Slovensko, ktorá poskytuje komplexné sociálne služby zraniteľným skupinám a jednotlivcom, čeliacim sociálnemu vylúčeniu z dôvodu svojej etnickej príslušnosti, rasy, národnosti alebo spoločenského postavenia (prednáška na tému „Extrémizmus a radikalizácia“ pre rómsku komunitu v Drienici) a na konferencii Migračného úradu MV SR v Piešťanoch o integrácii cudzincov (prednáška na tému „Profily osôb, ktoré majú sklony k radikalizácii“).

35. Pod prioritu č. 3. „Prevencia kriminality v rizikových skupinách“ Stratégie prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti v SR na roky 2016 – 2020 spadajú najmä deti a mládež, sociálne vylúčené komunity, zdravotne a telesne postihnutí, prevencia páchania trestnej činnosti z pohlavne, rasovo a nábožensky motivovanej nenávisťi, prevencia páchania trestnej činnosti na LGBT osobách a prevencia drogových závislostí vo všeobecnosti. Na zvyšovaní povedomia o platnej legislatíve v SR sa odbor prevencie kriminality kancelárie ministra vnútra SR okrem poskytovania dotácií na školenia, workshopy a konferencie podieľa organizovaním vlastných školení, workshopov a konferencií, aj v spolupráci s mimovládnymi

organizáciami určenými pre žiakov základných a stredných škôl. Povedomie zvyšuje aj prostredníctvom vystúpení v televíznych a rozhlasových programoch.

36. Akčný plán pre oblasť vzdelávania

Globálnym cieľom predmetného akčného plánu je znížiť rozdiely vo vzdelanostnej úrovni Rómov oproti priemeru populácie zlepšením prístupu detí, žiakov a študentov z rómskych komunít ku kvalitnému vzdelaniu na všetkých vzdelávacích stupňoch. Čiastkovými cieľmi sú zvýšenie zaškolenosti detí z rómskych komunít v predprimárnom vzdelávaní, podpora programov ranej starostlivosti, zvýšenie podielu žiakov z rómskych komunít v bežných triedach základných škôl, zlepšenie výsledkov žiakov z rómskych komunít a tiež predchádzanie vzniku základných škôl, v ktorých by sa koncentrovali žiaci z marginalizovaných rómskych komunít. Uvedené ciele sledujú jednotlivé aktivity akčného plánu z tejto oblasti.

37. Národný projekt PRIM (projekt inklúzie v materských školách).

Cieľom tohto projektu z operačný program Ľudské zdroje je vytváranie inkluzívneho prostredia v materských školách a zvýšenie počtu detí z marginalizovaných komunít, predovšetkým Rómov v materských školách. Týmto opatrením sa má zabezpečiť zvyšovanie vzdelanostnej úrovne príslušníkov týchto komunít. MV SR /Úrad splnomocnenca vlády SR pre rómske komunity poskytuje obciam zapojeným do projektu finančné prostriedky na výkon práce asistentov učiteľa, odborného zamestnanca a koordinátora inkluzívneho vzdelávania. Medzi oprávnených užívateľov NP PRIM patrí 150 obcí identifikovaných v Operačnom programe Ľudské zdroje. Významným legislatívnym opatrením, ktoré sme v tejto súvislosti dlhodobo presadzovali, bolo tiež zavedenie povinnej predškolskej dochádzky, ktorá predovšetkým, no nie len, v prípade detí z marginalizovaných rómskych komunít môže zabezpečiť plynulejší prechod detí z domáceho prostredia do vyučovacieho procesu na základných školách. Adaptácia detí v školskom prostredí a vzdelanie má potenciál prispieť aj k ich ďalšiemu uplatneniu na trhu práce a teda k postupnému vymaneniu sa z kruhu generačnej chudoby.

38. NP KC v mestách a obciach s prítomnosťou MRK.

Jedným z cieľov projektu je sociálno-ekonomická integrácia marginalizovaných komunít, predovšetkým marginalizovaných rómskych komunít, zvýšenie ich finančnej gramotnosti, zamestnateľnosti a zamestnanosti. KC sú zároveň vhodným priestorom aj pre deti z marginalizovaných komunít, ktoré sa pod vedením odborného personálu – sociálnych pracovníkov, môžu zúčastňovať aktivít v zmysle stanoveného komunitného plánu.

39. Národný projekt „Zlepšenie situácie marginalizovaných rómskych komunít v oblasti sociálnych determinantov zdravia prostredníctvom realizácie a rozvoja zdravotnej mediácie a osvetu v marginalizovaných rómskych komunitách“ v rámci ktorého sme sa zamerali na podporu systematického poskytovania služieb a asistencie prostredníctvom programu komunitných pracovníkov v oblasti zdravotnej výchovy v obciach s prítomnosťou separovaných a segregovaných MRK. V rámci tohto vyzvania sa zlepšili podmienky (vykazovanie je cez MU P0268 Počet osôb z MRK, ktoré využili služby v oblasti

poskytovania zdravotno – výchovnej osvetu a poradenstva) 12 391 osobám z prostredia MRK, ktoré využili služby v oblasti poskytovania zdravotno-výchovnej osvetu, prevencie a poradenstva.

40. Výzvy zameranej na „zlepšené formy bývania pre obce s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít s prvkami prestupného bývania“, výzvy zameranej na „miestne pozemné komunikácie a súvisiace prvky s cieľom zlepšenia dostupnosti služieb pre obyvateľov MRK“, kde v súčasnosti prebieha schvaľovací proces, výzvy zameranej na „podporu prístupu k pitnej vode v prostredí separovaných a segregovaných marginalizovaných rómskych komunít“, kde sme podporili 35 projektov (obcí) v celkovom objeme 2 524 332 EUR (EÚ zdroje) a výzvy zameranej na „vybudovanie, resp. dobudovanie systému triedeného zberu a odvozu komunálneho odpadu a realizáciu sanačných prác nelegálnych skládok, vrátane eliminácie nepriaznivých vplyvov nelegálnej skládky“, kde bolo doteraz zazmluvnených 132 projektov v hodnote 14 913 391 EUR (EÚ zdroje). V rámci uvedených výziev sa rómskym deťom zlepšia podmienky na ich primeraný životný štandard.

41. Sociálne služby krízovej intervencie na komunitnej úrovni sa prostredníctvom ESF začali po prvýkrát podporovať v roku 2014 (01/2014 - 11/2015) prostredníctvom národného projektu Komunitné centrá s alokáciou 17 173 522,80 EUR. Národným projektom Komunitné centrá (ďalej len „NP KC“) sa vytvorili predpoklady pre budovanie siete komunitných centier pre osoby sociálne vylúčené alebo sociálnym vylúčením ohrozené, najmä obyvateľov z MRK vrátane detí. NP KC prispelo k znižovaniu chudoby a miery sociálneho vylúčenia. Hlavným cieľom národného projektu bola a je podpora sociálnej inklúzie a pozitívnych zmien v komunitách s osobitným dôrazom na marginalizované rómske komunity. V rámci implementácie NP KC sa dosiahlo najmä rozšírenie výkonu sociálnej práce prostredníctvom komunitných centier, štandardizácia výkonu činnosti KC, čo skvalitnilo poskytovanie služieb klientom a zvýšil sa rozsah aktivít realizovaných v oblasti podpory sociálnej inklúzie a tiež sa zvýšil počet osôb sociálne vylúčených alebo sociálnym vylúčením ohrozených, ktorým sú poskytované služby v KC, ktoré sú inak nedostatkové alebo nie sú poskytované cieľovej skupine vôbec. Aktivita boli a sú zamerané na sociálne poradenstvo, sociálnu rehabilitáciu, pomoc pri uplatňovaní práv a právom chránených záujmov, výchovno – preventívnu, vzdelávaciu a aktivačnú činnosť, sprostredkovanie kontaktu so spoločenským prostredím, nízkoprahové programy pre deti a mládež, predškolskú prípravu, programy včasnej starostlivosti, záujmovú činnosť a ďalšie aktivity. Poslaním KC je prostredníctvom poskytovania komplexných sociálnych a komunitných služieb prispieť k sociálnemu začleňovaniu osôb sociálne vylúčených, a to ako na individuálnej, tak aj na lokálnej úrovni. V súčasnom období už sú KC zadefinované v zákone č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách ako sociálna služba, t.j. že registráciou komunitného centra v registri poskytovateľov sociálnych služieb je vytvorený nástroj pre overovanie fungovania, kontroly a kvality poskytovaných služieb komunitných centier. Implementácia projektu a registrácia komunitných centier ako soc. služby napomohla k zjednoteniu a harmonizácii fungovania komunitných centier podľa jednotných princípov. AKTUÁLNY NP (2015 - 2019) Podpora vybraných soc. služieb krízovej intervencie na komunitnej úrovni (NP PVSSKIKÚ) Oprávnené územie: celé Slovensko, okrem „150 obcí“ z PO 5 a prípadné úpravy Alokácia na

vyzvanie (zdroj EÚ a ŠR): 20 915 000€ € 108 - počet vykonávateľov služieb a opatrení na účely sociálneho začleňovania 384 - podporených pracovných miest 39 338 - počet osôb, ktoré využili nové, inovatívne služby alebo opatrenia na vykonávanie služieb sociálneho začlenenia PRIPRAVOVANÝ NP (2019 – 2023) Budovanie odborných kapacít na komunitnej úrovni (BOKKU) NP BOKKÚ bude mať jednu hlavnú aktivitu - Budovanie odborných kapacít vybraných sociálnych služieb krízovej intervencie na komunitnej úrovni - podpora zefektívňovania súčasných nástrojov VSSKI (KC/NDC/NSSDR) za účelom zvýšenia efektívnosti ich činnosti v kontexte činnosti rozličných aktérov krízovej intervencie na komunitnej úrovni. Konečným cieľom je poskytovať kvalitnú odbornú podporu jednotlivcom a rodinám ohrozeným chudobou a sociálnym vylúčením vedúcu k svojpomocnému riešeniu svojich sociálnych problémov, rovnako podporu rozvoja celých komunít, a to cieľovým využívaním komunitných zdrojov. Oprávnené územie: celé Slovensko, okrem „150 obcí“ z PO 5 a prípadné úpravy Alokácia na vyzvanie (zdroj EÚ a ŠR): 21 227 287,26 €

42. V roku 2017 sa prostredníctvom organizácie Zdravé regióny pod gesciou MZ SR vytvoril priestor na realizáciu aktivít pre obyvateľov marginalizovaných rómskych komunít (ďalej len „MRK“) v oblasti podpory zdravia. Jednou z nosných činností v tomto smere je realizácia Národného projektu Zdravé komunity 2A (ďalej len „NP ZK2A“) financovaného z prostriedkov európskych štrukturálnych a investičných fondov. Cieľom organizácie je realizovať opatrenia a programy, ktoré budú mať zásadný vplyv na znižovanie rozdielov v zdraví a súčasne prinesú výrazné zlepšenie v oblasti prístupu k zdravotným službám, informáciám, prispievajú k zvýšeniu zdravotnej gramotnosti a zodpovednosti jednotlivcov za svoje zdravie a taktiež prispievajú k integrácii vylúčených skupín obyvateľstva do spoločnosti. Hlavným cieľom NP ZK 2A je zlepšenie situácie v oblasti sociálnych determinantov zdravia a rozvoj zdravotnej mediácie v MRK. Obdobie realizácie projektu je 2017 – 2019. Projekt sa realizuje na území siedmich krajov Slovenska v 263 obciach a mestách. Počet asistentov osvetu zdravia (ďalej len „AOZ“) je 253, počet koordinátorov (ďalej len „KAOZ“) je 24 a počet AOZ v prostredí nemocníc je 8. Realizácia príslušných aktivít NP ZK 2A prispieva najmä k vybudovaniu ľudských kapacít v MRK (zvýšenie zamestnanosti a kvalifikovanosti v MRK) a zavedeniu podpory zdravia v MRK v rámci pôsobnosti súčasného modelu zdravotnej mediácie (zlepšenie prístupu k zdravotnej starostlivosti redukciou najmä vnútorných bariér, zvýšenie účasti na preventívnych prehliadkach a povinnom očkovaní, zabezpečenie včasnej identifikácie výskytu infekčných ochorení, zvýšenie miery informovanosti o zdraví a zdravotnej starostlivosti, zlepšenie komunikácia a vzťahov medzi MRK a poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti, zvýšenie dôvery k zdravotnému systému, zvýšenie počtu dojčiacich matiek, zlepšenie úrovne osobnej a komunálnej hygieny, zlepšenie informácií o voľno predajných liekoch a ich používaní, a pod.).

43. Ku koncentrácii extrémistickej trestnej činnosti dochádza v posledných rokoch hlavne v kybernetickom priestore. Najčastejšie sa prejavuje zverejňovaním agresívnych a nenávisťných prejavov voči menšinám v diskusných internetových fórach, prezentáciou sympatií k nedemokratickým režimom, zverejňovaním zakázaných symbolov na sociálnych sieťach a podobne. V roku 2018 boli veľmi aktuálnymi témami na šírenie nenávisťných

prejavov aj oblasť migrácie a udalosti, ktoré otriasli Slovenskom a zvýšili napätie v spoločnosti. Medzi tieto udalosti patrili hlavne vražda novinára Jána Kuciaka a jeho snúbenice Martiny Kušnírovej a medializácia aktivít motocyklového klubu Noční vlci na Slovensku. Pri vykonávaní monitorovacej činnosti extrémistických prejavov na internete PZ registruje zvýšenú opatrnosť účastníkov komunikácie na sociálnych sieťach, čo sa dá odôvodniť aj cielene zameranou represívnou činnosťou Policajného zboru na túto oblasť extrémistickej kriminality.

45. Justičná akadémia realizovala vzdelávanie v téme nenávistných prejavov a nenávistných trestných činov a to: v roku 2017 tri vzdelávacie aktivity a celkový počet účastníkov bol 86; v roku 2018 zorganizovala 4 aktivity pre 138 účastníkov a v roku 2019 to boli dve aktivity pre 41 účastníkov. V rámci zabezpečenia kvality výkonu práce špecializovaných orgánov na vedenie trestného stíhania trestných činov z nenávisti zároveň prebehli v spolupráci s ODIHR školenia v rámci programov TAHCLE (pre vyšetrovateľov) a PAHCT (pre špeciálnych prokurátorov a sudcov).

46. V súlade s úlohami stanovenými v Koncepcii boja proti extrémizmu v SR v podmienkach MV SR a PZ na roky 2015-2019 za rok 2018 pracovníci NPTJ NAKA P PZ plnili nasledovné:

- Spracovanie metodickéj príručky „Trestné činy extrémizmu“, ktorá poskytuje komplexný prehľad problematiky trestných činov extrémizmu a rasovo motivovanej trestnej činnosti a za svoju úlohu si kladie priblížiť jednotný postup príslušníkov Policajného zboru pri odhaľovaní, objasňovaní, dokumentovaní a vyšetrovaní trestných činov extrémizmu tak, aby bol zabezpečený účel trestného konania.

- Spracovanie dvoch metodických materiálov, a to „Usmernenie o postupe pred začatím trestného stíhania a počas prípravného konania pri vyšetrovaní trestných činov spáchaných z nenávisti“ a „Usmernenie určujúce minimálne štandardy podkladov nevyhnutných k náležite spracovanému realizačnému návrhu na začatie trestného stíhania vo veciach trestných činov extrémizmu“ za účelom zjednotenia a zefektívnenia činnosti policajtov jednotky.

- Pravidelné organizovanie zasadnutí medzirezortnej pracovnej skupiny odborníkov zameranej na elimináciu rasovo motivovanej trestnej činnosti, extrémizmu a diváckeho násilia. Stretnutia boli zamerané hlavne na prehodnocovanie potreby zmien rôznych právnych predpisov s cieľom účinnejšie bojovať proti extrémizmu (napr. zákona č. 190/2003 o strelných zbraniach a strelive, zákona NR SR č. 372/1990 Zb. o priestupkoch a zákona č. 84/1990 Zb. o zhromažďovaní práve).

- NPTJ poskytla školiteľov problematiky trestných činov extrémizmu na kurzoch OPČ pre novoprijatých príslušníkov odborov kriminálnej polície uskutočnených v priestoroch SOŠ PZ v Devínskej Novej Vsi. Počas kurzov uskutočnených v roku 2018 bolo v problematike extrémizmu, rasizmu, neznášanlivosti, xenofóbie, antisemitizmu, agresívneho nacionalizmu preškolených cca 90 príslušníkov PZ. V uvedenej problematike bolo preškolených aj cca 40 služobných psychologov pôsobiach na jednotlivých útvaroch MV SR. Trendy v oblasti

extrémizmu a radikalizácie boli prezentované na tematickom stretnutí Európskej migračnej siete v Piešťanoch (prednáška na tému „Predchádzanie neúspešnej integrácie osôb s udelenou medzinárodnou ochranou v Slovenskej republike“), na letnej akadémii mimovládnej organizácie ETP Slovensko – Centrum pre udržateľný rozvoj počas prednášky pre rómsku komunitu Slovensko v Drienici (prednáška na tému „Extrémizmus a radikalizácia“), v Centre prevencie terorizmu vo Varšave (prednáška na tému „Znaky radikalizácie, spôsoby ich odhaľovania a možnosti prevencie“), na konferencii Migračného úradu MV SR o integrácii cudzincov v Piešťanoch (prednáška na tému „Profily osôb, ktoré majú sklony k radikalizácii“).

- V mesiaci máj zorganizovala NPTJ inštruktážno-metodické zamestnanie pre príslušníkov NPTJ, špecialistov na problematiku extrémizmu z OKP KR PZ a Železničnú políciu zamerané na aktuálne trendy vývoja radikalizácie a kriminálneho extrémizmu a oboznámenie sa s minimálnymi štandardmi podkladov nevyhnutných k spracovaniu realizačného návrhu na začatie trestného stíhania vo veciach trestných činov extrémizmu. Predmetného inštruktážno-metodického zamestnania sa zúčastnilo 75 príslušníkov vyššie uvedených útvarov PZ. V tejto súvislosti vypracovala NPTJ usmernenie „Minimálny rozsah podkladov realizačných návrhov týkajúcich sa podozrení z trestných činov extrémizmu podľa § 140a Trestného zákona vo virtuálnom prostredí“, ktoré bolo zaslané dotknutým útvarom.

- V záujme zefektívnenia boja proti extrémizmu v SR uzatvorila dňa 20.09.2018 NPTJ s MVO Digitálna inteligencia (DigiQ) Memorandum o porozumení, ktoré upravuje vzájomnú spoluprácu NPTJ a spoločnosti DigiQ v oblasti monitorovania kybernetického priestoru, predovšetkým sociálnych sietí, za účelom odhaľovania a riešenia nenávistných prejavov.

- V novembri 2018 sa v priestoroch Akadémie Policajného zboru v Bratislave uskutočnilo školenie školiteľov programu TAHCLE. Účelom tohto programu je vzdelávanie pre orgány presadzovania práva v boji proti trestným činom z nenávisti. Cieľom vzdelávania je zlepšiť policajné zručnosti pri prevencii a reagovaní na trestné činy z nenávisti, efektívne spolupracovať s obeťami a budovať dôveru v orgány činné v trestnom konaní. Štáty OBSE (Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe) poverili ODIHR (Úrad pre demokratické inštitúcie a ľudské práva) úlohou rozvíjať programy na pomoc zúčastneným štátom v boji proti trestným činom z nenávisti. Za týmto účelom Úrad vypracoval vzdelávanie pre orgány presadzovania práva v boji proti trestným činom z nenávisti – TAHCLE. Školenia sa zúčastnili dvaja zástupcovia NPTJ. Lektormi tréningového programu boli odborníci z ODIHR.

47. MS SR v rámci Justičnej akadémie a Inštitútu vzdelávania zabezpečuje celoročné a celoživotné vzdelávanie [sudcov](#), [prokurátorov](#) a [súdnych úradníkov](#). Vzdelávacie projekty vrátane scitlivovania verejnosti a profesionálov pracujúcich s obeťami trestných činov, ďalej podporujúce toleranciu, demokratické hodnoty a eliminujúce vplyvy, ktoré vedú k neznášanlivosti a diskriminácii, finančne každoročne podporuje MS SR v rámci výzvy na podporu ľudských práv. MS SR taktiež každoročne podporuje prostredníctvom dotácií poskytovanie odbornej pomoci obeťami trestných činov akreditovanými subjektmi v zmysle zákona o obeťoch.

48. Slovenská obchodná inšpekcia (ďalej len „SOI“) pravidelne vykonáva kontroly výrobkov určených pre deti, pričom sa prioritne zameriava na komoditu hračiek. Výkon kontrol úzko súvisí s informáciami o nebezpečných a nesúladných výrobkoch zverejňovaných v systémoch RAPEX a ICSMS. Od roku 2017 SOI realizovala kontrolné akcie zamerané na zariadenia detských ihrísk, bicykle, chodúľky, kočíky, plastové hračky, detské autosedačky a hračky všetkých kategórií. Dovoľujeme si taktiež poukázať na participáciu SOI v rôznych medzinárodných projektoch, ako príklad uvádzame JA2015 Chemikálie v plastových hračkách, JA2016 Elektrické hračky, CASP 2019 Plyšové hračky, CASP 2019 Slizy. Za roky 2017 – 2018 bolo kontrolných akcií viac, pričom väčšina z nich sa zameriava na viacero typov kontrol (napríklad bezpečnosť, označovanie). Údaje sú preto rôzne. V 1. polroku 2019 bola realizovaná kontrolná akcia na hračky všetkých kategórií. V rámci kontrolnej akcie bolo skontrolovaných 109 prevádzkových jednotiek v rámci SR. Nedostatky boli zistené v 36 prevádzkových jednotkách (33,03 % z kontrolovaných jednotiek). V rámci kontrolnej akcie bolo skontrolovaných 2835 druhov hračiek, pričom nedostatky boli zistené v označení 221 druhov hračiek v celkovej hodnote 7 457,11 eur. V záujme overenia bezpečnosti a zhody výrobkov odobrali inšpektori 22 druhov hračiek, z ktorých 8 druhov nevyhovelo skúškam na technické požiadavky. V tomto období colné orgány zaslali SOI 28 hlásení. V 9 prípadoch boli vykonané kontroly, v rámci ktorých bolo skontrolovaných 440 druhov hračiek v hodnote 70 204,81 eur. Z toho 4 druhy hračiek v hodnote 24, 85 eur nebolo prepustených do voľného obehu.

49. MK SR v súčasnej dobe pripravuje návrh zákona, ktorým bude do nášho právneho poriadku transponovaná smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/1808 zo 14. novembra 2018, ktorou sa mení smernica 2010/13/EÚ o koordinácii niektorých ustanovení upravených zákonom, iným právnym predpisom alebo správnym opatrením v členských štátoch týkajúcich sa poskytovania audiovizuálnych mediálnych služieb (smernica o audiovizuálnych mediálnych službách) s ohľadom na meniace sa podmienky na trhu (ďalej len „revidovaná smernica o audiovizuálnych mediálnych službách“). Súčasťou tohto legislatívneho návrhu bude aj posilnenie ochrany maloletých pred nevhodnými obsahmi a jej rozšírenie aj na platformy na zdieľanie videí.

50. Prvoradá zohľadnenie najlepšieho záujmu detí reflektuje aj Štatút programových pracovníkov a spolupracovníkov RTVS, ktorý medzi princípy programovej služby RTVS zaraďuje aj osobitný prístup k deťom a mladistvým. V časti 3.5 uvedený štatút uvádza:

a) RTVS pristupuje pri príprave a vysielaní programov veľmi citlivo k deťom a mladistvým, s ohľadom na ich vek a individuálnu vyspelosť. Za deti a mladistvých sa považujú osoby mladšie ako 18 rokov.

b) Pri jednorazovom účinkovaní detí a mladistvých si RTVS zásadne vopred vyžiada súhlas rodičov resp. zákonného zástupcu. Výnimku tvorí nahrávanie ankiet v školách počas prestávok alebo vyučovania, na ktorú treba súhlas riaditeľa školy a triedneho učiteľa, ktorý pozná individuálnu vyspelosť žiaka.

c) Pri pravidelnom účinkovaní detí a mladistvých si RTVS vopred vyžiada písomný súhlas rodičov resp. zákonného zástupcu.

- d) Deti a mladiství nesmú prísť pri účinkovaní do styku s takými obsahmi programov, ktoré u nich môžu vyvolávať strach, alebo iné emotívne, mravné, či akékoľvek negatívne pôsobenie.
- e) Pri nahrávaní programov s deťmi a mladistvými je nevyhnutné vylúčiť priamy i nepriamy nátlak, zakazuje sa vystaviť ich akejkoľvek manipulácii.
- f) RTVS je povinný zabezpečiť bezpečnosť detí a mladistvých v procese nahrávania a vysielania tak, aby sa nestali objektom akéhokoľvek psychického alebo dokonca fyzického násilia.
- g) Nahrávanie a vysielanie s deťmi a mladistvými musí RTVS naplánovať tak, aby sa nenarušil ich fyzický a psychický vývoj.

51. Justičná akadémia Slovenskej republiky si v rámci operačného programu Efektívna verejná správa stanovila hlavný cieľ projektu zefektívňovanie súdnych konaní a s tým spojené zvyšovanie kvality súdnych rozhodnutí prostredníctvom skvalitnenia vzdelávacích aktivít v systéme vzdelávania sudcov, prokurátorov a justičných zamestnancov. Kľúčový prístup projektu je modernizácia a inovácia justičného vzdelávania (zavedenie tzv. špecializovaného vzdelávania), pozostávajúce z rozdelenia cieľovej skupiny do menších skupín podľa súdnej agendy s presne zadanými špecifickými vzdelávacími potrebami, tzn. špecializáciou a adresným vzdelávaním.

52. V súlade s medzinárodnoprávnymi záväzkami Slovenskej republiky MZVEZ SR a sieť diplomatických misií a konzulárnych úradov Slovenskej republiky v zahraničí zohľadňujú najlepší záujem dieťaťa a tomuto podriaďujú spôsob v rámci administratívnej súčinnosti v prípadoch ako sú rodičovské únosy, repatriácie a i. V rámci pravidelnej predvýjazdovej prípravy konzulov zabezpečuje rezort zahraničných vecí a európskych záležitostí v spolupráci s Centrom pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže a Informačným centrom na boj proti obchodovaniu s ľuďmi a prevenciu kriminality Ministerstva vnútra Slovenskej republiky odborné zaškolenie k problematike medzinárodnoprávnej ochrane detí a mládeže.

53. Uplatňovanie najlepšieho záujmu dieťaťa stanovuje platná legislatíva Slovenskej republiky v rámci vecnej pôsobnosti rezortu zdravotníctva najmä zákony č. 576/2004 z. z., č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 578/2004 Z. z.“) zákona č. 577/2004 Z. z. o rozsahu zdravotnej starostlivosti uhrádzanej na základe verejného zdravotného poistenia a o úhradách za služby súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 577/2004 Z. z.“), č. 581/2004 Z. z., č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a iné, pričom na zabezpečenie najvyššej kvality a bezpečnosti poskytovanej zdravotnej starostlivosti dieťaťa v oblastiach prevencie chorôb, včasnej diagnostiky a poskytovania účinnej liečby vrátane rehabilitačných výkonov a funkčnosti systému verejného

zdravotníctva zameraného na ochranu, podporu a rozvoj verejného zdravia detí sa kladie vysoký dôraz. Platná legislatíva.⁶

54. Trnavská univerzita v spolupráci s MPSVR SR realizuje výskumnú úlohu zameranú na vyvinutie testu posúdenia sociálnej rizikovosti rodiny pre sociálnych pracovníkov. Tento nástroj má objektivizovať posudzovanie sociálnej rizikovosti rodiny z pohľadu napĺňania ochrany práv a právom chránených záujmov dieťaťa.

55. Orgány činné v trestnom konaní v pôsobnosti Policajného zboru pri posudzovaní potrieb detských obetí v plnej miere aplikujú zákon č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o obetiach“). V zmysle ustanovenia § 3 ods. 8 zákona o obetiach orgány činné v trestnom konaní, súdy a subjekty poskytujúce pomoc obetiam trestných činov sú povinné v prípade obzvlášť zraniteľnej obete, ktorou je dieťa, prihliadať na najlepší záujem dieťaťa. Úrad kriminálnej polície Prezídia policajného zboru každoročne zvoláva pracovnú poradu spojenú so školením určených policajtov odborov kriminálnej polície v SR zaradených na úseku trestnej činnosti mládeže a páchanej na mládeži za účelom zvyšovania ich odbornej úrovne a výmeny informácií a skúseností.

56. V spolupráci so Slovenským národným strediskom pre ľudské práva MDV SR pravidelne organizuje pre zamestnancov a zástupcov organizácií v pôsobnosti MDV SR odborné semináre venované rovnosti príležitostí, nediskriminácii a ochrane práv zdravotne postihnutých obyvateľov vrátane detí. Účastníkmi seminárov sú aj zamestnanci pracujúci s deťmi a pre deti. Seminár na tému Zásada rovného zaobchádzania a osobná mobilita v kontexte Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím, ktorý sa konal v roku 2018, absolvovalo 20 účastníkov. Seminár s témou Diverzita v rezorte dopravy a výstavby v roku 2019 absolvovalo 25 účastníkov.

57. MH SR v návrhu z roku 2017 poukázalo na prebiehajúcu realizáciu Pilotného projektu spotrebiteľského vzdelávania. V spolupráci s jednotlivými samosprávnymi krajmi sú na základe tohto projektu realizované prednášky zamerané na pedagógov stredných škôl. Možnosť účastníkov zapojiť sa do projektu bola prezentovaná jednak školám v zriaďovateľskej pôsobnosti VÚC, ako aj súkromným a cirkevným školám. V druhom kole prednášok okrem MH SR – odboru ochrany spotrebiteľa na projekte participujú tiež zástupcovia Európskeho spotrebiteľského centra v SR, Ministerstva financií SR a Finančnej správy SR. Po absolvovaní vzdelávacej aktivity sú účastníkom poskytnuté učebné pomôcky, ktoré jednoduchou formou vysvetľujú spotrebiteľské práva. Jednotlivé prednášky, ako aj distribuovaný vzdelávací materiál pozostávajú z vysvetlenia danej problematiky na jednoduchých príkladoch. Praktické príklady a jednoduché prevedenie vzdelávacích aktivít a učebnej pomôcky sledujú zámer priblížiť ochranu spotrebiteľa aj žiakom a študentom, prostredníctvom zúčastnených pedagógov. V tomto kontexte chce MH SR poukázať tiež na vzdelávaciu činnosť Európskeho spotrebiteľského centra (ďalej len „ESC“) v SR, ktoré

⁶ <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2004/576/20190601>; <https://www.slov-lex.sk/vyhľadavanie-pravnych-predpisov?text=578%2F2004>, <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2007/355/20180701>

zorganizovalo od septembra 2017 k dnešnému dňu 56 vzdelávacích seminárov pre študentov v oblasti ochrany spotrebiteľa, z toho 3 semináre boli pre žiakov druhého stupňa základných škôl. V rámci svojich vzdelávacích aktivít v roku 2019 ESC taktiež obstaralo spoločenskú stolovú hru „Spotrebiteľ v akcii“.

58. Národné osvetové centrum, organizácia v zriaďovateľskej pôsobnosti Ministerstva kultúry SR, realizuje pravidelné vzdelávanie pre pracovníkov v oblasti kultúrno-osvetovej činnosti pod názvom Prevencia vybraných sociálno-patologických javov, ktoré sa uskutočňuje dvakrát ročne. Súčasťou tohto vzdelávania sú aj témy súvisiace s oblasťou práv dieťaťa. Národné osvetové centrum je tiež vydavateľom odborného časopisu Sociálna prevencia, v rámci ktorého sú publikované témy venujúce sa problematike práv dieťaťa vrátane najlepšieho záujmu dieťaťa. Časopis je dostupný aj širokej verejnosti prostredníctvom webového sídla www.nocka.sk. V rámci edičnej činnosti prispelo k pertraktovaniu tejto témy Národné osvetové centrum aj vydaním zborníku príspevkov zo seminára Ochrana a podpora ľudských práv⁷ (2017) a metodického materiálu Ľudské práva v činnosti kultúrnych zariadení⁸ (2018).

59. V rámci vecnej pôsobnosti rezortu zdravotníctva rozvíjanie postupov a kritérií pre poskytovanie usmernení príslušným osobám s právomocou posúdiť najlepší záujem dieťaťa sa zabezpečuje v oblasti získavania odborných teoretických vedomostí a praktických zručností podľa výnosu MZ SR zo 17. septembra 2010 č. 12422/2010-OL, ktorým sa ustanovujú minimálne štandardy pre špecializačné študijné programy, minimálne štandardy pre certifikačné študijné programy a minimálne štandardy pre študijné programy sústavného vzdelávania a ich štruktúra v znení neskorších predpisov. Explicitne téma práv dieťaťa je predmetom minimálneho štandardu pre špecializačný študijný program v špecializačnom odbore pediatria a ďalších špecializačných odboroch, ktorých kmeňovou špecializáciou pediatria.

60. Na základe podnetu komisárky pre deti MK SR poskytuje RTVS každoročne príspevok zo štátneho rozpočtu podľa zákona o štátnom rozpočte na príslušný rozpočtový rok na základe zmluvy so štátom určený na uskutočnenie programov vo verejnom záujme, na uskutočnenie účelových investičných projektov alebo na úhradu výdavkov na zabezpečenie vysielania do zahraničia. V zmysle tejto zmluvy môže určiť MK SR každý rok oblasti osobitného záujmu podpory štátu na príslušný kalendárny rok. RTVS je povinná na realizáciu programového záväzku, ktorý bude použitý na uskutočnenie nových pôvodných programov vo verejnom záujme v oblasti osobitného záujmu podpory štátu, vyhradiť určitú sumu z príspevku štátu určeného na uskutočnenie programov vo verejnom záujme. Jednou z troch oblastí osobitného záujmu štátu pre rok 2019 boli programy pre deti o uplatňovaní ich práv vyplývajúcich z Dohovoru.

⁷ <http://www.nocka.sk/wp-content/uploads/2018/09/Zbornik-ochrana-a-podpora-ludskych-prav-v-oblasti-kultury.pdf>

⁸ <http://www.nocka.sk/wp-content/uploads/2019/03/FINAL-pdf.pdf>

61. Centrum pre deti a rodiny poskytuje v samostatne usporiadaných skupinách dieťaťu bezpečné prostredie, ktoré mu dočasne nahrádza jeho prirodzené prostredie. Starostlivosť o dieťa je založená na individuálnom a integračnom prístupe, tak aby boli rešpektované práva a názor dieťaťa s cieľom aktívnej spolupráce s rodinou dieťaťa a blízkymi osobami. Výchova je postavená na posilnení a aktivizovaní silných stránok dieťaťa a napĺňaní jeho potrieb v závislosti od aktuálnej životnej situácie a jeho fyzického a mentálneho stavu. Systematickým a dôsledným plánovaním v individuálnom pláne rozvoja osobnosti dieťaťa, ktorého súčasťou je aj výchovný plán, smeruje budúcnosť dieťaťa k jeho samostatnosti, sebarozvoju, identite aj za jeho aktívnej účasti v procese spolurozhodovania sa a vo veciach týkajúcich sa jeho života. Základným východiskom pre plánovanie je diagnostika rodinného prostredia a aj komplexná diagnostika aktuálneho fyzického, psychického, rozumového a zdravotného stavu dieťaťa. Programy Centra obsahujú v súlade s bodmi vyhlášky podrobne a jednoznačne upravené vnútorné postupy, na práva nadväzujúce pravidlá a povinnosti a zároveň vymedzené používanie výchovných prostriedkov, tak aby bola zabezpečená čo najvyššia kvalita poskytovanej starostlivosti. Podľa čl. 12 ods. 1 Dohovoru štáty, ktoré sú zmluvnými stranami Dohovoru, musia zabezpečiť dieťaťu, ktoré je schopné formulovať svoje vlastné názory, právo slobodne sa vyjadrovať vo všetkých záležitostiach, ktoré sa ho dotýkajú, pričom sa názorom detí musí venovať primeraná pozornosť zodpovedajúca ich veku a úrovni. Aj vzhľadom na uvedené sú deti v Centrách pre deti a rodiny zapájané do procesu rozhodovania a vyjadrenia vlastného názoru, najmä v smere spolurozhodovania o sebe, aktivitách, chode a zámeroch profesionálnej náhradnej rodiny, samostatnej usporiadanej skupiny aj celého zariadenia SPODaSK (napr. „delegovania“ zástupcu detí pri predkladaní požiadaviek na napĺňanie ich potrieb a záujmov, podávanie a vybavovanie sťažností...), zapojenie detí do prípravy a vyhodnocovania IPRODu, pokračovanie v zapájaní detí do činností v zariadení (napr. upratovanie, nakupovanie a narábanie s finančnými prostriedkami, varenie, skrášľovanie prostredia a pod.), osvojovanie si bežných pracovných a sebaobslužných zručností, vrátane zapájania mladých dospelých do činností v zariadení a celkovo do všetkého čo sa týka ich života a budúcnosti. Odporúčania komisárky pre deti na nápravu:

- Zabezpečiť v centrách pre deti a rodiny personálne, finančné a materiálno-technické na podmienky na výkon činností vyplývajúcich zo zákona o sociálnoprávnej ochrane.
- Vypracovať systém bývania mladých dospelých ako jedného zo sociálnych práv, realizáciou ktorého sa zabezpečí pozitívny vplyv na integráciu detí po ukončení pobytu v centrách pre deti a rodinu a reedukačných zariadeniach, ktoré nemajú možnosť návratu do rodiny.
- Vypracovať koncepciu (vrátane harmonogramu) debarierizácie objektov na realizáciu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately tak, aby umožňovali aj pobyt detí s ťažkým telesným postihnutím.
- Utvoriť komplexné legislatívne, finančné a materiálno-technické podmienky na zamestnávanie odborného zdravotníckeho personálu (lekár pedopsychiater, pediater, zdravotné sestry špecialistky) v centrách pre deti a rodiny najmä v špecializovaných skupinách, kde sú umiestnené deti so zdravotným postihnutím, ako aj v reedukačných zariadeniach a zariadeniach sociálnych služieb pre deti, vyžadujúce nepretržitú zdravotnú starostlivosť, financovanú zo zdravotného poistenia.
- Zabezpečiť systematické vzdelávanie zamestnancov vo všetkých oblastiach podľa potrieb centra pre deti a rodinu.

- Zabezpečiť aj v spolupráci s inými organizáciami pravidelné očkovania a vybavenie preventívnymi pomôckami s cieľom ochrany verejného zdravia.
- Ciele stanovené v pláne rozvoja dieťaťa pravidelne vyhodnocovať a upravovať v záujme ich naplnenia.
- Utvoriť jednotné metodické usmernenie o informovanosti o zdravotnom stave dieťaťa.
- So zreteľom na zdravotné postihnutie, najmä hlboké pásmo mentálneho postihnutia s nediagnostikovateľnými duševnými poruchami, ako aj zdravotný stav detí vyžadujúcich si paliatívnu starostlivosť, ktoré sú umiestnené v centrách pre deti a rodiny zabezpečiť špeciálne zariadenie s rozšírenou a nepretržitou zdravotnou starostlivosťou.
- Vylúčiť, aby centrum pre deti a rodinu slúžilo ako inštitúcia poskytujúca služby pre deti s duševnými poruchami.
- Zabezpečiť rozvoj centier včasnej intervencie a spoluprácu terénnych sociálnych pracovníkov s centrami včasnej intervencie.
- V záujme úspešnej sanácie rodiny dbať na umiestnenie dieťaťa do centra pre deti a rodiny, tak, aby zohľadňovalo miesto, odkiaľ dieťa pochádza a kde má sociálne zázemie.
- Pri výbere škôl zapojiť do procesu viac detí; škola má byť vybraná predovšetkým ako pre dieťa najvhodnejšia na základe jeho osobnostných predpokladov. Cieľom musí byť rozvoj dieťaťa.
- Je potrebné zvyšovať povedomie detí o právach dieťaťa a o ľudských právach vo všetkých oblastiach.
- Dbať na participáciu detí na organizácii denného programu, ale aj pri zostavovaní napríklad jedálneho lístka.
- Pri zabezpečovaní voľnočasových aktivít pre detí prihliadať na najlepší záujem detí.

62. V rezorte práce, sociálnych vecí a rodiny je dlhodobým prioritným cieľom umožniť každému dieťaťu (s prihliadnutím na jeho vek a rozumovú vyspelosť) vyjadriť svoj názor na veci, ktoré sa ho týkajú a následne tento názor zohľadniť pri výkone opatrení SPODaSK tak, aby bol dodržaný najlepší záujem dieťaťa. Dieťa je teda vnímané ako subjekt, a nie objekt výkonu týchto opatrení. Tento prístup je podporovaný taktiež povinnosťou úradu PSVaR vypracovať individuálny plán rozvoja osobnosti dieťaťa za účasti dieťaťa, jeho rodičov a ďalších zainteresovaných subjektov. V roku 2018 bol zrealizovaný monitoring detských domovov - dnešných centier pre deti a rodinu (ďalej len „CDR“) v oblasti ochrany a dodržiavania práv detí, ktorý bol zabezpečený dotazníkovou metódou, skupinovou diskusiou s deťmi, so zameraním na subjektívny pohľad detí na ich vlastné práva v CDR v súlade s Dohovorom. Taktiež bola monitorovaná aj spisová dokumentácia detí umiestnených v CDR. Zistenia monitoringu poukázali najmä na to, že pre deti umiestnené v CDR je najdôležitejšie udržiavanie kontaktu s ich oboma rodičmi a v tejto súvislosti deti kladne ohodnotili utvorené podmienky centier na stretávanie sa detí s ich rodičmi a na zabezpečenie kontaktu s nimi, ktoré v plnej miere financuje štát. Na tomto základe sa podporil výkon nedostatkových, avšak veľmi potrebných a prioritných opatrení SPODaSK formou tzv. odporúčaní úradov práce, sociálnych vecí a rodiny, ktoré v danej lokalite realizujú štátne a neštátne akreditované CDR a financuje ich v plnej miere štát. Ide najmä o opatrenia v záujme podpory riešenia výchovných, sociálnych a iných problémov v rodine a v medziľudských vzťahoch, obnovy rozvoja rodičovských zručností, ako aj zhodnotenia situácie dieťaťa na účely určenia miery ohrozenia

dieťaťa, pričom prirodzenou súčasťou všetkých týchto opatrení je zistenie názoru dieťaťa na veci, ktoré sa ho týkajú. V roku 2019 bol Úradom komisára pre deti uskutočnený monitoring ochrany a dodržiavania práv dieťaťa ako komplexný proces rozdelený na dve vzájomne prepojené časti. Zber informácií v úvodnej časti bol zabezpečený dotazníkovou metódou a skupinovou diskusiou. Použité dotazníky boli zamerané na subjektívne vnímanie práv detí v centrách pre deti a rodinu v súlade s Dohovorom. Skupinová diskusia s deťmi bola zameraná na získavanie informácií od detí a zdôraznenie významu pojmov „ľudské práva“ a „práva dieťaťa“. Druhá časť monitoringu bola zameraná na monitoring spisovej dokumentácie detí v súlade so zákonom o sociálnoprávnej ochrane. Realizáciou monitoringu dodržiavania práv dieťaťa v centrách pre deti a rodinu Úrad komisára pre deti navštívil a monitoroval všetky pôvodné detské domovy a pretransformované centrá pre deti a rodinu. Získané informácie majú vysokú výpovednú hodnotu a prinášajú objektívne informácie o podmienkach pre deti žijúce v inštitucionálnych zariadeniach (v správach komisára pre deti za roky 2018,2019). Na základe zistení predložila komisárka pre deti príslušným verejným orgánom a inštitúciám odporúčania na nápravu:

- Zabezpečiť v centrách pre deti a rodiny personálne, finančné a materiálno-technické na podmienky na výkon činností vyplývajúcich zo zákona o sociálnoprávnej ochrane.
- Vypracovať systém bývania mladých dospelých ako jedného zo sociálnych práv, realizáciou ktorého sa zabezpečí pozitívny vplyv na integráciu detí po ukončení pobytu v centrách pre deti a rodinu, ktoré nemajú možnosť návratu do rodiny.
- Vypracovať koncepciu (vrátane harmonogramu) debarierizácie objektov na realizáciu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately tak, aby umožňovali aj pobyt detí s ťažkým telesným postihnutím.
- Utvoriť komplexné legislatívne, finančné a materiálno-technické podmienky na zamestnávanie odborného zdravotníckeho personálu (lekár pedopsychiater, pediater, zdravotné sestry špecialistky) v centrách pre deti a rodiny najmä v špecializovaných skupinách, kde sú umiestnené deti so zdravotným postihnutím vyžadujúce nepretržitú zdravotnú starostlivosť.
- Zabezpečiť systematické vzdelávanie zamestnancov vo všetkých oblastiach podľa potrieb centra pre deti a rodinu.
- Zabezpečiť aj v spolupráci s inými organizáciami pravidelné očkovania a vybavenie preventívnymi pomôckami s cieľom ochrany verejného zdravia.
- Ciele stanovené v pláne rozvoja dieťaťa pravidelne vyhodnocovať a upravovať v záujme ich naplnenia.
- Utvoriť jednotné metodické usmernenie o informovanosti o zdravotnom stave dieťaťa.
- So zreteľom na zdravotné postihnutie, najmä hlboké pásmo mentálneho postihnutia s nediagnostikovateľnými duševnými poruchami, ako aj zdravotný stav detí vyžadujúcich si paliatívnu starostlivosť, ktoré sú umiestnené v centrách pre deti a rodiny zabezpečiť špeciálne zariadenie s rozšírenou zdravotnou starostlivosťou.
- Vylúčiť, aby centrum pre deti a rodinu slúžil ako inštitúcia poskytujúca služby pre deti s duševnými poruchami.
- Zabezpečiť rozvoj centier včasnej intervencie a spoluprácu terénnych sociálnych pracovníkov s centrami včasnej intervencie.

- V záujme úspešnej sanácie rodiny dbať na umiestnenie dieťaťa do centra pre deti a rodiny, tak, aby zohľadňovalo miesto, odkiaľ dieťa pochádza a kde má sociálne zázemie.
- Pri výbere škôl zapojiť do procesu viac detí; škola má byť vyberaná predovšetkým ako pre dieťa najvhodnejšia na základe jeho osobnostných predpokladov. Cieľom musí byť rozvoj dieťaťa.
- Je potrebné zvyšovať povedomie detí o právach dieťaťa a o ľudských právach vo všetkých oblastiach.
- Dbať na participáciu detí na organizácii denného programu, ale aj pri zostavovaní napríklad jedálneho lístka.
- Pri zabezpečovaní voľnočasových aktivít pre detí prihliadať na najlepší záujem detí.

63. V oblasti rozvíjania nástrojov pre verejné konzultácie k rozvoju národnej politiky s cieľom štandardizovať takého konzultácie na vysokej úrovni inklúzie a participácie vrátane konzultácií s deťmi o záležitostiach, ktoré majú na ne dopad poskytuje rezort zdravotníctva priestor občianskej spoločnosti vrátane mimovládnych organizácií a organizácií pre deti na participáciu na tvorbe a rozvoji politik rezortu, ako aj účasť na vzdelávacích aktivitách Úradu verejného zdravotníctva SR a Regionálnych úradov verejného zdravotníctva SR v rámci konferencií, edukačných podujatí, workshopov organizovaných štátnymi inštitúciami v rezorte zdravotníctva alebo odbornými spoločnosťami a v neposlednom rade aktivitách vzdelávacích ustanovizní - univerzít najmä lekárske fakulty a fakulty ošetrovateľstva.

64. Viaceré organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti Ministerstva kultúry SR majú vytvorené mechanizmy na aktívnu participáciu detí, napr.:

- Národné osvetové centrum vyhlasuje a odborne garantuje celoštátne postupové súťaže a prehliadky, ktorých sa aktívne zúčastňujú aj detskí účinkujúci: Šaffova ostroha (solisti tanečníci v ľudovom tanci – kategória detí), Eniki beniki (detské folklórne súbory), Vidiečanova Habovka (hudobný folklór detí), Zlatá priadka (detská dramatická tvorivosť), Divadlo a deti (divadlo dospelých hrajúcich pre deti), FEDIM (divadlo mladých), Hviezdoslavov Kubín (umelecký prednes poézie a prózy, tvorba recitačných kolektívov a divadiel poézie – kategórie detí a mládeže), CINEAMA (amatérska filmová tvorba – kategória detí), AMFO (amatérska fotografická tvorba – kategória detí), Mládež spieva (detské a mládežnícke spevácke zbory), Divertimento musicale (neprofesionálna inštrumentálna hudba – kategória detí a mládeže), FestMlaDych (detské a mládežnícke dychové hudby). Detské kolektívy a jednotlivci prezentujú svoje tvorivé a interpretačné umenie aj na celoštátnych festivaloch – v rámci Folklórneho festivalu Východná, divadelného festivalu Scénická žatva a festivalu neprofesionálneho umenia TvorBa. Národné osvetové centrum taktiež organizuje tvorivé dielne a workshopy pre deti: Tvorivá dielňa pre mladých dychovkárov, Muzičky a Malí tanečníci, Primášikovia, Fotoworkshop, FILMWORK, Letný kurz zbormajstrov (pre dirigentov aj detských zborov), workshopy pri celoštátnych postupových súťažiach. Pri hodnotení spätnej väzby z aktivít sa sporadicky uplatňujú názory a námety detských účastníkov do budúcich vzdelávacích, súťažných prezentačných aktivít Národného osvetového centra. V rámci dvoch divadelných postupových súťaží tradične

fungujú aj detské poroty: Fórum Zlatej priadky a detské Fórum Agora na celoštátnej súťaži Divadlo a deti (divadlo dospelých hrajúcich pre deti). Deti fungujú vždy pod pedagogickým dozorom, rozoberajú jednotlivé inscenácie, ich názory sa dostávajú k režisérom prostredníctvom rozborového seminára a taktiež príspevkov vo festivalových denníkoch. Na konci súťaže získava jeden súbor cenu detskej poroty.

- Múzeum Slovenského národného povstania realizuje putovné výstavy zamerané na problematiku dejín Slovenského národného povstania a druhej svetovej vojny pre ZŠ a SŠ v Slovenskej a Českej republike. Odborní pracovníci Vzdelávacieho centra Múzea SNP pripravujú a školia žiakov a študentov ako lektorov putovnej výstavy, ktorí následne sprevádzajú svojich spolužiakov na školách. Metóda rovesníckeho sprevádzania sa osvedčila ako veľmi efektívna a je žiadaná aj zo strany pedagógov. Aktuálne sú k dispozícii výstavy Slovenské národné povstanie 1944, Heydrichiáda, Návraty lidických detí, Operácia Valkýra, Vagón. Múzeum SNP tiež realizuje medzinárodnú študentskú konferenciu Vojna očami mladých, v rámci ktorej študenti vytvárajú výskumné tímy pod vedením pedagógov. Tematické okruhy na výskum pripravuje Múzeum SNP, Památník Terezín a Památník Lidice (historici a odborní zamestnanci). Slovenské okruhy sú priradené českým školám a české tematické okruhy zase slovenským. Jednotlivé ročníky projektu začínajú v septembri príslušného školského roka a v polovici júna, kedy školský rok končí, sa v priestoroch Vzdelávacieho centra Múzea SNP realizuje dvojdná medzinárodná študentská konferencia. Na konferencii študenti prezentujú výsledky svojho výskumu a i školu, ktorú reprezentujú. V rámci tohto projektu sa študenti naučia pracovať s archívnym materiálom, spoznajú vedeckú prácu historikov, získajú nové poznatky a vedomosti o konkrétnej historickej udalosti susedného národa.

- BIBIANA, medzinárodný dom umenia pre deti organizuje Bienále animácie Bratislava (BAB), ktoré udeľuje aj Cenu detského diváka. V roku 2018 túto cenu získal film Vianočná svadba snehuliaka Karola (Vánoční svatba sněhuláka Karla) režiséra Petr Vodička (ČR). Hlasovacie lístky na premietaniach súťažných filmov odovzdalo 8 528 detských divákov. Cena detskej poroty sa odovzdáva aj na Bienále ilustrácií Bratislava (BIB). Detská porota zasadá v rovnakom termíne ako Medzinárodná porota a cenu odovzdávala na slávnostnom otvorení BIB v historickej budove Slovenského národného divadla.

65. MZ SR pri posúdení možností a rozsahu implementácie 21. odporúčania vychádzalo z platnej legislatívy a záväzných dokumentov najmä:

- Ústavy Slovenskej republiky Čl. 15 ods. 1 a 2 „Každý má právo na život. Ľudský život je hodný ochrany už pred narodením. Nikto nesmie byť pozbavený života.“

- Dohovoru Čl. 6 „1. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, uznávajú, že každé dieťa má prirodzené právo na život. 2. Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, zabezpečujú v najvyššej možnej miere zachovanie života a rozvoj dieťaťa.“

- Dohovoru „majúc na mysli, ako je uvedené v Deklarácii práv dieťaťa prijatej Valným zhromaždením Organizácie Spojených národov 20. novembra 1959 „dieťa pre svoju telesnú a duševnú nezrelosť potrebuje osobitné záruky, starostlivosť a zodpovedajúcu právnu ochranu pred narodením aj po ňom“.

- Zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon § 146 Vražda novonarodeného dieťaťa matkou „Matka, ktorá v rozrušení spôsobenom pôrodom úmyselne usmrť svoje novonarodené dieťa pri pôrode alebo hneď po ňom, potrestá sa odňatím slobody na štyri roky až osem rokov.“

- Zákona č. 578/2004 Z. z. Príloha č. 4 ETICKÝ KÓDEX ZDRAVOTNÍCKEHO PRACOVNÍKA body 1 a 2 „Stavovskou povinnosťou zdravotníckeho pracovníka je profesionálna starostlivosť o zdravie jednotlivca a spoločnosti v súlade so zásadami ľudskosti, v duchu úcty k ľudskému životu od jeho počiatku až do konca s rešpektovaním dôstojnosti ľudského jedinca. Povinnosťou zdravotníckeho pracovníka je zachovávať život, chrániť, podporovať a obnovovať zdravie, predchádzať chorobám, mierniť utrpenie bez ohľadu na národnosť, rasu, vierovyznanie, sexuálnu orientáciu, politickú príslušnosť, spoločenské postavenie, morálnu či rozumovú úroveň a povest' pacienta.“

Podľa štatistických údajov od roku 2004, kedy začali v Slovenskej republike fungovať hniezda záchrany/verejné inkubátory, klesol počet trestných činov „vražda novonarodeného dieťaťa matkou“ oproti rokom 2002 a 2003 v priemere trojnásobne.

Od vzniku hniezd záchrany do nich bolo vložených 60 detí. Hniezd záchrany bolo zriadených 20. V nadväznosti na ustanovenie Dohovoru, že štáty zabezpečujú v najvyššej možnej miere zachovanie života a rozvoj dieťaťa a právo na život, ktoré zaručuje Ústava Slovenskej ako aj nadväzujúce právne predpisy považuje rezort zdravotníctva možnosť umiestniť dieťa do verejne prístupného inkubátora za primerané riešenie ochrany života dieťa vo vzťahu k potenciálnemu riziku spáchania trestného činu vražda novonarodeného dieťaťa matkou alebo iného trestného činu.

Vo vzťahu k odporúčaniu, aby štát poskytoval služby k plánovanému rodičovstvu, primeranému poradenstvu a sociálnej podpore pre neplánované tehotenstvá a ako poslednému riešeniu - možnosti utajeného pôrodu v nemocnici uvádzame, že v rámci poskytovania zdravotnej starostlivosti je oblasť plánovaného rodičovstva súčasťou preventívnej gynekologickej prehliadky ženy podľa zákona č. 577/2004 Z. z. .

Na základe verejného zdravotného poistenia sa plne uhrádza zdravotná starostlivosť v súvislosti s utajeným pôrodom. 11a). Vykonanie úhrady zdravotnou poisťovňou sa uskutoční na základe vyhlásenia poskytovateľa zdravotnej starostlivosti, že žena, ktorá písomne požiadala o utajenie svojej osoby v súvislosti s pôrodom, je jej poistenkyňou. Ak sa matka v tehotenstve ocitne v ťažkej situácii môže sa obrátiť na aktívne občianske združenia, neziskové organizácie, nadácie, cirkvi a náboženské spoločnosti, ktoré jej poskytnú pomoc v oblastiach odborného poradenstva, financií, materiálneho zabezpečenia alebo psychologickej pomoci v tehotenstve.⁹ Viaceré neziskové organizácie, občianske združenia a pod. taktiež poskytujú ženám v núdzi (aj tehotným) krízové ubytovanie.

65A. Pred začatím trestného stíhania a v prípravnom konaní vykonáva prokurátor dozor nad dodržiavaním zákonnosti podľa § 230 ods. 1, ods. 2 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov, kde prokurátor je oprávnený dávať záväzné pokyny na postup podľa § 197, vyšetrovanie a skrátené vyšetrovanie trestných činov a určovať lehoty na

⁹ <https://www.health.gov.sk/Clanok?zoznam-obcianskych-zdruzeni-neziskovych-organizacii-nadacii-cirkvi-a-nabozenskych-spolocnosti-ktore-poskytuju-zenam-financnu-materialnu-alebo-psychologicku-pomoc-v-tehotenstve>

ich vybavenie; také pokyny sú súčasťou spisu, vyžadovať od policajta spisy, dokumenty, materiály a správy o stave konania vo veciach, v ktorých bolo začaté trestné stíhanie, na zistenie, či policajt včas začal trestné stíhanie a riadne v ňom postupuje, zúčastniť sa na vykonávaní úkonov policajta, osobne vykonať jednotlivý úkon alebo aj celé vyšetrovanie, alebo skrátené vyšetrovanie a vydať rozhodnutie v ktorejkoľvek veci; pritom postupuje podľa tohto zákona; proti takémuto rozhodnutiu prokurátora je prípustná sťažnosť rovnako ako proti rozhodnutiu policajta vrátiť vec policajtovi na doplnenie vyšetrovania alebo skráteného vyšetrovania s pokynmi a určovať lehotu na ich doplnenie; o vrátení veci upovedomí obvineného a poškodeného, zrušiť nezákonné alebo neopodstatnené rozhodnutia policajta, ktoré môže nahradiť vlastnými rozhodnutiami; pri uznesení o zastavení trestného stíhania, prerušení trestného stíhania alebo o postúpení veci to môže urobiť do 30 dní od ich doručenia; ak rozhodnutie policajta nahradil vlastným rozhodnutím inak, než na podklade sťažnosti oprávnenej osoby, proti jeho rozhodnutiu je prípustná sťažnosť, rovnako ako proti rozhodnutiu policajta, odňať vec policajtovi a urobiť opatrenie, aby vec bola prikázaná inému policajtovi alebo policajtom, nariadiť, aby sa vo veciach uvedených v § 202 konalo vyšetrovanie, urobiť opatrenie, aby skrátené vyšetrovanie vykonal policajt uvedený v § 10 ods. 8 písm. a) alebo písm. c), urobiť opatrenie, aby vyšetrovanie alebo skrátené vyšetrovanie trestného činu príslušníka ozbrojeného bezpečnostného zboru vykonal policajt uvedený v § 10 ods. 8 písm. a), pričom pred urobením opatrenia si prokurátor vyžiada stanovisko riaditeľa Úradu inšpekčnej služby a rovnako je prokurátor oprávnený postupovať aj pri vyšetrovaní alebo skrátenom vyšetrovaní trestného činu colníka. Každé vydané rozhodnutie vyšetrovateľa Policajného zboru zaradeného na Úrade inšpekčnej služby vo veci samotnej je preskúmané príslušnou prokuratúrou. Úrad komisára pre deti podľa zákona o komisárovi má právo monitorovať dodržiavanie práv dieťaťa najmä vykonaním nezávislého zisťovania a presadzovať jeho záujmy, napriek tomu komisár pre deti nemá oporu v Trestnom poriadku zúčastňovať sa na procesných úkonoch v trestnom konaní, aby tak mohol obhajovať najlepší záujem dieťaťa.

66. V zákone č. 576/2004 Z. z., v zákone č. 577/2004 Z. z. a v zákone č. 581/2004 Z. z. sú upravené nielen systém práv, nástrojov ale aj orgánov zabezpečujúcich kontrolu správnosti poskytovania zdravotnej starostlivosti vrátane profesionálnych komôr. ÚDZS vykonáva dohľad nad poskytovaním zdravotnej starostlivosti. ÚDZS bol zriadený § 17 zákona č. 581/2004 Z. z. ako samostatná právnická osoba, pričom § 18 ods. 2 uvedeného zákona garantuje úradu nezávislé postavenie a súčasne zakazuje akýmkoľvek spôsobom všetkým orgánom verejnej správy zasahovať do jeho činnosti pri dohľade nad zdravotnou starostlivosťou. V § 11 ods. 1 a 3 zákona č. 576/2004 Z. z. je ustanovená zásada rovnakého zaobchádzania a zásada zákazu diskriminácie pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti, a povinnosť pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti dodržiavať súlad s dobrými mravmi. Prijemca zdravotnej starostlivosti má právo žiadať poskytovateľa o nápravu, a má právo podávať žiadosti a sťažnosti ÚDZS. Z uvedeného vyplýva, že nie je potrebné vytvárať ďalší osobitný, nezávislý orgán.

67. Od roku 2017 prebieha Pilotný projekt AOA v nemocniciach pre príslušníkov MRK, ako jedná z aktivít Národného projektu Zdravé komunity 2A celkovo

v šiestich nemocniciach. Tento pilotný projekt obsahuje aj prevenciu prípadov zlého zaobchádzania v rámci pôrodných služieb. Osobitne v Národnom projekte Terénna sociálna práca a terénna práca v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít, financovaného v sume 26 511 131,00 eur boli vykonané intervencie pre 38 266 Rómov, pričom v projekte zo 460 zamestnancov bolo zamestnaných na pracovných pozíciách 156 Rómov. Rovnako v NP KC v mestách a obciach s prítomnosťou MRK – I. Fáza, financovaného v sume 18 688 722,00 eur, 154 pracovníkov v 56 komunitných centrách, poskytlo služby, intervencie a podporu 8 360-tim Rómom. Tieto projekty realizuje Úrad splnomocnenca vlády Slovenskej republiky, pričom vzhľadom na regulačnú rovinu najmä zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov, je jednou z povinností terénnych sociálnych pracovníkov poskytovať účinnú podporu klientom aj v prístupe k zdravotnej starostlivosti.

68. V prípade údajných nedobrovoľných sterilizácií rómskych žien z minulosti konal vtedajší Krajský úrad justičnej polície Policajného zboru Košice. Dňa 28. 12. 2007 vyšetrovateľ Policajného zboru uznesením podľa § 215 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku trestné stíhanie zastavil, pretože nie je tento skutok trestným činom a nie je dôvod na postúpenie veci. Proti predmetnému uzneseniu podal za dotknuté osoby I. G., R. H. a M. K. dňa 04. 01. 2008 ich splnomocnený zástupca sťažnosť. Dňa 19. 02. 2008 dozorujúci prokurátor Krajskej prokuratúry v Košiciach uznesením podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku predmetnú sťažnosť zamietol ako nedôvodnú. Uznesenie vyšetrovateľa o zastavení trestného stíhania v tejto veci je právoplatné. Vykonaným vyšetrovaním boli zhromaždené všetky dosiahnuteľné dôkazy potrebné na zistenie skutkového stavu veci a objasnenie skutočností významných pre rozhodnutie. Z výsledkov vykonaného vyšetrovania vyplynulo, že neboli zistené násilné sterilizácie ako ani ďalšie útoky na reprodukčnú slobodu Rómov na Slovensku a ani jedna sterilizácia nebola vykonaná s úmyslom zabrániť rodeniu detí v etnickej skupine Rómov na Slovensku. V tejto súvislosti je potrebné poukázať na správu Komisára Rady Európy pre ľudské práva z 29.03.2006 (CommDH(2006)5): „33. Tvrdenia o násilných a nútených sterilizáciách žien rómskeho pôvodu na Slovensku boli posudzované ako možné závažné porušenie ľudských práv, a preto boli vládou Slovenskej republiky brané veľmi vážne. Značné úsilie bolo vynaložené na ich dôkladné preskúmanie. Nad rámec trestného vyšetrovania bola zriadená odborná lekárska inšpekcia z inštitúcií poskytujúcich zdravotnú starostlivosť a bol vyžiadaný znalecký posudok Lekárskej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Nebolo potvrdené, že vláda Slovenskej republiky podporovala organizovanú diskriminačnú sterilizačnú politiku. Vláda prijala legislatívne a praktické opatrenia za účelom odstránenia administratívnych nedostatkov zistených počas vyšetrovania a za účelom predchádzania výskytu podobných situácií v budúcnosti. Ženy údajne poškodené sterilizáciou majú právo obrátiť sa na slovenské súdy so žalobou o odškodnenie a podľa slovenských orgánov im existujúca právna úprava ponúka dostatočné možnosti obdržať odškodnenie. V prípade výskytu nových prípadov nútených sterilizácií má ktokoľvek možnosť obrátiť sa na orgány činné v trestnom konaní a podať trestné oznámenie na políciu alebo prokuratúru. V právnom systéme Slovenskej republiky neexistujú žiadne

ustanovenia Trestného zákona a Trestného poriadku, ktoré by akýmkoľvek spôsobom diskriminovali ženy a nerovnocenne posudzovali ženy a mužov v prístupe k spravodlivosti.

69. Slovenská republika má Zákon o tvorbe právnych predpisov a o Zbierke zákonov, ktorý upravuje účasť verejnosti na tvorbe politík, to znamená, ak sa tvorí právny predpis s dopadom na deti, organizácie, ktoré sa ich agendou zaoberajú sa k navrhovanému právnomu predpisu vyjadrujú. Medzi náležitosti návrhu právneho predpisu patrí doložka vybraných vplyvov a analýza vplyvov, medzi ktoré patrí aj vplyv na manželstvo, rodičovstvo a rodinu (ide najmä o vplyv na rodinné prostredie, vzájomnú súdržnosť členov rodiny, výchovu detí, práva rodičov voči deťom, základné zásady zákona o rodine, uzavieranie manželstva a na disponibilný príjem domácností viacdetných rodín. Návrh právneho predpisu sa povinne zverejňuje na pripomienkové konanie na portáli www.slov-lex.sk tak, aby bola zabezpečená aj možnosť uplatnenia pripomienok verejnosťou. Pripomienkou možno navrhnúť nový text alebo odporučiť úpravu textu, doplnenie, zmenu, vypustenie alebo spresnenie pôvodného textu. Prostredníctvom novely Zákona o priestupkoch, ktorá nadobudla účinnosť dňa 1. januára 2016, Slovenská republika zdôraznila protiprávnosť všetkých násilných konaní, ktoré ovplyvňujú fyzickú integritu blízkej osoby a osoby, ktorá bola zverená do starostlivosti alebo výchovy, vrátane dieťaťa. Novela tiež zdôrazňuje protiprávnosť psychologického obmedzenia, verbálne útoky a ďalšie formy urážlivého správania voči blízkej alebo zverenej osobe, vrátane dieťaťa. Všetky protiprávne konania treba príslušne potrestať. V súlade s novelou Trestného zákona z roku 2005, akékoľvek opätovné spáchanie takýchto priestupkov je považované za trestný čin týrania blízkej a zverenej osoby. V súlade s príslušnými právnymi predpismi, tieto konania nemôžu byť legitimizované realizáciou rodičovských práv a povinností.

70. MZ SR v súvislosti s prijatím zákona č. 204/2013 Z. z., ktorým sa menil a doplňal zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov ustanovilo poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti povinnosť v § 79 ods. 4, písmena a) zákona č. 578/2004 Z. z. takto: „Poskytovateľ, ktorý je držiteľom povolenia alebo držiteľom licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe, je ďalej povinný bezodkladne oznamovať orgánu činnému v trestnom konaní 55ja) a úradu práce, sociálnych vecí a rodiny ako orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately podľa osobitného predpisu, 55jb) v ktorého obvode sa maloletá osoba zdržiava, podozrenie na sexuálne zneužívanie 55jc) alebo iné zneužívanie 55jd) maloletej osoby, znásilnenie 55je) maloletej osoby, sexuálne násilie 55jf) voči maloletej osobe, sexuálne vykorisťovanie 55jg) maloletej osoby, súlož medzi príbuznými, 55jh) ktorá sa týka maloletej osoby, týranie 55ji) alebo zanedbávanie 55jj) maloletej osôb“.

71. S účinnosťou od 1. apríla 2014 bolo v Prílohe č. 11 vyhlášky MZ SR č. 74/2014 Z. z., ktorou sa ustanovuje zoznam hlásení do národných zdravotných registrov, ich charakteristiky, podrobnosti o obsahu národných zdravotných registrov, postupe, metódach, okruhu spravodajských jednotiek a lehotách hlásení do národných zdravotných registrov ustanovené vykonávať Hlásenie osôb s podozrením na ich zanedbávanie, týranie, zneužívanie a osôb, na

ktorých bolo páchané násilie. Zverejnením vo Vestníku MZ SR nadobudlo účinnosť Odborné usmernenie Ministerstva zdravotníctva SR o príznakoch a diagnostike zanedbávania, týrania alebo zneužívania maloletej osoby a o postupe poskytovateľov zdravotnej starostlivosti pri oznamovaní podozrenia na zanedbávanie, týranie alebo zneužívanie maloletej osoby uverejneným orgánom činnými v trestnom konaní. Do oznámenia odporúča poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti uviesť najmä informácie, ktoré opisujú poškodenie fyzického alebo duševného zdravia a vývinu dieťaťa, pravdepodobný mechanizmus vzniku, závažnosť zranenia alebo poškodenia a predpokladanú dĺžku prípadnej hospitalizácie. Ošetrovateľovi lekárovi, ktorý oznámil podozrenie, odporúča zaznačiť túto okolnosť do jeho zdravotnej dokumentácie, a zaslať výpis zo zdravotnej dokumentácie pediatriovi, ktorý poskytuje všeobecnú ambulantnú starostlivosť pre deti a dorast.

72. Vzdelávanie v oblasti práv dieťaťa, ochrany dieťaťa a komunikácie MZ SR implementovalo v rámci vybraných minimálnych štandardov ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov. Novelou výnosu Ministerstva zdravotníctva SR z 18. novembra 2013 č. S08305-OL-2013, ktorým sa mení a dopĺňa výnos Ministerstva zdravotníctva SR zo 17. septembra 2010 č. 12422/2010-OL, ktorým sa ustanovujú minimálne štandardy pre špecializačné študijné programy, minimálne štandardy pre certifikačné študijné programy a minimálne štandardy pre študijné programy sústavného vzdelávania a ich štruktúra v znení neskorších predpisov. Oblasť včasnej identifikácie maloletých obetí trestných činov bola doplnená do obsahu teoretických vedomostí minimálnych štandardov ďalšieho vzdelávania určených pre zdravotníckych pracovníkov, ktorí prichádzajú pri výkone svojho povolania do kontaktu s deťmi v zdravotníckych povolaniach lekár (pediatria, detská chirurgia a gynekológia a pôrodníctvo), sestra – (ošetrovateľská starostlivosť v pediatrii), pôrodná asistentka – (pôrodná asistencia a starostlivosť o ženu v rodine a komunite) a psychológ – (klinická psychológia, poradenská psychológia). Za obdobie posledných 3 rokov evidujeme v uvedených špecializačných študijných programoch v príslušných zdravotníckych povolaniach 469 absolventov. Ďalším postupom včasnej identifikácie násillia na dieťaťi je vykonávanie „Štandardu vyšetrení psychomotorického vývinu detí pri 2.-11. preventívnej prehliadke“. Štandard umožňuje vyšetrením psychomotorického vývinu získať validné údaje o úrovni vývinovej funkčnosti a doplniť diagnostické postupy identifikujúce zdravotné problémy dieťaťa a umožniť včasné zabezpečenie široko účinnej komplexnej medzirezortnej starostlivosti o dieťa a jeho rodinu. Cieľom je optimálne rozvíjať potenciál telesného a duševného vývinu detí a interakciu lekára a rodičov vrátane prevencie násillia

73. Národná jednotka boja proti nelegálnej migrácii ÚHCP P PZ (ďalej len „NJBPNM“) je výkonným, organizačným, koordinačným a koncepčným útvarom zodpovedným za predchádzanie, odhaľovanie, dokumentovanie a vyšetrovanie organizovanej, opakovanej a závažnej trestnej činnosti v oblasti boja proti nelegálnej migrácii, boja proti obchodovaniu s ľuďmi a inej cezhraničnej trestnej činnosti s pôsobnosťou na území celej SR. Medzi obeťami uvedenej trestnej činnosti sa nachádzajú aj deti. NJBPNM disponuje špeciálne vyškolenými príslušníkmi v operatívno-pátracej činnosti a vyšetrovateľmi rovnako špeciálne vyškolenými na objasňovanie vyššie uvedenej trestnej činnosti. Proces odhaľovania a následného

objasňovania trestnej činnosti prebieha v súlade a v medziach Trestného zákona a Trestného poriadku.

74. V roku 2017 bola vytvorená a pracovne ukotvená samostatná pracovná pozícia koordinátora ochrany detí pred násilím. Od októbra 2017 pôsobia koordinátori v 46 okresoch v rámci Slovenska. Príprava na prácu koordinátora spočívala v systematickom vzdelávaní v oblasti jemných zručností, teoretických vedomostí o problematike a kompetenciách spolupracujúcich rezortov. Príklad koordinácie: prípad epidemického šírenia syfilisu v okrese Trebišov v súvislosti s podozrením na sexuálne zneužívanie detí, na základe multidisciplinárnej spolupráce dopomohol k stabilizácii situácie a pomoci stovkám rodín, zastavenie epidemického šírenia syfilisu, liečby a primárnej prevencie, ako aj podaných niekoľko trestných oznámení, vzhľadom na podozrenia zo sexuálneho zneužívania. Na základe opatrení, ktoré boli prijaté v tomto prípade sa uskutočnili preventívne stretnutia v ohrozených okresoch s podobným zložením obyvateľstva a rizikami sociálno-patologických javov– kde by sa syfilis v prípade migrácie obyvateľstva mohol vyskytnúť a šíriť (Michalovce, Plavecký Štvrtok). Na základe tejto činnosti sú pravidelne monitorované čísla výskytu pohlavných ochorení vo vybraných regiónoch pre možnosť včasnej identifikácie a intervencie. Komisárka pre deti v Správe o činnosti komisára pre deti za rok 2018 predložila niekoľko návrhov prostriedkov nápravy konkrétne v súvislosti aj s hygienickým štandardom pre deti z MRK a konkrétne v komunite v Trebišove za úzkej spolupráce s obyvateľmi MRK a predstaviteľov lokálnej samosprávy (mestský úrad a zastupiteľstvo mesta).

75. Ďalšou oblasťou je svet digitálnych technológií, ktoré sa rozvíjajú a napredujú veľkou rýchlosťou. Čiastočný presun prežívania a sociálnych kontaktov je veľkou výzvou pre efektivitu práce s ohrozenými deťmi. Od roku 2018 bola pripravovaná Koncepcie zameranej na digitálne prostredie a bezpečné používanie internetu nie len v súvislosti so sexuálnym zneužívaním, vydieraním a pod. Národná koncepcia na ochranu detí v digitálnom priestore bola schválená uznesením vlády č. 63/2020 z februára 2020. Rovnako ako Národná stratégia na ochranu detí pred násilím aj tento materiál je výsledkom medzirezortnej spolupráce a úloh viacerých rezortov, GP SR, mimovládnych organizácií a ďalších subjektov a jej gestorom je Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násillia na deťoch.

76. Európske ale aj celosvetové trendy čoraz viac presadzujú a podporujú princíp koordinovanej multidisciplinárnej spolupráce v oblasti boja proti násiliu. Tieto princípy sú formalizované v rámci jednotlivých krajín rôzne, na Slovensku chceme podporiť a dodať právnu istotu takémuto typu spolupráce práve ukotvením koordinácie ako kompetencie rezortu práce sociálnych vecí a rodiny. Od 1. novembra 2019 vstúpila do účinnosti novela č. 300/2019 zákona č. 453/2003 Z.z. o orgánoch štátnej správy v oblasti sociálnych vecí, rodiny a služieb zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, prostredníctvom ktorej sa legislatívne zakotvuje pôsobnosť Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR ako ústredného orgánu štátnej správy pre koordináciu štátnej politiky v oblasti ochrany detí pred násilím a koordináciu plnenia úloh v tejto oblasti. Prostredníctvom svojho špecializovaného útvaru, Národného koordinačného strediska pre riešenie problematiky násillia na deťoch

(vznik na základe uznesenia vlády SR č. 24/2014), rezort práce prostredníctvom Národného koordináčného strediska pre riešenie problematiky násilia na deťoch usmerňuje a metodicky riadi koordináciu ochrany detí pred násilím, vytvára podmienky pre vzájomnú spoluprácu a výmenu informácií medzi orgánmi štátnej správy, Policajným zborom, školami, školskými zariadeniami, obcami, vyššími územnými celkami, poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti a ďalšími subjektmi, ktoré pôsobia v oblasti ochrany detí pred násilím. Cieľom spomínanej právnej úpravy je posilnenie právnej istoty pri vzájomnej spolupráci a súčinnosti subjektov, ako aj významné zlepšenie prístupu ku kvalitným službám pomoci deťom ohrozených násilím na celom území SR. V súčinnosti s relevantnými partnermi, teda zástupcami ministerstiev vnútra, zdravotníctva, školstva, vedy výskumu a športu, kultúry, spravodlivosti a zástupcami mimovládnych organizácií ako aj ďalších vstupujúcich do problematiky ochrany detí sa vytvára jednotný postup všetkých subjektov v predmetnej oblasti. Predmetná novela zákona je skutočne významným medzníkom v rámci riešenia problematiky násilia na deťoch na celom území SR.

77. Orgán SPODaSK je povinný plniť úlohu koordinátora ak je treba pri vykonávaní opatrení alebo poskytovaní pomoci deťom ktoré sú týrané, pohlavne zneužívané, zanedbávané alebo u ktorých je dôvodné podozrenie z týrania, pohlavného zneužívania alebo zanedbávania spolupôsobenie iných subjektov. Pre potreby krízovej intervencie je zabezpečená nepretržitá (24 hodinová) dosaziteľnosť pracovníkov úradov práce, sociálnych vecí a rodiny.

Na základe každého oznámenia o tom, že dieťa je zanedbávané, zneužívané, týrané, šikanované, príp. sú inak porušované jeho práva, orgán SPODaSK posúdi životnú situáciu dieťaťa a jeho rodiny a určí mieru ohrozenia dieťaťa v rodine (bez ohrozenia, nízka, stredná a vysoká miera ohrozenia), v závislosti od závažnosti situácie vykonávajú opatrenia na zlepšenie životnej situácie dieťaťa v spolupráci s rodinou, obcou, prípadne akreditovaným subjektom, pričom postupujú podľa spoločne vypracovaného plánu sociálnej práce s rodinou. Pri voľbe a uplatňovaní opatrení SPODaSK je potrebné sociálnu prácu plánovať. Základným účelom plánovania sociálnej práce je vytvorenie podmienok na aktívnu účasť dieťaťa a jeho rodiny na riešení vzniknutej sociálnej situácie a vytvorenie podmienok na systematickú intervenciu subjektov participujúcich na riešení sociálnej situácie klienta.

78. K predmetnému doplníme informáciu o existencii pravidelnej platformy fungujúcej na štvrťročnej báze k službám poskytovaným pre obeť obchodovania s ľuďmi (program, asistované dobrovoľné návraty obetí obchodovania s ľuďmi, národná linka), ktorej sa zúčastňuje mimovládna organizácia a zástupcovia MV SR, ako aj prizvané ďalšie ministerstvá alebo iné orgány/inštitúcie, a to podľa riešených aktuálnych problémov. Navyše mimovládna organizácia pravidelne informuje gestora, ktorým je IC MV SR, o službách poskytovaných jednotlivým obeťiam v rámci programu (štvrťročne), štatistických prehľadoch o službách na národnej linke (mesačne) a službách asistovaných dobrovoľných návratov obetí obchodovania s ľuďmi (ročne). V procese verejného obstarávania na zabezpečenie služieb pre obeť obchodovania s ľuďmi v rámci programu organizácia predkladá odbornú spôsobilosť na poskytovanie sociálnych, právnych a psychologických služieb, ako aj zmluvne zadaných

počet vlastných lôžok. V rámci verejného obstarávania na služby národnej linky predkladá organizácia minimálne štandardy fungovania národnej linky.

79. Trestný zákon presne definuje pojem dieťa a hľadá na neho ako na chránenú osobu, odkázanú osobu, bezbrannú osobu. Za kľúčové pre ochranu detí pred sexuálnym zneužívaním je vymedzenie skutkových podstat trestných činov a trestných sadzieb s ohľadom na spôsoby ich spáchania, ktoré obsahujú viaceré formy sexuálneho zneužívania detí:

- vykonávanie súložie s osobou mladšou ako pätnásť rokov alebo iného spôsobu, ktorým je dieťa sexuálne zneužitie (§ 201 Trestného zákona),
- navrhovanie dieťaťa, ktoré je mladšie ako pätnásť rokov, prostredníctvom elektronickej komunikačnej služby osobné stretnutie s úmyslom spáchať na ňom trestný čin sexuálneho zneužívania alebo trestný čin výroby detskej pornografie, pričom sám nie je dieťaťom (§ 201a Trestného zákona), - zneužitie dieťaťa mladšieho ako pätnásť rokov v úmysle vyvolania sexuálneho uspokojenia jeho účasťou na sexuálnych aktivitách alebo sexuálnom zneužití, hoci sa ich takéto dieťa nemusí priamo zúčastňovať alebo umožnenie takéhoto zneužívania (§ 201b Trestného zákona),
- pohnutie dieťaťa zverené iným osobám, ktoré na neho dozerajú, starajú sa o neho, zaopatrujú, vychovávajú k mimomanželskej súložii alebo ho iným spôsobom sexuálne zneužívajú, pričom takéto osoby zneužívajú svoj uznané postavenie vyplývajúce z dôvery, autority alebo vplyvu na dieťa (§ 202 Trestného zákona).

80. Trestný zákon ustanovuje osobitné definície detskej prostitúcie, detskej pornografie a detského pornografického predstavenia, čo prináša zosúladenie štátov v rovnakom nazeraní a chápaní týchto pojmov, ako aj k ich správne mu výkladu.

Detská pornografia a detská prostitúcia je postihovaná v týchto ustanoveniach Trestného zákona v rámci trestných činov:

- § 179 Trestného zákona – obchodovanie s ľuďmi,
- § 367 Trestného zákona – kupliarstvo,
- § 368 Trestného zákona – výroba detskej pornografie,
- § 369 Trestného zákona – rozširovanie detskej pornografie,
- § 370 Trestného zákona – prechovávanie detskej pornografie a účasť na detskom pornografickom predstavení.

81. Za posun k zvýšeniu trestnoprávnej ochrany detí považujeme stanovenie premlčacej doby. Do ustanovenia § 87 ods. 5 Trestného zákona bol transponovaný čl. 15 ods. 2 smernice 2011/93/EÚ a čl. 9 ods. 2 smernice 2011/36/EÚ, ktoré zavádzajú členské štáty prijať potrebné opatrenia k tomu, aby premlčacia doba pre trestné stíhanie skutkov uvedených v smerniciach uplynula dostatočne dlhý čas potom, čo obeť trestných činov dosiahla plnoletosť. Preto zákonodarcovia stanovuje, že u vybraných trestných činov spáchaných na deťoch, ktoré sa vzťahujú na obchodovanie s ľuďmi, sexuálne násilie, sexuálne zneužívanie, výrobu detskej pornografie a týranie blízkej osoby a zverenej osoby sa trestné stíhanie premlčí najskôr pätnásť rokov potom, čo osoba dovŕšila osemnásť rok svojho života.

82. V rámci implementácie multidisciplinárneho prístupu a najmä princípov divergencie jednotlivých regiónov sa zmenil systém zvyšovania profesionality odborných zamestnancov prichádzajúcich do kontaktu s deťmi ohrozenými násilím. Národné koordinačné stredisko prostredníctvom regionálnych koordinátorov ochrany detí pred násilím zabezpečuje vzdelávanie vo vybranej, regiónom determinovanej téme. V roku 2018 a 2019 bolo zrealizovaných 220 multidisciplinárnych vzdelávacích aktivít, ktoré majú podporiť profesionalitu výkonu. Vzdelávania v roku 2018 absolvovalo 2300 účastníkov z participujúcich subjektov a v roku 2019 išlo o 2532 účastníkov (Úrad komisára pre deti, orgány SPODaSK, zariadenia SPODaSK, mestská a obecná polícia, policajný zbor, poskytovatelia zdravotnej starostlivosti, učitelia a vychovávatelia, iní pedagogickí zamestnanci, prokurátori, zástupcovia obcí a VÚC, okresné súdy a iné mimovládne a cirkevné organizácie). Témou je najmä identifikácia všetkých foriem násilia, ale aj krízová intervencia, možnosti komunikácie s obeťou, komunikácia s páchatelom, alebo rodinou obete.

83. Rovnako prebieha aj osvetová a preventívna činnosť na regionálnej a národnej úrovni. Snahou je zvýšiť pripravenosť vnímať prípady násilia, ale aj správne reagovať. V rokoch 2018-2019 sa zapojilo do preventívnych a osvetových aktivít spolu 108 560 účastníkov. Národné koordinačné stredisko pre riešenie problematiky násilia na deťoch v zmysle úloh vyplývajúcich z Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím v roku 2018 pripravilo v spolupráci s odbornými garantmi z odboru súdneho znalectva, psychológie a viktimológie zámer a zároveň aj program vzdelávania a podpory zamestnancov, ktorí pracujú s páchatelmi trestnej činnosti na deťoch. Sylaby boli vypracované na základe zisťovaných potrieb Centier pre deti a rodiny a mimovládnych organizácií ako aj na základe zahraničných súvislostí.

84. Od roku 2019 sa realizuje vzdelávací program: Práca s páchatelmi násilia na deťoch, vrátane detského páchatel'a v rozsahu 112 hodín prezenčného vzdelávania a samoštúdia a domácej prípravy. Vzdelávanie prebieha aj v roku 2020. Vzdelávanie sa zaoberá prácou s deťmi, ktoré sa dopúšťajú násilného správania a ešte nemajú trestnoprávnu zodpovednosť. Takýto ucelený program pre maloletého páchatel'a a deti bez trestnoprávnej zodpovednosti v Európe nemá obdobu.

Výsledkom vzdelávacieho programu je

- vypracovanie dlhodobých stratégií prevencie opakovanej trestnej (alebo násilnej činnosti neposudzovanej v trestnoprávnej rovine) činnosti,
- podpora a kontrola páchatel'ov násilia ako nástroj na bezpečné začlenenie do spoločnosti,
- ochrana potenciálnych obetí pred ďalšími psychologicky a fyzicky škodlivými následkami násilia zo strany maloletých/mladistvých,
- poradenská podpora rodinného a / alebo sociálneho prostredia mladistvého páchatel'a s cieľom umožniť konštruktívne riešenie trestného činu.

85. V roku 2018 bol v Slovenskej republike realizovaný výskum EU Kids online. Tento výskum sa týka vybraných rizikových aktivít detí a dospievajúcich v online priestore. Zistenia vychádzajú z dotazníkového prieskumu, ktorý sa uskutočnil v domácnostiach od 30. apríla do 12. júna 2018. Respondentmi v prieskume bolo 969 detí a dospievajúcich, ktorí používajú

internet. Správa obsahuje zistenia z oblasti používania sociálnych sietí a excesívneho používania internetu a sociálnych sietí. Výskum vychádza zo vzorky 969 detí a dospievajúcich vo veku 9 – 17 rokov, ktorí používajú internet. Vo vzorke bolo zastúpených 51 % chlapcov a 49 % dievčat. Jednotlivé vekové kohorty boli zastúpené nasledovne: 9 – 11 rokov (30,5 %), 12 – 14 rokov (32,7 %) a 15 - 17 rokov (36,8 %). Priemerný vek bol 13,2 rokov (SD = 2,6 rokov). V správe sú uvedené výsledky z dát, ktoré boli štatisticky prevážené, aby zodpovedali rozloženiu detí a mladistvých z pohľadu veku a pohlavia v celej populácii Slovenskej republiky. Vo výskume bol použitý dotazníkový nástroj vytvorený pre potreby projektu EU Kids Online IV, v rámci ktorého sa zbierajú dáta v ďalších európskych krajinách. Hlavnej vlné výskumu predchádzal pilotný výskum na vzorke 290 respondentov vo veku 9 – 18 rokov zo škôl v okrese Ružomberok. Vytvorenie reprezentatívnej vzorky zo základného súboru detí vo veku 9 až 17 rokov, ktoré používajú internet, bolo uskutočnené náhodným výberom z registra obcí a miest SR. Podkladom pre tento výber boli oficiálne štatistiky zo sčítania obyvateľstva z roku 2011. Vzorka mala rozsah 200 územných výberových jednotiek, v ktorých sa náhodnou prechádzkou (podľa vopred stanovených pravidiel) robil výber domácností. Zber dát prebiehal od 30. apríla 2018 do 12. júna 2018 v domácnostiach s dieťaťom alebo dospievajúcim v požadovanom veku. Pri zbere dát bola použitá metóda CAPI (Computer Assisted Personal Interview). Nástroj využívaný pre terénny zber údajov bol online nástroj pre terénne dopytovanie Nfield. Staršie deti vyplňali dotazník bez prítomnosti rodičov. Nevyhnutnou podmienkou pre realizáciu výskumných rozhovorov bolo získanie písomného súhlasu zákonných zástupcov dieťaťa a ústneho súhlasu dieťaťa alebo dospievajúceho, ktoré prebehlo priamo v domácnosti. Dotazníky boli anonymné a osobné informácie od rodičov boli získané len za účelom možnej kontroly anketárov a boli archivované len po dobu šiestich mesiacov. Pri každej odpovedi si respondent mohol vybrať možnosť Nevieť alebo Radšej nechcem odpovedať.

86. Centrum vykonáva opatrenia SPODaSK ambulantnou alebo terénnou. Výkon týchto opatrení SPODaSK v centre si môže zabezpečiť orgán SPODaSK. Opis a podrobnosti vykonávania jednotlivých opatrení SPODaSK vykonávaných v centre ambulantnou alebo terénnou formou sú uvedené v programe centra. Cieľom aplikácie nových foriem práce je zabezpečenie dostupnosti služieb pre klientov, sprístupnenie odbornej pomoci klientom, ktorí ju sami aktívne nevyhľadávajú. Očakávaným prínosom je aj znížený počet rozhodnutí súdu o uložení ústavnej starostlivosti deťom a ich vyňatie z pôvodného rodinného prostredia, zvýšený počet návratu detí do biologickej rodiny a predchádzanie vzniku krízových situácií. Centrum pri pobytových formách poskytuje v samostatne usporiadaných skupinách dieťaťu bezpečné prostredie, ktoré mu dočasne nahrádza jeho prirodzené prostredie. Starostlivosť o dieťa je založená na individuálnom a integračnom prístupe, tak aby boli rešpektované práva a názor dieťaťa s cieľom aktívnej spolupráce s rodinou dieťaťa a blízkymi osobami. Výchova je postavená na posilnení a aktivizovaní silných stránok dieťaťa a napĺňaní jeho potrieb v závislosti od aktuálnej životnej situácie a jeho fyzického a mentálneho stavu. Systematickým a dôsledným plánovaním v individuálnom pláne rozvoja osobnosti dieťaťa, ktorého súčasťou je aj výchovný plán, smeruje budúcnosť dieťaťa k jeho samostatnosti, sebarozvoju, identite aj za jeho aktívnej účasti v procese spolurozhodovania sa a vo veciach týkajúcich sa jeho života.

Základným východiskom pre plánovanie je diagnostika rodinného prostredia a aj komplexná diagnostika aktuálneho fyzického, psychického, rozumového a zdravotného stavu dieťaťa. Programy Centra obsahujú v súlade s bodmi vyhlášky podrobne a jednoznačne upravené vnútorné postupy, na práva nadväzujúce pravidlá a povinnosti a zároveň vymedzené používanie výchovných prostriedkov, tak aby bola zabezpečená čo najvyššia kvalita poskytovanej starostlivosti. Pri vykonávaní opatrení je zakázané používať všetky formy telesných trestov na dieťati a iné hrubé alebo ponižujúce formy zaobchádzania a formy trestania dieťaťa, ktoré mu spôsobujú alebo môžu spôsobiť fyzickú ujmu alebo psychickú ujmu. Tiež je zakázané používať ako výchovný prostriedok zákaz kontaktu s rodičmi a ďalšími blízkymi osobami, sociálne vylúčenie, vyžadovanie neprimeraných fyzických výkonov, zásahov do vonkajšieho vzhľadu a nosenia znevažujúceho oblečenia, neodôvodnené zasahovanie do stravovania a iné výchovné prostriedky a postupy práce, ktoré dieťaťu môžu spôsobiť poníženie a môžu neprimerane zasiahnuť do jeho ľudskej dôstojnosti. Voči dieťaťu je zakázané použiť výchovný prostriedok len preto, že je súčasťou rovnakej skupiny detí ako dieťa, pri výchove ktorého má byť použitý výchovný prostriedok. Dieťa nesmie byť zodpovedné za rozhodovanie alebo určovanie výchovných prostriedkov pre iné dieťa (§7, ods. 3). Základnou zásadou v starostlivosti je dodržiavanie práv detí a rovnaká príležitosť pre všetky deti vo všetkých porovnateľných samostatne usporiadaných skupinách, skupinách a v profesionálnych náhradných rodinách v súlade so zákonom č.305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov Starostlivosť o deti v zariadeniach rešpektuje Európske štandardy kvality pre pomoc deťom žijúcim mimo vlastnej rodiny.

87. U každého dieťaťa, ktoré je na základe súdneho rozhodnutia vyňaté zo starostlivosti biologických rodičov a zverené do systému náhradnej starostlivosti, sa vykonáva pravidelný a individuálny monitoring. Príslušný súd minimálne raz za ½ roka skúma, či trvajú dôvody vyňatia dieťaťa z biologickej rodiny a či nie je možné vrátiť dieťa do svojej pôvodnej rodiny. Zároveň každému dieťaťu orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately stanovuje mieru ohrozenia dieťaťa (u detí vyňatých z biologických rodín je logicky miera ohrozenia dieťaťa stanovená na vysokú) a následne skúma možnosti pomoci, prijíma a realizuje opatrenia zamerané na zníženie miery ohrozenia dieťaťa a tým sa pozornosť zameriava na zabezpečenie podpory a pomoci rodinám za účelom ich sanácie a návratu odňatých detí.

88. Zaviedli sa nové nástroje pomoci fyzickým osobám, ktoré majú zverené deti do náhradnej starostlivosti ako je poskytovanie sociálneho poradenstva alebo iného odborného poradenstva, vykonanie alebo zabezpečenie vykonania opatrení na uľahčenie riešenia výchovných problémov alebo rodinných problémov alebo pri uplatňovaní zákonných nárokov dieťaťa.

90. Nariadenie ústavnej starostlivosti je výnimočným opatrením súdu a je k nemu možné pristúpiť pri naplnení zákonných predpokladov až vtedy, ak nie je možné dieťa zveriť do náhradnej osobnej starostlivosti resp. následne do pestúnskej starostlivosti (t.j. prioritna starostlivosti príbuznými a osobami blízkymi dieťaťu – náhradná osobná starostlivosť, a ak

takáto možnosť nie je tak pestúnska starostlivosť a až ako posledné riešenie ústavná starostlivosť). Ťažiskom riešenia situácie dieťaťa sú stále výchovné opatrenia, ktoré sú limitované časom (maximálne 6 mesiacov) a zase je ich možné opakovať, ak sa preukáže, že zmenou výchovného opatrenia alebo zopakovaním sa zlepší situácia dieťaťa.

Je taxatívne upravené, že súd môže nariadiť ústavnú starostlivosť len vtedy, ak je výchova dieťaťa vážne ohrozená alebo vážne narušená, nie je možné dieťa zveriť do náhradnej osobnej starostlivosti alebo pestúnskej starostlivosti a

- a) dieťa je osvojiteľné a nie je možné ho zveriť do starostlivosti budúcich osvojiteľov alebo do starostlivosti fyzickej osoby podľa osobitného predpisu,
- b) rodičia dieťaťa nežijú alebo im v starostlivosti o dieťa bráni závažná prekážka,
- c) uložené výchovné opatrenie nevedlo k náprave alebo
- d) rodičia dieťaťa sú pozbavení výkonu rodičovských práv.

91. Orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately priebežne sleduje výkon náhradnej osobnej starostlivosti a pestúnskej starostlivosti a najmenej raz za šesť mesiacov predkladá súdu správu o kvalite starostlivosti o dieťa v náhradnej osobnej starostlivosti alebo v pestúnskej starostlivosti vrátane informácie o tom, či rodičia môžu prevziať maloleté dieťa do osobnej starostlivosti. Boli rozšírené kompetencie CDR o poskytovanie sociálneho poradenstva mladému dospelému po skončení náhradnej starostlivosti (vrátane pestúnskej starostlivosti), čím sa výraznou mierou rozšírili možnosti poskytnutia odbornej pomoci fyzickým osobám po skončení akejkoľvek formy náhradnej starostlivosti. Každé centrum, ktoré vykonáva opatrenia pobytovou formou má zo zákona povinnosť mať vypracovaný program centra. Náležitosti programu centra sú upravené vo vyhláske a ich súčasťou je okrem iného opis práv, povinností dieťaťa, opis práv a povinností rodiča, spôsob ako sa môže dieťa obrátiť aj bez vedomia centra na orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálne kurately, verejného ochrancu práv, komisára pre deti, súd, prokuratúru, ... ako aj podmienky doručovania pošty, prístupu na internet a používania telefónu. Je zákonnou povinnosťou centra pri prijímaní oboznámiť dieťa, rodiča o programe centra vrátane ich práv a povinností. Súd v rozhodnutí zohľadňuje všetky rozhodujúce okolnosti a označuje to zariadenie, ktoré má najlepšie predpoklady na zabezpečenie starostlivosti o dieťa, pričom zohľadňuje geografickú lokalitu zariadenia vo vzťahu k biologickej rodiny. Slovenskej republika má vytvorených niekoľko mechanizmov „priateľských“ k deťom umiestneným v inštitucionálnej starostlivosti, ktorých úlohou je o.i. vypočutie si dieťaťa a riešenie sťažností detí. Je to Verejná ochrankyňa práv, Komisárka pre deti, Komisárka pre osoby so zdravotným postihnutím, Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, prokurátor, sudca, orgán sociálnoprávnej ochrany detí a rodiny, svojpomocné skupiny, rovesnícke skupiny a pod. Centrá pre deti a rodiny v rámci výberových konaní na zamestnancov aktívne využívajú rôzne zvýhodňujúce kritéria ako je napríklad znalosť jazyka národnostnej menšiny, etnika. V komunikácii s dieťaťom sa preferuje jeho materinský jazyk. V súvislosti so systémom vzdelávania dieťaťa – plnenia povinnej školskej dochádzky sa však prirodzene pozornosť koncentruje na jazyk, v ktorom sa dieťa v škole vzdeláva. Inštitút komisára pre deti musí byť pre deti dostupný a musí existovať mechanizmus aj na zabezpečenie priameho kontaktu s deťmi. Pri kontakte s komisárom pre deti môže dieťa používať svoj materinský jazyk a komunikovať vo forme pre dieťa prístupnej. Podnet komisárovi pre deti možno podať písomne, ústne do zápisnice, telefaxom alebo

elektronickými prostriedkami, prípadne prostredníctvom webového portálu komisára pre deti www.komisarpredeti.sk, e-mailom info@komisarpredeti.sk. Taktiež je možné využiť Slovenskú poštu, a. s., ktorá doručí akékoľvek podanie označené „Pre komisárku pre deti“, bez toho, aby takéto podanie bolo opatrené poštovou známku, alebo aby bolo v obálke. Zároveň Úrad komisára pre deti zriadil non-stop linku 0950 439 342, na ktorú sa môžu obrátiť osoby (vrátane detí), ktoré potrebujú pomoc.

92. Proces sprostredkovania pestúnskej starostlivosti a osvojenia, t.j. proces sprostredkovania náhradnej rodinnej starostlivosti dieťaťu, je zahájený, ak sú naplnené dve základné podmienky - rodičia nezabezpečujú, resp. nemôžu zabezpečiť osobnú starostlivosť o dieťa a dieťa nie je možné zveriť do náhradnej osobnej starostlivosti (formálna starostlivosť príbuzných a blízkych osôb dieťaťu). V apríli 2018 nadobudla účinnosť novela zákona o SPOD a SK, ktorej cieľom je o.i. zvýšením a zlepšením dostupnosti odbornej pomoci deťom a ich rodinám posilniť prevenciu pred prijatím akýchkoľvek opatrení vedúcich k náhradnej starostlivosti. Očakávaným prínosom je aj znížený počet rozhodnutí súdu o uložení ústavnej starostlivosti deťom a ich vyňatie z pôvodného rodinného prostredia, zvýšený počet návratu detí do biologickej rodiny a predchádzanie vzniku krízových situácií. Jadrom týchto ustanovení je nielen vznik nového druhu zariadenia (po dohode zástupcov štátnych aj neštátnych zariadení SPODaSK vznikol namiesto bývalých detských domovov, krízových stredísk a resocializačných stredísk nový druh zariadenia CDR) ale najmä zásadná zmena v podmienkach výkonu zariadení – CDR utvárajú podmienky na rozvoj ambulantných a terénnych opatrení a zároveň ponúkajú možnosť tzv. dobrovoľných pobytov detí a detí s rodičmi.

93. Výsledky činnosti KMC od jeho vzniku:

a) Koordinácia pomáhajúcich profesií a inštitúcií.

Cieľom KMC bolo vytvoriť pre účinnú podporu a ochranu žien zažívajúcich násilie také podmienky v inštitúciách a organizáciách, aby sa predchádzalo sekundárnej viktimizácii zo strany profesionálok a profesionálov, ktorí im poskytujú pomoc alebo s nimi prichádzajú do kontaktu. Preto KMC špecifikovalo predpoklady pre systémové vzdelávanie založené na štandardoch kvality (v materiáli Návrh štandardov kvality ďalšieho vzdelávania v oblasti násilia páchaného na ženách). Komplexné vzdelávanie pre dotknuté profesie zahŕňa e-learningové kurzy o násilí na ženách a 6 tréningových manuálov doplnených o príručky, ktoré sú určené najmä konkrétnym profesiám. KMC zrealizovalo 50 tréningov v oblasti násilia na ženách, kde bolo vyškolených celkovo 485 osôb z pomáhajúcich profesií, vrátane terénnych sociálnych pracovníkov a pracovníčok pôsobiach v marginalizovaných rómskych komunitách. V oblasti domáceho násilia KMC zorganizovalo 28 tréningov, ktoré absolvovalo 540 profesionálok a profesionálov. Cieľom ďalšieho vzdelávania pre organizácie poskytujúce špecializované podporné služby pre ženy zažívajúce násilie a ich deti bola výmena dobrej praxe a zjednocovanie postupov. Počas 13 vzdelávacích podujatí bolo vyškolených 115 pracovníčok. V oblasti domáceho násilia KMC zorganizovalo 4 školenia pre organizácie venujúce sa obetiam domáceho násilia, na ktorých sa zúčastnilo 35 pracovníčok a pracovníkov. KMC tiež uskutočnilo dve kolá monitoringu poskytovateľov služieb, ktorý

preukázal, že podpora projektom mimovládnych organizácií z Nórskeho finančného mechanizmu významnou mierou zvýšila súlad poskytovania služieb v oblasti podpory a ochrany pre ženy zažívajúce násilie a ich deti a obeť domáceho násilia s minimálnymi štandardmi Rady Európy.

94. b) Polícia a právnické profesie.

V spolupráci s Policajnou akadémiou a Prezidiom Policajného zboru Slovenskej republiky (PZ SR) KMC uskutočnilo Mapovanie postupov a postojov vyšetrovateľov policajného zboru v prípadoch násilia na ženách. Výsledky boli použité pri príprave metodík pre vyšetrovateľky a vyšetrovateľov, ako aj pre políciu prvého kontaktu. Bol vytvorený metodický pokyn Odhad nebezpečenstva násilia na ženách, ktorý polícia používa pri procese vyhodnocovania nebezpečenstva násilia na ženách a ich deťoch. V spolupráci s Prezidiom PZ SR bol pripravený návrh novej Metodiky postupu v prípade násilia na ženách a domáceho násilia a na súvisiacich prednáškach sa zúčastnilo 247 policajtov a policajtiiek.

95. c) Psychológia (poradenstvo a znalectvo)

V oblasti poradenstva KMC spolupracuje s Ústredím práce, sociálnych vecí a rodiny. Pre túto oblasť bola vytvorená odborná príručka pre psychologičky a psychológov pôsobiacich v referátoch poradensko-psychologických služieb ÚPSVaR. V odbore znalectvo boli vypracované dve analýzy súčasnej situácie vrátane návrhov, ako znížiť ohrozenie opakovanou a sekundárnou viktimizáciou v súdnych sporoch s dôrazom na odbornosť, nestrannosť a kvalitu znaleckého dokazovania v súlade s aktuálnymi poznatkami o násilí na ženách a jeho dôsledkoch pre deti. Odporúčania z analýz sú adresované nielen Ministerstvu spravodlivosti SR, ale aj širokej znaleckej obci a objednávateľom znaleckých posudkov, najmä vyšetrovateľom, prokuratúre a sudcom a sudkyniam.

96. d) Pomocné profesie a LGBTI

KMC v spolupráci s relevantnými mimovládnymi organizáciami spracovalo Štúdiu výskytu domáceho násilia na LGBTI ľuďoch a vytvorilo metodiku načrtávajúcu spôsoby, ako pristupovať k obetiam domáceho násilia, ako aj príslušný manuál a príručku pre pomáhajúce profesie.

97. e) Programy pre prácu s páchatel'mi násilia na ženách Materiál KMC Štandardy a postupy zavedenia sociálno-intervenčných programov pre páchatel'ov násilia na ženách navrhuje systém zavádzania a akreditácie týchto sociálnointervenčných programov, ktorých cieľom je znížiť riziko opakovanej (terciárnej) viktimizácie žien. Materiál bol podkladom k príprave metodiky, ktorá bola odovzdaná Zboru väzenskej a justičnej stráže SR.

98. f) Trénerky a tréneri pre pomáhajúce profesie Vzdelávaciu činnosť by KMC nezvládlo bez zapojenia odborníkov z mimovládnych organizácií, ktoré spolupracovali ako externé lektorky pri mnohých tréningoch. V záujme posilnenia lektorských kapacít KMC sa na začiatku projektu konal trénerský tréning tak pre psychosociálne, ako aj pre právnické profesie. Celkové zapojenie tréneriek a trénerov v rámci vzdelávacích aktivít projektu predstavuje 1084,5 hodiny za oblasť násilia na ženách.

99. g) Multiinštitucionálna spolupráca (MIS) Táto spolupráca predstavuje jednu z kľúčových aktivít KMC. Spoločné stretnutia zástupkýň a zástupcov dotknutých inštitúcií sa uskutočnili vo všetkých 8 krajoch. Východiskovými dokumentmi KMC pre koordináciu MIS sú Metodika fungovania partnerstiev multiinštitucionálnej spolupráce v oblasti násilia na ženách a Manuál multiinštitucionálnej spolupráce. V oblasti krízovej intervencie a prvého kontaktu so ženami sú to Metodiky a štandardy postupov zainteresovaných aktérov multiinštitucionálnej spolupráce pri prvom kontakte so ženami zažívajúcimi násilie a ich deťmi. V oblasti vzdelávania KMC zorganizovalo workshop pre koordinátorov MIS z celej SR, ako aj 7 workshopov samotných regionálnych Partnerstiev multiinštitucionálnej spolupráce (73 účastníčok a účastníkov), kde KMC prezentovalo svoje aktivity v oblasti RPN a DN, vypracoval sa plán činnosti či analýza vzdelávacích potrieb do budúcnosti. KMC vypracovalo pre regionálne tímy plán vzdelávania a semináre s príslušnými príručkami, napr. Predchádzanie a znižovanie násilia na ženách s osobitným dôrazom na multiinštitucionálnu spoluprácu.

100. h) Spolupráca s Radou Európy

V oblasti vzdelávania polície, prokuratúry a súdov sa uskutočnila „Fact finding mission“, na základe ktorej bol vypracovaný Manuál tréningu pre trénerov pre políciu, prokuratúru a súdy. Manuál sa využíva na tréningoch pre potenciálnych nových trénerov a trénerky z radov policajného zboru, pedagogického zboru Policajnej akadémie, ako aj advokátov a advokátok poskytujúcich poradenstvo obetiam násilia na ženách. V spolupráci s expertkami Rady Európy zorganizovalo KMC trénerský tréning vychádzajúci zo spomínaného manuálu.

101. i) Spolupráca s nórskou partnerskou inštitúciou KMC úzko spolupracovalo s Nórskym centrom pre výskum násilia a traumatického stresu na príprave a realizácii kvalitatívneho výskumu Vzťah matka – dieťa v kontexte partnerského násilia páchaného na ženách (Očenášová, Smitková, 2017) a dvoch reprezentatívnych výskumov: Sexuálne násilie na ženách (Očenášová, Michalík, 2017) a Reprezentatívny výskum domáceho násilia na Slovensku (Filadelfiová, Gerbery, Vittek, 2017). V rámci výmeny poznatkov a skúseností nórskej polície s políciou v SR bola kľúčovou prednášateľkou nórska vyšetrovateľka – špecialistka na prípady násilia na deťoch a domáceho násilia.

102. j) Školstvo a primárna prevencia Pre potreby verejného vzdelávania KMC pripravilo Analýzu dostupných vzdelávacích programov od materských škôl až po vysoké školy, v ktorej navrhlo zmeny vo vzdelávaní v oblasti rovnosti žien a mužov a násilia na ženách pre žiakov a žiačky, ako aj pre študentstvo špecializovaných odborov na vysokých školách. V spolupráci s Univerzitou Mateja Bela v Banskej Bystrici boli navrhnuté doplnenia metodických listov a odporúčaní pre pedagogický personál základných a stredných škôl. V spolupráci s Metodickopedagogickým centrom sa tiež pripravili workshopy vo všetkých krajoch SR, ako aj odborná príručka Situácia detí, svedkov domáceho násilia, výzvy a možnosti intervencie. V oblasti primárnej prevencie sa na stredných školách po celom Slovensku uskutočnili prednášky o potrebe prevencie a eliminácie pohlavím podmieneného a

domáceho násilia tak pre učiteľky a učiteľov , ako aj pre žiačky a žiakov. Na 145 hodinách vzdelávania sa zúčastnilo 5 022 osôb.

103. k) Informačno-vzdelávacie a osvetové aktivity Odbor rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí spustil v rámci projektu KMC dňa 11. apríla 2017 celoštátnu mediálnu kampaň PRETOŽE HOVORÍM NIE, ktorá bola zameraná na prevenciu sexuálneho násilia v intímnych vzťahoch medzi mladými ľuďmi prostredníctvom zvýšenia povedomia a informovanosti o tomto závažnom probléme. Hlavnými cieľmi kampane boli zvýšenie vnímavosti a informovanosti o sexuálnom násilí, zníženie tolerance verejnosti voči sexuálnemu násiliu a otvorenie verejnej diskusie. Primárnou cieľovou skupinou boli mladí ľudia vo veku 15-25 rokov, sekundárnou boli profesionálky a profesionáli, ktorí pracujú s mladými ľuďmi a/alebo prichádzajú do profesionálneho kontaktu s obeťami znásilnenia a iných foriem sexuálneho násilia. Nosným zdrojom informácií bola web stránka zastavmenasilie.sk, ktorá prešla zásadnou obsahovou aj vizuálnou rekonštrukciou. Kampaň prebiehala v klasických médiách, v online priestore, na sociálnych sieťach, v kinách a na stredných a vysokých školách do konca roka 2017. Kampaň v prvej fáze odštartovali dva kľúčové vizuálne námety a s nimi súvisiace dva kreatívne spoty, ktoré boli umiestnené v televízii, kinách (zásah: 295 687 divákov a diváčok) a online priestore, zohľadňujúc vedomosti o preferenciách cieľovej skupiny. Cieľom dvoch kreatívnych spotov bola celková podpora sebadomia a citlivosti mladých ľudí prostredníctvom jasného posolstva o nároku na skutočné rovnocenné partnerstvo v intímnych vzťahoch, ako aj o nároku na odmietnutie stereotypných očakávaní vo vzťahoch a posilnenie ich schopnosti rozpoznať a odmietnuť akékoľvek formy nátlaku a násilia, najmä sexuálneho násilia v intímnych vzťahoch. Prvý spot, ktorý bol cielený na dievčatá a mladé ženy, ako najčastejšie potenciálne obeť sexuálneho násilia v intímnych vzťahoch kládol dôraz na jasnú výpovednú hodnotu nesúhlasu, či už jasne artikulovaného alebo naznačeného, s akýmkoľvek sexuálnymi praktikami za akýchkoľvek okolností a v akomkoľvek štádiu vzťahu. Cieľom druhého spotu bolo upozorniť chlapcov a mladých mužov, že nátlakom na nedobrovoľné sexuálne praktiky sa dopúšťajú nielen neželateľného a neakceptovateľného správania a ponížovania partnerky, ale prípadne aj trestného činu. Tento spot narúša poškodzujúce stereotypy súvisiace s prepojením mužskosti s neovládateľnou sexualitou a násilným správaním prostredníctvom kreatívneho spracovania efektu apatického diváka („bystander effect“). Postupne vyjadrovali podporu kampani osobnosti známe cieľovej skupine prostredníctvom videí na sociálnych sieťach alebo iným im blízkym kreatívnym spôsobom. Kampaň takisto priebežne kreatívnym a prístupným spôsobom komunikovala zásadné posolstvá a štatistiky týkajúce sa násilia na ženách hlavne na sociálnych sieťach Instagram a Facebook (F: Zastavme násilie). Počas kampane prebiehali sprievodné podujatia vo forme audiovizuálnych osvetových prednášok pre študentov a študentky stredných a neskôr aj vysokých škôl po celom území SR, na ktorých sa zúčastnilo viac ako 4100 študentov a študentiek. Forma audiovizuálnych prednášok sa osvedčila ako efektívna forma neformálneho vzdelávania cieľovej skupiny, nakoľko dynamika prednášky zodpovedá súčasnému rýchlemu trendu života mladých ľudí a využíva ich schopnosť veľmi rýchlo prijímať väčšie množstvo informácií a podnetov naraz. KMC prostredníctvom metodologickej podpory a ponuky návrhov štandardných postupov pre pomáhajúce a dotknuté profesie zabezpečuje podmienky pre efektívnu a účinnú ochranu a

podporu ženám zažívajúcim násilie a ich deťom. Činnosť KMC je zameraná na podporu efektívnej ochrany a podpory žien zažívajúcich násilie a ich detí a obetí domáceho násillia prostredníctvom podpory a organizácie multiinštitucionálnej spolupráce a prostredníctvom návrhov štandardných postupov. Prostredníctvom podpory činnosti partnerstiev multiinštitucionálnej spolupráce, ktoré sú organizované na úrovni krajov, vytvára vhodné podmienky pre boj s násilím ako prierezovými spoločenskými problémami, do riešenia ktorých musia byť zapojené verejné inštitúcie aj MVO. Do roku 2018 KMC zabezpečilo vytvorenie viac ako 20 odborných materiálov obsahujúcich metodické usmernenia a odporúčania týkajúce sa odporúčaných postupov spolupráce verejných inštitúcií a mimovládnych organizácií, ako aj postupov a práce inštitúcií, napr. v spolupráci s Prezidiom PZ boli vypracované postupy na odhad rizika nebezpečenstva pri prvom kontakte, MS SR bol doručený návrh na zmeny v organizácii znaleckej činnosti pre prípady domáceho násillia a pre znalcov v odbore psychológia a psychiatria bola spracovaná analytická štúdia o aspektoch znaleckej činnosti v týchto špecifických prípadoch. Pre potreby špecializovaného poradenstva ženám zažívajúcim násilie boli v IVPR vytvorené metodické materiály □ Štandardy poskytovania špecializovaných podporných služieb pre ženy zažívajúce násilie a ich deti (pre sociálnu oblasť) □ Metodika poskytovania špecializovaných služieb pomoci pre ženy zažívajúce násilie a ich deti (pre sociálnu oblasť)

104. 1) Vzdelávanie v oblasti zákazu diskriminácie

Dôležitú úlohu pre posilnenie agendy rovnosti ženami a mužmi zohráva povinnosť uplatňovania tzv. ex-ante podmienok „rovnosť žien a mužov“ a „nediskriminácia“, ktoré podmieniajú čerpanie európskych štrukturálnych fondov (ďalej „EŠIF“) pre členské štáty vytvorením adekvátneho inštitucionálneho mechanizmu pre uplatňovanie rovnosti žien a mužov a vzdelávania hlavných aktérov. Odstraňovanie rozdielov ženami a mužmi najmä so zameraním na trh práce a vzdelávanie je integrálnou súčasťou operačného programu Ľudské zdroje. Vzdelávanie a odborná príprava subjektov zapojených do implementácie EŠIF vychádzajú aj zo Stratégie vzdelávania, ktorej účelom je zabezpečenie kontinuálneho systému vzdelávania administratívnych kapacít zapojených do riadiacich orgánov s cieľom priblíženia a porozumenia problematiky princípov rovnosti žien a mužov a rovnosti príležitostí a ich uplatnenia do celkového procesu od plánovania a prípravy výziev, projektov, ich hodnotenia, riadenia, implementácie až po hodnotenie a publicitu. Vzdelávanie o základných princípoch a pojmoch je zabezpečené prostredníctvom centrálného koordinačného orgánu v rámci centrálného vzdelávania administratívnych kapacít k Systému riadenia EŠIF. Základný modul v trvaní 1,5 h obsahuje základné informácie. Odborným garantom tohto vzdelávania je Odbor rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR ako gestor horizontálnych princípov rovnosť mužov a žien a nediskriminácia (ďalej „Gestor HP RMŽ a ND“). Ďalším stupňom je špecifické prezenčné vzdelávanie zamerané na konkrétne oblasti uplatňovania horizontálnych princípov v jednotlivých operačných programoch. Cieľom tohto školenia je priblíženie problematiky nediskriminácie, rovnosti medzi mužmi a ženami, zdravotného postihnutia a horizontálnych princípov a predvedenie praktického postupu, ako sledovať princípy nediskriminácie a rovnosti žien a mužov v programoch a projektoch a ako ich zahrnúť do celkového procesu od plánovania výzvy cez prípravu projektov, ich hodnotenia, riadenia a implementácie až po hodnotenie a propagáciu. Tento

trvá 2 dni. V rámci špecifického vzdelávania bol v roku 2018 vyškolený nasledovný počet administratívnych kapacít: Tabuľka Počet vyškolených administratívnych kapacít gestorom HP Implementačná agentúra OP Kvalita životného prostredia OP Integrovaná infraštruktúra OP Ľudské zdroje INTEREG celkom Muži 8 47 28 17 8 108 Ženy 35 67 21 50 17 190 Celkom 43 114 49 67 25 298 Zdroj: 1 Interné správy gestora HP

	Implementačná agentúra	OP Kvalita životného prostredia	OP Integrovaná infraštruktúra	OP Ľudské zdroje	INTEREG	celkom
Muži	8	47	28	17	8	108
Ženy	35	67	21	50	17	190
Celkom	43	114	49	67	25	298

105. CDR môže opätovne prijať mladého dospelého, ktorý po dovŕšení plnoletosti nepožiadala o pokračovanie poskytovania starostlivosti, ak o to požiadala do jedného roka – je to reakcia na situáciu, keď mladý človek neuvážene po dovŕšení plnoletosti opustí zariadenie, hoci nie je na samostatný život pripravený. Na zintenzívnenie podpory zabezpečenia si bývania boli dôvodom na zmenu úpravy podpory mladých dospelých. CDR vypláca príspevok na osamostatnenie vo výške 10 násobku sumy životného minima pre nezaopatrené dieťa. Príspevok je možné vyplatiť vecnou formou, finančnou formou alebo kombinovanou formou. Na tento príspevok má (na rozdiel od predchádzajúceho obdobia) nárok aj mladý dospelý, ktorému sú kontinuálne poskytované sociálne služby v zariadení sociálnych služieb. Novým nástrojom podpory je príspevok zo strany obce. Obec rovnako ako zariadenie poskytuje príspevok na osamostatnenie sa tým mladým dospelým, ktorým vznikne nárok na príspevok na uľahčenie osamostatnenia v centre, a to vo výške 30% tohto príspevku. Poskytnutie je, obdobne ako u iných príspevkov mladým dospelým, naviazané na žiadosť (do 30 dní po skončení vykonávania opatrení v centre) a podmienkou je aby mal mladý dospelý (ako dieťa) v čase jeho umiestnenia trvalý pobyt na území obce. Obec môže zároveň rozhodnúť, akou formou príspevok poskytne, a tiež, že ho poskytne vo viacerých častiach (v záujme istoty mladých je plná výška príspevku poskytnutá najneskôr do pol roka od právoplatnosti rozhodnutia), čím sa zlepšilo plnenie účelu finančných prostriedkov poskytovaných obcami.

106. MŠVVaŠ SR schválilo dňa 30. 12. 2015 pod číslom 2015-17815/63477:4-10A0 s platnosťou od 1. 2. 2016 Rámcové učebné plány a vzdelávacie štandardy vzdelávania na získanie nižšieho stredného vzdelania podľa § 30 ods. 5 a § 42 ods. 4 školského zákona. Rámcové učebné plány obsahujú aj Rámcové učebné plány pre školy s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny v dennej forme štúdia. Na základe Štatistickej klasifikácie odborov vzdelania sa písmenom F označuje nižšie stredné odborné vzdelanie dosiahnuté absolvovaním dvojročných vzdelávacích programov stredných odborných škôl (bývalé učilištia, odbory so zvlášť upravenými učebnými plánmi). Takéto školy musia reagovať na potreby jednotlivcov, z ktorých mnohí po ukončení povinnej školskej dochádzky nepokračovali v príprave na povolanie. Rovnako musia byť flexibilné a umožniť jednotlivcom, aby dokázali zosúladiť svoje vzdelávacie povinnosti s pracovnými a rodinnými

povinnosťami (umiestnenie detí študujúcich rodičov, atď.). Do 1. ročníka vzdelávacieho programu nižšieho stredného odborného vzdelávania môže byť prijatý uchádzač, ktorý neukončil vzdelávací program základnej školy v poslednom ročníku alebo posledný ročník neukončil úspešne. Prostredníctvom kompenzácie sa osobám, ktoré predčasne ukončili školskú dochádzku, ponúkajú príležitosti na opätovné zaradenie do procesu vzdelávania a odbornej prípravy, napríklad vo forme poskytovania druhej šance. Počas štúdia v takomto učebnom odbore je možné zároveň absolvovať kurz na dokončenie nižšieho stredného vzdelania, čím je odstránená prekážka postupu na riadne štúdium na strednej škole, či už v rámci učebných odborov (stredné odborné vzdelanie) alebo študijných odborov (úplné stredné odborné alebo všeobecné vzdelanie). Podrobnejšie informácie sú uvádzané v materiáli „Návrh krokov na koncepčné riešenie podpory mechanizmu doplnenia základného vzdelania“, ktorý okrem iného obsahuje aj Rámcový učebný plán pre školy s vyučovacím jazykom slovenským v dennej forme štúdia, Rámcový učebný plán pre školy s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny v dennej forme štúdia a Rámcový učebný plán pre 2 - ročné učebné odbory, Rámcový učebný plán pre 2 - ročné učebné odbory s vyučovacím jazykom národnostných menšín.¹⁰

Štatistické údaje z CVTI SR

Vzdelávanie na získanie nižšieho stredného vzdelania. Počet žiakov, ktorí v danom roku kurz absolvovali (zisťuje sa k 15.9. nasledujúceho školského roku)

Školský rok	Počet žiakov		
	ZŠ	SŠ	Spolu
2015/2016	131	718	849
2016/2017	110	880	990
2017/2018	55	815	870

107. Organizácia Zdravé regióny plánuje pokračovať v realizácii aktivít Národného projektu Zdravé komunity aj v roku 2020 – 2022 pod názvom Zdravé komunity 2B. Hlavným cieľom pokračovania projektu je realizácia a rozvoj zdravotnej mediácie pre obyvateľov MRK. Hlavnou aktivitou projektu je zlepšenie situácie MRK v oblasti sociálnych determinantov zdravia. Ide o aktivitu vychádzajúcu z predchádzajúcej dlhodobou úspešnej praxe tzv. zdravotnej mediácie, ktorá angažovala a vzdelávala laikov z cieľových komunít na vykonávanie systematickej práce na komunitnej úrovni s programovým dôrazom najmä na osvetu, prevenciu a asistenciu s preklenovaním bariér v prístupe k službám zdravotnej

¹⁰ <https://www.minedu.sk/20598-sk/uzitocne-odkazy/>

starostlivosti. AOZ sa vo svojej práci dosiaľ konkrétne venovali predovšetkým edukačným a osvetovým aktivitám zameraným na zvyšovanie zdravotnej gramotnosti a úrovne osobnej i komunálnej hygieny, ďalej preventívnym aktivitám zameraným na popôrodnú starostlivosť, dojčenie, zneužívanie návykových látok, preventívne prehliadky, povinné očkovanie, včasnú identifikáciu výskytu infekčných ochorení a asistenčným aktivitám zameraným na zvyšovanie vzájomnej dôvery a zlepšovanie vzťahov a komunikácie medzi obyvateľmi MRK a poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti. Tak ako v predchádzajúcich fázach projektu, uvedené druhy intervencií budú tvoriť podstatnú časť hlavnej aktivity i vo fáze 2B. Časť aktivít sa realizuje prostredníctvom spolupráce so širokou sieťou (celkovo 852) poskytovateľov zdravotnej starostlivosti (poskytovatelia všeobecnej starostlivosti o dospelých, poskytovateľa všeobecnej ambulantnej starostlivosti o deti a dorast a poskytovatelia ústavnej zdravotnej starostlivosti). V piatich ústavných zdravotníckych zariadeniach pôsobí osem AOZ. Spolupráca s nemocnicami je zabezpečená Zmluvnou formou. S osobitným významom, individuálnou formou spolupráce so sieťou asistentov v teréne je prístupované k pacientom v Národnom ústave tuberkulózy, pľúcnych chorôb a hrudníkovej chirurgie (Vyšné Hágy). Na spolupráci sa tiež zúčastňujú Regionálne úrady verejného zdravotníctva v SR, ZŠ, materské školy, komunitné centra, terénna sociálna práca, Operačné strediská záchranej zdravotnej služby a ďalšie relevantné inštitúcie a pomáhajúce profesie v rámci ďalších Národných projektov financovaných z prostriedkov Európskych štrukturálnych a investičných fondov. Výsledky preukazujú zvýšenie a nárast pozitívneho prístupu marginalizovaných rómskych komunit pri využívaní poskytovania zdravotnej starostlivosti

108. Pestúnska starostlivosť je jedným z viacerých dočasných opatrení, ktoré v zmysle právneho poriadku Slovenskej republiky zaraďujeme pod náhradnú starostlivosť. Podmienky poskytovania príspevkov, ktorými štát podporuje náhradnú starostlivosť o dieťa a ich výšku upravuje zákon č. 627/2005 Z. z. o príspevkoch na podporu náhradnej starostlivosti o dieťa v znení neskorších predpisov. Na základe uvedeného zákona sa pestúnskej rodine poskytuje niekoľko druhov príspevkov, medzi ktoré patrí jednorazový príspevok dieťaťu pri jeho zverení do náhradnej starostlivosti, jednorazový príspevok dieťaťu pri zániku náhradnej starostlivosti, opakovaný príspevok dieťaťu zverenému do náhradnej starostlivosti, opakovaný príspevok náhradnému rodičovi a osobitný opakovaný príspevok náhradnému rodičovi. Vo vzťahu k poskytovaní odbornej pomoci pestúnskym rodinám uvádzame, že deťom zvereným do pestúnskej starostlivosti sa v zmysle zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov poskytuje ochrana a starostlivosť prostredníctvom orgánu sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, Centra pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže, obce, vyššieho územného celku, resp. prostredníctvom akreditovaného subjektu. Orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately alebo zariadenie, kde bolo dieťa umiestnené, alebo akreditovaný subjekt poskytuje dieťaťu, ktorému bola sprostredkovaná náhradná rodinná starostlivosť, a fyzickej osobe, ktorej bolo dieťa zverené do náhradnej rodinnej starostlivosti, podľa potreby a s ich súhlasom pomoc a sociálne poradenstvo na uľahčenie plnenia účelu náhradnej rodinnej starostlivosti Rovnako má fyzická osoba, ktorej bolo dieťa zverené do náhradnej osobnej starostlivosti, alebo fyzická osoba, ktorá podala návrh na

zverenie dieťaťa do náhradnej osobnej starostlivosti, možnosť požiadať o prípravu na vykonávanie náhradnej rodinnej starostlivosti. Prípravu tejto fyzickej osoby na vykonávanie náhradnej rodinnej starostlivosti vykonáva orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately resp. akreditovaný subjekt, ktorý vykonáva prípravu na náhradnú rodinnú starostlivosť.

109. Za účelom zabezpečenia odbornej pomoci náhradným rodičom navrhne orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately fyzickej osobe, ktorej je dieťa zverené do náhradnej osobnej starostlivosti, pestúnovi alebo poručníkovi, ktorý sa osobne stará o dieťa, v prípade, že potrebuje odbornú pomoc na uľahčenie zabezpečovania náhradného rodinného prostredia pre dieťa poskytnutie alebo zabezpečenie poskytnutia sociálneho poradenstva alebo iného odborného poradenstva, vykonanie alebo zabezpečenie vykonania opatrení na uľahčenie riešenia výchovných problémov alebo rodinných problémov, alebo pri uplatňovaní zákonných nárokov dieťaťa. Orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately priebežne sleduje výkon náhradnej osobnej starostlivosti (formálna starostlivosť príbuzných a blízkych dieťaťu) a pestúnskej starostlivosti a najmenej raz za šesť mesiacov predkladá súdu správu o kvalite starostlivosti o dieťa v náhradnej osobnej starostlivosti alebo v pestúnskej starostlivosti vrátane informácie o tom, či rodičia môžu prevziať maloleté dieťa do osobnej starostlivosti.

110. NPRVaV určuje smerovanie slovenského školstva na nasledujúcich desať rokov (2018 - 2027). Dokument, ktorého súčasťou je aj šesť čiastkových cieľov pre regionálne školstvo obsahuje opatrenia rozpracované do implementačného plánu, ktorý pozostáva z piatich dvojročných na seba nadväzujúcich akčných plánov. Prvý akčný plán na obdobie 2018-2019 a druhý akčný plán na obdobie 2020-2021 obsahujú aj opatrenia zahrnuté v programovom vyhlásení vlády SR na roky 2016 – 2020 (ďalej len „PVV 2016-2020“).¹¹ NPRVaV je zameraný okrem iného aj na posilnenie inklúzie a integrácie výchovno-vzdelávacieho systému v SR ako celku, od predprimárneho vzdelávania až po ďalšie vzdelávanie dospelých. Navrhuje zvýšenie inkluzívnosti našich škôl vo vzťahu k žiakom so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (ďalej len „ŠVVP“), zdravotným znevýhodnením a žiakom zo SZP.

NPRVaV si kladie za cieľ zvyšovať mieru integrácie žiakov a študentov so ŠVVP. Výsledný model však neráta s úplným zánikom špeciálnych škôl resp. s úplnou integráciou žiakov a študentov so ŠVVP.

111. K doposiaľ realizovaným a plánovaným krokom zameraným na vytváranie inkluzívnych vzdelávacích podmienok škôl regionálneho školstva uvádzame:

V záujme skvalitniť úroveň vzdelávacieho prostredia pre žiakov so zdravotným znevýhodnením v školách regionálneho školstva bol ministrom školstva schválený materiál „Model objektivizácie počtu odborných zamestnancov v škole“. Obsahuje opatrenia k zefektívneniu vzdelávania žiakov so ŠVVP bez diskriminácie a na základe rovnosti príležitostí v začleňujúcom vzdelávacom systéme. Na základe predmetného materiálu bola do školského zákona v roku 2017 implementovaná povinnosť pre ZŠ a SŠ, ktoré nie sú

¹¹ <https://www.minedu.sk/17786-sk/narodny-program-rozvoja-vychovy-a-vzdelavania/>

špeciálnymi školami a vzdelávajú viac ako 20 individuálne začlenených žiakov so zdravotným znevýhodnením, okrem žiakov so zdravotným znevýhodnením vzdelávaných v špeciálnych triedach zamestnať odborného zamestnanca - školského špeciálneho pedagóga, školského logopéda, školského psychológa alebo liečebného pedagóga. Zavedenie tejto povinnosti vyplýva aj z PVV 2016-2020, v ktorom sa vláda SR zaviazala zvýšiť počet OZ v školách. Možnosť zamestnať uvedených OZ majú školy z vyššieho koeficientu na žiaka, ktorý sa im v rámci rozpočtu započíta. Od roku 2016 je MŠVVaŠ SR vyhlásená výzva v rámci operačného programu „Ľudské zdroje“ na predkladanie dopytovo-orientovaných projektov s názvom V základnej škole úspešnejší (s alokáciou 50 mil. EUR zo zdrojov Európskeho sociálneho fondu) a od roku 2018 aj výzva V základnej škole úspešnejší II (s alokáciou 11,2 mil. EUR zo zdrojov Európskeho sociálneho fondu). Prioritným cieľom realizácie výziev je zníženie a zabránenie predčasného ukončovania školskej dochádzky podporou prístupu ku kvalitnému vzdelávaniu v školách regionálneho školstva, vrátane formálnych, neformálnych a bežných spôsobov vzdelávania, vedúcich k opätovnému začleneniu neúspešných žiakov do vzdelávania a prípravy na povolanie. Špecifickým cieľom výziev je zvýšiť inkluzívnosť a rovnaký prístup ku kvalitnému vzdelávaniu a zlepšiť výsledky a kompetencie detí a žiakov. Získané finančné prostriedky môžu ZŠ využiť na vytvorenie pracovných miest pre pedagogických asistentov, asistentov učiteľa a inkluzívny tím (špeciálny pedagóg, školský psychológ, sociálny pedagóg). Od roku 2019 MPC implementuje národný projekt „Pomáhajúce profesie v edukácii detí a žiakov“ (s alokáciou 40,6 mil. EUR zo zdrojov Európskeho sociálneho fondu) zameraný na implementáciu princípov inkluzívneho vzdelávania v materských, základných a stredných školách prostredníctvom podpory pedagogických asistentov, asistentov pre žiakov so zdravotným znevýhodnením a členov inkluzívneho tímu (školský psychológ, špeciálny pedagóg a sociálny pedagóg) na školách. Projekt nadväzuje na projekt „Škola otvorená všetkým“. MŠVVaŠ SR tiež každoročne vyhlasuje výzvy na podporu rozvojových projektov zameraných na debarierizáciu škôl regionálneho školstva a zvýšenie efektivity vzdelávania žiakov so zdravotným znevýhodnením v školách.

112. V rokoch 2016 a 2017 boli aktualizované a schválené vzdelávacie programy pre žiakov so zdravotným znevýhodnením (§ 94 ods. 2 školského zákona), ktoré sú súčasťou ŠVP (§ 6 školského zákona); na základe podnetov z praxe boli upravené dodatkami, ktorými sa upravili podmienky povinnej výučby predmetov špeciálno-pedagogickej podpory žiakov so zdravotným znevýhodnením vzdelávaných v školskej integrácii zavedením povinnosti indikovať (odporúčať resp. neodporúčať) potrebu špeciálnopedagogickej podpory školským zariadením výchovného poradenstva a prevencie, ktoré zároveň určí špecifické vyučovacie predmety alebo konkrétne vyučovacie predmety na uplatnenie potreby špeciálnopedagogickej podpory. Zámerom uvedenej úpravy bolo skvalitniť podmienky vzdelávania žiaka so zdravotným znevýhodnením v školskej integrácii prostredníctvom individuálneho posudzovania potreby absolvovať vyučovacie predmety špeciálnopedagogickej podpory a tým zabrániť povinnosti žiaka so zdravotným znevýhodnením absolvovať špecifické vyučovacie predmety, ktoré pre žiaka vzhľadom na charakter jeho individuálnych špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb nie sú potrebné a vytvoriť podmienky efektívneho vynaloženia finančných prostriedkov určených na uvedený účel. Ďalej upraviť využívanie

individuálneho vzdelávacieho programu pri vzdelávaní žiakov formou školskej integrácie a využívanie správ z diagnostických vyšetrení uskutočnených v školských zariadeniach výchovného poradenstva a prevencie.

113. Z prvého a druhého implementačného akčného plánu NPRVaV (na obdobie 2018 – 2019 a 2020 – 2021) uvádzame do pozornosti najmä opatrenia z oblasti inkluzívneho vzdelávania regionálneho školstva, ktoré sú z úrovne sekcie regionálneho školstva priebežne plnené:

1. Opatrenie: Vytvorenie stratégie postupného rozvoja inkluzívneho vzdelávania na Slovensku

Spôsob implementácie:

- Vznik stálej pracovnej skupiny pozostávajúcej z významných aktérov vzdelávania na všetkých stupňoch, odborníkov z praxe aj z akademického prostredia vrátane zahraničných odborníkov z krajín s rozvinutým inkluzívnym vzdelávaním a so skúsenosťami s úspešnou implementáciou proinkluzívnych zmien vzdelávacieho systému, ako aj odborníkov zo všetkých relevantných rezortov (zdravotníctva, práce a sociálnych vecí, vnútra, spravodlivosti, obrany).
- Vypracovanie stratégie rozvoja inkluzívneho vzdelávania a výchovy v SR na všetkých stupňoch vzdelávania.

2. Opatrenie: Vytvorenie materiálno-technických podmienok na zabezpečenie naplnenia potrieb detí a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami

Spôsob implementácie:

- Poskytnutie finančných prostriedkov na rozvojové projekty so zameraním na debarierizáciu a na zvýšenie efektivity vzdelávania žiakov so zdravotným znevýhodnením.

3. Opatrenie: Zvýšenie počtu odborných zamestnancov v školách, najmä asistentov učiteľa, sociálnych pedagógov, školských psychológov a špeciálnych pedagógov

Spôsob implementácie:

- Pokrytie dopytu zriaďovateľov škôl po asistentoch učiteľa pre žiakov so zdravotným znevýhodnením.
- Zabezpečenie udržateľnosti výzvy financovanej z EÚ fondov - V základnej škole úspešnejší. Vytvorenie pracovných miest pre asistentov pre žiakov so zdravotným znevýhodnením a členov inkluzívnych tímov (školský psychológ, špeciálny pedagóg, sociálny pedagóg).
- Zabezpečenie udržateľnosti národného projektu Škola otvorená všetkým. Implementácia modelu inkluzívneho vzdelávania v prostredí materských a základných škôl, podpora neformálneho vzdelávania detí z MRK a detí, ktoré sa nachádzajú mimo školského systému. Vytvorenie pracovných miest pre odborných zamestnancov.
- Systémové zabezpečenie školských psychológov v školách.

4. Opatrenie: Skvalitnenie činnosti školských zariadení výchovného poradenstva a prevencie

Spôsob implementácie:

- Zabezpečenie jednotného metodického usmerňovania štátnych a súkromných CPPPaP a Centier špeciálno-pedagogického poradenstva (ďalej len "CŠPP") vo všetkých oblastiach ich činnosti. Oddelenie CŠPP zriadených ako súčasť školy - stanú sa samostatnými subjektmi. Zohľadňovanie miestnych a regionálnych požiadaviek pri zaraďovaní do siete. Zabezpečenie poskytovania komplexnej starostlivosti z úrovne jednej právnickej osoby - v právnych

predpisoch sa upraví možnosť spájania CPPPaP a CŠPP. Ustanovenie podmienky zriadenia a prevádzkovania CPPPaP, CŠPP pri počte najmenej 5 odborných zamestnancov na plný pracovný úväzok. Zavedenie jednotného financovania štátnych CPPPaP a CŠPP, vrátane neštátnych poradenských zariadení.

- Zabezpečenie jednotného softvérového riešenia na evidenciu klientov, odborných a metodických činností v prepojení na rezortný informačný systém (financovanie) v CPPPaP a CŠPP.

- Posilnenie personálnych kapacít školských zariadení výchovného poradenstva a prevencie.

- Zabezpečenie vhodných testovacích nástrojov určených k správnej diagnostike špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb detí a žiakov vrátane špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb žiakov vyplývajúcich z ich vývinu v sociálne znevýhodnenom prostredí. Využívanie kultúrne a jazykovo neutrálnych testovacích batérií v prostrediach MRK.

5. Opatrenie: Odstránenie dvojzmennej prevádzky v základných školách, najmä v lokalitách s vysokou koncentráciou marginalizovaných rómskych komunít

Spôsob implementácie:

Zabezpečenie finančných prostriedkov z rozpočtovej kapitoly MŠVVaŠ SR na odstránenie dvojzmennej prevádzky v základných školách.

V rámci tvorby systému/konceptu inkluzívneho vzdelávania v podmienkach slovenského školstva a skúmania vzťahu typu a úrovne bilingvizmu a exekutívnych funkcií u detí zo SZP/MRK a z bežného prostredia je cieľom zistiť úroveň porozumenia v materinskom a slovenskom jazyku a vzťah s exekutívnymi funkciami u bilingválnych detí z MRK (lokálne varianty rómčiny) a bilingválne vzdelávaných detí z rodín s vyšším sociálno ekonomickým statusom v predškolskom a ranom školskom veku.

Aktuálny stav riešenia: Vytvorená verbálno – obrázková metodika (porozumenie reči a exekutívne funkcie) bola vyskúšaná na vzorke klientov detského centra výskumného ústavu. Je pravdepodobné, že u detí so štandardným vývinom dochádza vo veku 6 r. k stropovému efektu. Teoretické poznatky boli spracované do štúdie o exekutívnych funkciách a ich vzťahu k bilingvizmu a iným oblastiam psychického vývinu.

114. Dôležitou zmenou v podpore starostlivosti o zdravotne postihnuté deti, ktoré sú odkázané na pomoc inej fyzickej osoby je rozšírenie možností peňažných príspevkov na osobnú asistenciu (v plnej miere financované zo štátneho rozpočtu) od roku 2018 zo systému peňažných príspevkov na kompenzáciu sociálnych dôsledkov ťažkého zdravotného postihnutia.

Účelom osobnej asistencie je aktivizácia, podpora sociálneho začlenenia fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím a podpora jej nezávislosti a možnosti rozhodovať sa a ovplyvňovať plnenie rodinných rolí, vykonávanie pracovných aktivít, vzdelávacích aktivít a voľnočasových aktivít. Osobnú asistenciu nie je možné podmieňovať druhom zdravotného postihnutia, stupňom zdravotného postihnutia alebo závažnosťou zdravotného postihnutia.

Peňažný príspevok na osobnú asistenciu je možné poskytovať aj deťom, pre ktoré sa vykonávajú opatrenia v centrách pre deti a rodiny pobytovou formou na základe rozhodnutia súdu a mladým dospelým (mladí ľudia, ktorí boli ako deti umiestnení v zariadení na základe

rozhodnutia súdu a zariadenie na základe ich žiadosti pokračuje v poskytovaní pomoci pobytovou formou), a to

- deťom s ťažkým zdravotným postihnutím umiestneným v profesionálnych náhradných rodinách (nie je možné, aby osobnú asistenciu vykonával profesionálny náhradný rodič)
- na sprevádzanie dieťaťa do školy a zo školy, ak je škola mimo priestorov tohto zariadenia.
- mladým dospelým na podporu ich samostatnosti a nezávislosti.

115. V apríli 2018 nadobudla účinnosť novela zákona o SPOD a SK, ktorej cieľom je o .i. zvýšením a zlepšením dostupnosti odbornej pomoci deťom a ich rodinám posilniť prevenciu pred prijatím akýchkoľvek opatrení vedúcich k náhradnej starostlivosti. Očakávaným prínosom je aj znížený počet rozhodnutí súdu o uložení ústavnej starostlivosti deťom a ich vyňatie z pôvodného rodinného prostredia, zvýšený počet návratu detí do biologickej rodiny a predchádzanie vzniku krízových situácií. Jadrom nových ustanovení je nielen vznik nového druhu zariadenia (po dohode zástupcov štátnych aj neštátnych zariadení SPODaSK vznikol namiesto bývalých detských domovov, krízových stredísk a resocializačných stredísk nový druh zariadenia CDR) ale najmä zásadná zmena v podmienkach výkonu zariadení – CDR utvárajú podmienky na rozvoj ambulantných a terénnych opatrení a zároveň ponúkajú možnosť tzv. dobrovoľných pobytov detí a detí s rodičmi. Zároveň sa vytvoril priestor na podporu a pomoc pre rodiny s deťmi so zdravotným znevýhodnením resp. s iným zdravotne postihnutým členom rodiny (rodičom). Medzi ambulantné a terénne opatrenia, pre tieto rodiny patrí napr. nácvik zručností, programy na prispôsobenie sa novej situácii (náhla zmena zdravotného stavu, prijatie dieťaťa so zdravotným postihnutím a podobne) v rodine, v domácom prostredí. Medzi aktuálne úlohy patrí aj zlepšenie dostupnosti opatrení pre rodiny pobytovou formou (nácvik, adaptácia.... po dohode s rodičom a na základe odporúčania orgánu SPODaSK).

116. V rokoch 2018 a 2019 bola opakovane a výrazne zvýšená výška peňažného príspevku na opatrovanie. Ak opatrovanie vykonáva osoba v produktívnom veku, výška príspevku aktuálne predstavuje sumu 430,35 € mesačne pri opatrovaní jednej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím, čo zodpovedá úrovni tzv. čistej minimálnej mzdy v SR. Pri opatrovaní dvoch a viacerých osôb s ťažkým zdravotným postihnutím je aktuálne výška príspevku 572,36 €. Ak je fyzickou osobou s ťažkým zdravotným postihnutím nezaopatrené dieťa, vyššie uvedená výška príspevku sa zvyšuje o 100 € mesačne. Nezaopatrené deti majú zároveň vyššiu hranicu ochrany príjmu, než ostatné opatrované osoby, a to trojnásobok sumy životného minima (na každého člena rodiny). Ak opatrovanie vykonáva osoba, ktorá už má príjem vo forme dôchodku, výška peňažného príspevku je aktuálne 215,18 € mesačne pri opatrovaní jednej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím a 286,18 € pri opatrovaní dvoch a viacerých osôb s ťažkým zdravotným postihnutím. Zároveň sa zvýšila aj sadzba na jednu hodinu osobnej asistencie na účely peňažného príspevku na osobnú asistenciu. Osobnú asistenciu vykonáva asistent, ktorému vypláca odmenu osoba s ťažkým zdravotným postihnutím. Výška peňažného príspevku je závislá od rozsahu pomoci, na ktorú je odkázaná osoba s ťažkým zdravotným postihnutím pri jednotlivých činnostiach. Aktuálne je sadzba na

jednu hodinu osobnej asistencie 4,18 €. Pri peňažnom príspevku na osobnú asistenciu sa v roku 2018 zaviedla možnosť poskytovať tento príspevok aj osobe, pre ktorú sú vykonávané opatrenia v zariadení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately pobytovou formou na základe rozhodnutia súdu v domácom prostredí zamestnanca tohto zariadenia a tiež osobe, ktorej sa poskytuje starostlivosť po skončení výkonu rozhodnutia súdu dovŕšením plnoletosti v zariadení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Okrem výdavkov na vyššie uvedené peňažné príspevky štát vynakladá finančné prostriedky aj na úhradu vybraných druhov poistného v rámci systému zdravotného poistenia a sociálneho poistenia, a to za osoby vykonávajúce opatrovanie ako aj za osoby vykonávajúce osobnú asistenciu.

117. Dňa 18. Septembra 2019 bol Národnou radou Slovenskej republiky schválený návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 571/2009 Z. z. o rodičovskom príspevku a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorým bol navýšený rodičovský príspevok zo sumy 220,70 € na sumu 270 € a pre osoby, ktoré pred narodením dieťaťa vykonávali zárobkovú činnosť, platili poistné na nemocenské poistenie, resp. boli nemocensky zabezpečení a z dôvodu starostlivosti o dieťa im bolo poskytované materské, až na sumu 370 €. Pôjde o plošné zvýšenie rodičovského príspevku, ktoré bude zahŕňať aj rodiny s deťmi, ktoré trpia ťažkým zdravotným postihnutím. Dodávame, že v prípade rodín s deťmi, ktoré majú dlhodobo nepriaznivý zdravotný stav, sa rodičovský príspevok poskytuje až do šiestich rokov veku dieťaťa, pričom u ostatných rodín je dĺžka poskytovania rodičovského príspevku obmedzená na dosiahnutie troch rokov veku dieťaťa. Vzhľadom k tomu, že osobe, ktorej dieťa ma dlhodobo nepriaznivý zdravotný stav sa poskytuje rodičovský príspevok o tri roky dlhšie, je celková suma rodičovského príspevku ktorú dostane táto osoba, podstatne vyššia oproti celkovej sume rodičovského príspevku poskytovanej osobám, ktorých dieťa nemá dlhodobo nepriaznivý zdravotný stav.

118. Zástupcovia MPSVR SR sa pravidelne zúčastňujú na seminároch a konferenciách, na ktorých prezentujú nie len pokrok v implementácii dohovoru ale aj aktuálne problémy, ktoré sa vyskytujú pri implementácii dohovoru. Príkladom uvádzame: - zasadnutia pracovnej skupiny High Level Group of Representatives of the Member States on Disability a pracovnej skupiny Európskej komisie k Európskemu aktu o prístupnosti – apríl 2016, máj 2016, jún 2016, september 2016, november 2016, december 2016, február 2017, december 2017, - 14 – 15.3.2016 porada Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej len „UPSVR“), na ktorej zástupcovia MPSVR SR prezentovali procesy vykonávania dohovoru, - 13.5.2016 - Benefícium (Slovenský zväz sclerosis multiplex), panelová diskusia k problematike práv osôb so zdravotným postihnutím v kontexte dohovoru, - 26 – 27.5.2016 – vzdelávanie zamestnancov administratívnych kapacít Horizontálnych princípov Rovnosť mužov a žien a Nediskriminácia, - 7 – 9.7.2016 – festival Pohoda, v rámci informačného stánku Operačného programu Ľudské zdroje (ďalej len „OPLZ“) zástupcovia MPSVR SR prezentovali pokrok v implementácii dohovoru v podmienkach SR, - 27.10.2016 – konferencia organizovaná pod záštitou Úsmev ako dar, na ktorej zástupcovia MPSVR SR prezentovali opatrenia z Národného programu rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím zamerané na deti so zdravotným postihnutím a ich život v spoločnosti, - 16. – 18.1.2017 – porada UPSVR, na ktorej zástupcovia prezentovali Správu o plnení opatrení vyplývajúcich z

Národného programu rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím na roky 2014 – 2020 a návrh na jeho aktualizáciu, - 22 – 23.6. 2017 – Konferencia o Implementácii dohovoru, - 5.10.2017 – Nonhandicap Incheba BA, zástupcovia prezentovali záverečné odporúčanie Výboru OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím na konferencii „Aktuálny stav a perspektívy uplatňovania práv osôb so zdravotným postihnutím“ organizovanej Národnou radou občanov so zdravotným postihnutím v SR, - 26 – 27.11.2017 – konferencia v Košiciach k téme Osobná asistencia, overený spôsob začleňovania osôb so zdravotným postihnutím. Materiál Záverečná správa o plnení opatrení vyplývajúcich z Národného programu rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím na roky 2014 – 2020 bude treťou súhrnnou správou, pričom bude dokumentovať plnenie úloh za obdobie rokov 2018 – 2019 a na jej príprave sa začne pracovať začiatkom roka 2020.

Vzdelávanie zdravotníckych pracovníkov sa vykonáva v súlade s platnou legislatívou, najmä podľa zákona č. 578/2004 Z. z. § 42 ods. 1 a 2 „Zdravotnícky pracovník je povinný sa sústavne vzdelávať. Sústavné vzdelávanie je priebežné obnovovanie, prehĺbovanie a udržiavanie získanej odbornej spôsobilosti v súlade s rozvojom príslušných odborov po celý čas výkonu zdravotníckeho povolania. Účasť zdravotníckeho pracovníka na odbornovo-vedeckom podujatí, ktoré je zamerané na prezentáciu farmaceutického výrobku s účasťou výrobcov liekov, sa nepovažuje za sústavné vzdelávanie. Sústavné vzdelávanie pre zdravotníckych pracovníkov príslušného zdravotníckeho povolania zabezpečuje zamestnávateľ, odborné spoločnosti Slovenskej lekárskej spoločnosti a komora, v ktorej je zdravotnícky pracovník registrovaný

(§ 62 ods. 2 až 12), samostatne alebo v spolupráci so vzdelávacími ustanovizňami alebo inými medzinárodne uznanými odbornými spoločnosťami alebo profesiovými združeniami a poskytovateľmi, ak v odseku 4 nie je ustanovené inak.“

Podľa ods. 5 citovaného zákona „Hodnotenie sústavného vzdelávania vykonáva komora príslušná na vedenie registra (§ 62 ods. 2 až 12). Komora môže vykonávať toto hodnotenie samostatne alebo v spolupráci s medzinárodne uznávanou organizáciou na pridelenie kreditov na sústavné vzdelávanie zdravotníckych pracovníkov v príslušnom zdravotníckom povolaní. Komora priebežne sleduje a hodnotí aj úroveň neakreditovaných vzdelávacích aktivít, a to samostatne alebo v spolupráci s medzinárodne uznávanou organizáciou na hodnotenie úrovne neakreditovaných vzdelávacích aktivít zdravotníckych pracovníkov v príslušnom zdravotníckom povolaní. Komora sa podľa požiadaviek akreditačnej komisie (§ 40 ods. 1) spolupodieľa aj na priebežnom sledovaní a hodnotení úrovne ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov.“

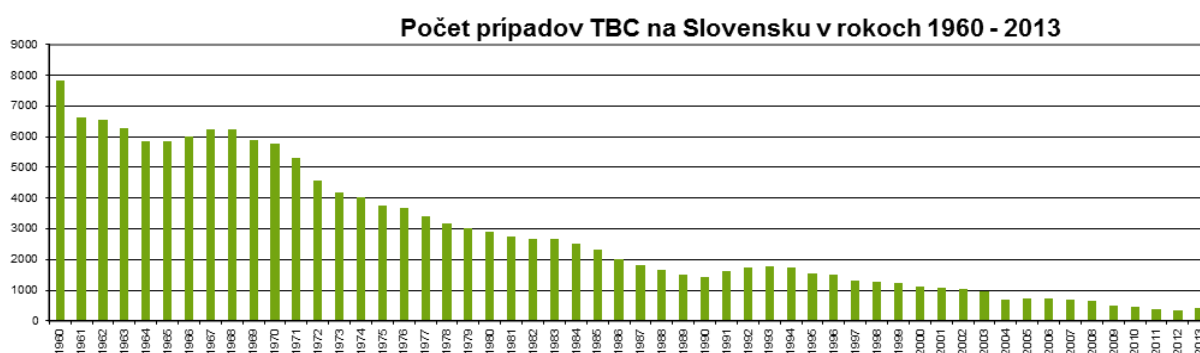
Podľa Koncepcie zdravotnej starostlivosti v odbore pediatria, Koncepcie zdravotnej starostlivosti v odbore všeobecná starostlivosť o deti a dorast, Koncepcie zdravotnej starostlivosti v odbore neonatológia, Koncepcie zdravotnej starostlivosti v odbore detská chirurgia a v ďalších, vo vzťahu k detskému pacientovi sa zabezpečuje kontinuitne vzdelávanie a spolupráca na úrovni národnej ako aj medzinárodnej. Koncepcie predmetných špecializačných odborov sú zverejnené vo Vestníku MZ SR. Pediatri úzko spolupracujú s medzinárodnými odbornými združeniami lekárov a zdravotníckych pracovníkov, sú členmi Európskej akadémie pediatrov v Únii medicínskych špecialistov a Európskej spoločnosti ambulantných pediatrov, ktorých výročných zasadnutí sa pravidelne zúčastňujú.

119. S účinnosťou od 1. januára 2019 bol schválený „Štandardný postup pre výkon prevencie: Starostlivosť o novorodenca a matku podľa zásad iniciatívy Baby-friendly Hospital Initiative – podpora vzťahovej väzby a laktácie“ (ďalej len „ŠP – BFHI“). Dokument je koncipovaný ako metodika implementácie desiatich zásad k úspešnému dojčeniu v rámci projektu Baby-friendly Hospital Initiative v slovenských nemocniciach. ŠP – BFHI vychádza z dokumentu Svetovej zdravotníckej organizácie (ďalej len „WHO“) pre BFHI, revidovaného v roku 2018. Predmetný štandard okrem monitorovania kŕmenia dojčiat určuje sledovanie ďalších indikátorov dodržiavania zásad ŠP BFHI. S účinnosťou od 1. júna 2019 zákon č. 139/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 578/2004 Z. z. MZ SR disponuje mechanizmom preverovania a hodnotenia ich dodržiavania štandardných postupov pre výkon prevencie, štandardných diagnostických postupov a štandardných terapeutických postupov a dodržiavanie interného systému hodnotenia bezpečnosti pacienta a minimálnych požiadaviek na interný systém hodnotenia bezpečnosti pacienta, ktorým je klinický audit

120. Od roku 2018 organizácia Zdravé regióny spustila pilotný projekt AOZ pre príslušníkov MRK v nemocniciach ako jednej z aktivít Národného projektu Zdravé komunity 2A v rámci spolupráce celkovo v šiestich nemocniciach. Tento pilotný projekt obsahuje aj prevenciu prípadov nevhodného zaobchádzania v rámci pôrodných služieb. Aktivity v nemocniciach sú zamerané na sprostredkovanie informácií - zefektívnenie komunikácie medzi pacientom a nemocničným personálom, prípadne medzi príbuznými pacienta a nemocničným personálom, poskytovanie informácií, zlepšenie vedomostí a podpora zručností a motivácie pacientov v oblasti dodržiavania klinických a verejno-zdravotných odporúčaní; zlepšenie vedomostí a zručností pacienta v oblasti zdravotníckych služieb – orientácia v zdravotnom systéme; pomoc pacientovi s dodržiavaním klinických odporúčaní aj v čase mimo pobytu v nemocnici; pomoc pacientovi s prekonávaním psychosociálnej záťaže spojennej s pobytom v zdravotníckom zariadení ústavnej starostlivosti; preklenovanie komunikačných bariér, šírenie zdravotnej osvedy, zvýšenie zdravotnej gramotnosti. Na základe realizácie aktivít v praxi zaznamenávame pozitívne reakcie zo strany klientov z MRK, pozitívne reakcie zo strany nemocníc, prítomnosť niektorých AOZN na pôrodných sálach, výmenu dobrých skúseností medzi nemocnicami vo využití AOZN na oddeleniach a spoluprácu medzi AOZN a AOZ v teréne ako aj inými terénnymi pracovníkmi. V roku 2020 plánujeme rozširovanie aktivity do ďalších ústavných zdravotníckych zariadení. V Bratislavskom kraji sa uskutočňuje osobitný program pre 8 obcí a miest, Zdravé komunity 3A, financovaný v sume 303 557,00 eur. Na národný projekt Zdravé komunity 2A len v roku 2018 bolo vynaložených celkovo 13 232 112,00 eur.

121. Vo vzťahu k predmetnému odporúčaniu uvádzame, že lokálne programy boja proti infekčnému ochoreniu - tuberkulóze vypracovávajú odborníci pre určité menšie územné celky (napr. AOZ) v prípade, že na danom území (oblasti) je vysoký výskyt tuberkulózy a/alebo MDR-TB, koincidencie HIV/TBC. Úlohy a ciele programu sú prispôbované podmienkam (sociálnym, kultúrnym, ekonomickým) v danej oblasti. Využívajú lokálne možnosti a zapájajú do boja miestne authority, odborníkov a verejnosť, pričom zabezpečujú pomoc z vyšších úrovní (hlavne odbornú, finančnú). Surveillance sledovania výskytu infekčných chorôb a prijímaní účinných opatrení na ochranu obyvateľov pred nimi zabezpečuje úrad verejného

zdravotníctva v spolupráci so zdravotníckymi pracovníkmi. Sleduje zmenu charakteru choroby, jej výskyt, výsledky liečby a pod. ECDC zabezpečuje surveillance tuberkulózy v EÚ. Zhromažďuje údaje prostredníctvom jednotlivých národných centier, ktoré zasielajú získané údaje elektronicky prostredníctvom systému TESSY. V boji proti tuberkulóze (súčasť 7. prioritnej úlohy) Slovenská republika postupuje v súlade s cieľmi, úlohami a nástrojmi Štátnej politiky zdravia a vychádza z cieľov medzinárodných programov a stratégií ako aj odporúčaní WHO pre národné tuberkulózne programy. Slovensko patrí z hľadiska ochrany zdravia svojich občanov pred tuberkulózou k najlepším na svete, no napriek tomu máme oblasti a rizikové skupiny, u ktorých musíme byť na pozore, aby sa nám tuberkulóza nevymkla spod kontroly. Úrady verejného zdravotníctva SR ako aj v spolupráci s inými oddeleniami (napr. neonatologické pracoviská) organizujú a vykonávajú očkovanie proti tuberkulóze, jeho kontrolu a riešenie komplikácií po očkovaní, ak je očkovanie nariadené regionálnym úradom verejného zdravotníctva v mimoriadnych situáciách. Aktívne vyhľadávajú pacientov na pľúcnu a mimo pľúcnu tuberkulózu a osoby so zvýšeným rizikom ochorenia na tuberkulózu. Zabezpečujú povinné hlásenie novozistených ochorení na tuberkulózu, recidív a hlásenie o liečbe tuberkulózy podľa medzinárodných platných predpisov a vykonávajú epidemiologický rozbor tuberkulózy a nešpecifických ochorení dýchacieho systému prostredníctvom krajských odborníkov a hlavného odborníka Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky. Špecializované ambulancie realizujú ambulantnú, priamo kontrolovanú fázu liečby antituberkulotikami u pľúcnych a mimopľúcnych foriem tuberkulózy. Pacientov chorých a ohrozených ochorením tuberkulózou dispenzarizujú počas stanovenej doby podľa metodických pokynov. Indikujú ústavnú starostlivosť u chorých, kde je potrebná hospitalizácia za účelom diagnostiky alebo liečby. Odborno-metodické vedenie starostlivosti v odbore pneumológie a ftizeológie zabezpečuje MZ SR v spolupráci s hlavným odborníkom MZ SR. Údaje o tuberkulóze na Slovensku (výskyte, diagnostike, liečbe a jej výsledkoch) sú zhromažďované v Národnom registri pacientov s tuberkulózou, ktorý sídli v Národnom ústave tuberkulózy, pľúcnych chorôb a hrudníkovej chirurgie vo Vyšných Hágoch.

Zdroj: Prof. MUDr. Ivan Solovič, CSc., konzultant WHO pre TBC, primár I. oddelenia pneumoftizeológie Národný ústav tuberkulózy, pľúcnych chorôb a hrudníkovej chirurgie, **Globálna ministerská konferencia o ukončení epidémie tuberkulózy v ére trvalo udržateľného rozvoja 16. – 17. 11. 2017 Moskva, Ruská federácia.**

122. V eliminácii výskytu infekčných ochorení prispieva realizácia projektu Zdravé komunity 2A, pričom v rámci aktívnej podpory pacientov sa zapájajú aj ambulantní pediatri pre deti a dorast a všeobecní lekári pre dospelých. Novozistené prípady TBC pľúc v detskej i dospeljej populácii sú najmä regiónoch Prešovského samosprávneho kraja, kde sa zatiaľ zásadne nezlepšili hygienické podmienky. Podstatným prínosom v kontrole rizikových osád je osvetová činnosť a kontrola nad liečbou a pravidelnými vyšetreniami pacientov po prepustení z hospitalizácie, realizovaná vyškolenými AOZ. Súčasne AOZ pozývajú pacientov na preventívne prehliadky a očkovanie, rizikové skupiny očkujeme v určených intervaloch proti pneumokokovým infekciám a chrípke, ktoré sú hrazené z verejného zdravotného poistenia. Edukačnou činnosťou pomáhajú asistenti odstraňovať u Rómov predsudky a obavy z prevencie a očkovania, zároveň zdôrazňujú pacientom význam dĺžky farmakoterapie TBC po prepustení z hospitalizácie, v snahe zabrániť vzniku rezistentných kmeňov tuberkulózy. Vývoj epidemiologickej situácie na Slovensku potvrdzuje, že zatiaľ máme tuberkulózu ako najzávažnejšie infekčné ochorenie pod kontrolou. Preventívne zásahy a opatrenia s cieľom eradikácie infekčných ochorení v rómskych komunitách MZ SR a Úrad verejného zdravotníctva SR priebežne riešia gestorstvom akčných plánov a projektov. Problematika prevencie a eradikácie infekčných ochorení v rómskych komunitách nie je iba problematikou rezortu zdravotníctva, ale je problémom, ktorý je potrebné riešiť v širšom kontexte

123. Poskytovanie zdravotnej starostlivosti poskytovanej ženám vo vzťahu k reprodukcii upravuje v rozsahu prevencie, diagnostiky a liečby vrátane plánovaného rodičovstva a liečby neplodnosti Koncepcia zdravotnej starostlivosti v odbore gynekológia a pôrodnictvo – Vestník MZ SR Číslo: 28494-1/2006-OZSO zo dňa 3. januára 2007. Rezort zdravotníctva v rozsahu svojej pôsobnosti priebežne rieši starostlivosť o zdravý vývoj ženskej populácie v oblasti prevencie, diagnostiky, liečby a dispenzarizáciou gynekologických chorôb. Zaoberá sa fyziologickým a patologickým pôrodom a taktiež podporou plodnosti ženy hodnotením fyziológie a riešením patológie reprodukčného systému ženy vo všetkých obdobiach jej života a eviduje znižujúci sa trend tehotenstiev mladistvých, počtu potratov slovenských žien a prenosných pohlavných ochorení. Prezентuje vhodný spôsob implementácie Čl. 24 Dohovoru. V období rokov 2020-2021 plánuje vypracovať štandardné klinické postupy v oblasti reprodukčného zdravia žien a mužov v otázkach kontroly, diagnostiky a liečby neplodnosti a plánovaného rodičovstva vrátane nových prirodzených metód založených na dôkazoch. (Report of the 69th session of the WHO Regional Committee for Europe, 16-19 September 2019)

124. Z odborného hľadiska zastávame názor, že ideálna antikoncepcia neexistuje a žiadna z dnes dostupných foriem antikoncepcie nezaručí absolútnu ochranu pred počatím. V širšom meradle antikoncepciu možno chápať ako čiastočnú ochranu pred nežiaducim tehotenstvom pomocou antikoncepčných metód, ktoré sú určené nielen pre ženu, ale aj muža. Lieky, ktoré obsahujú látku brániacu počatiu, otehotneniu ako kontraceptíva, nie sú zaradené do zoznamu úradne určených cien a ani do zoznamu kategorizovaných liekov, nakoľko počatie a tehotenstvo je prirodzený fyziologický stav, ktorý nie je možné označiť za chorobný. Podľa §

8 písm. a) zákona č. 577/2004 Z. z. o rozsahu zdravotnej starostlivosti uhrádzanej na základe verejného zdravotného poistenia a o úhradách za služby súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti v znení neskorších predpisov, sa na základe verejného zdravotného poistenia neuhrádza zdravotná starostlivosť, ktorá nie je indikovaná zo zdravotných dôvodov. Podľa § 7 ods. 1 zákona č. 363/2011 Z. z. o rozsahu a podmienkach úhrady liekov, zdravotníckych pomôcok a dietetických potravín na základe verejného zdravotného poistenia v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 363/2011 Z. z.“) sa pri kategorizácii liekov prihliada na účinnosť liečiva potvrdenú klinickými skúškami realizovanými na princípoch medicíny založenej na dôkazoch pri: záchrane života, vyliečení choroby, zmiernení príznakov choroby, zabránení vzniku závažných zdravotných komplikácií, zabránení zhoršenia závažnosti choroby alebo jej prechodu do chronického štádia, účinnej profylaxii proti chorobe, účinnosť a bezpečnosť lieku potvrdenú v podmienkach bežnej terapeutickej praxe, prínos lieku pri znižovaní chorobnosti a úmrtnosti, odporúčané terapeutické postupy s prihliadnutím na nákladovú efektívnosť a predpokladaný vplyv na prostriedky verejného zdravotného poistenia. Podľa § 16 ods. 4 písm. e) zákona č. 363/2011 Z. z. do zoznamu kategorizovaných liekov nemožno zaradiť liek, ak ide o liek určený výlučne na reguláciu počatia (kontraseptíva), liek na liečbu erektilnej dysfunkcie, liek na zníženie telesnej hmotnosti, na odvykanie od fajčenia, liečbu závislosti od tabaku, zmiernenie potreby fajčiť alebo na zmiernenie abstinenčných príznakov fajčenia. Podľa údajov z databázy registrovaných liekov na Štátnom ústave pre kontrolu liečiv je aktuálne v SR registrovaných a teda dostupných 387 druhov prípravkov hormonálnej antikoncepcie a 13 druhov kontraseptív na lokálne použitie, ktoré môže žene poskytovateľ zdravotnej starostlivosti predpísať a ona si ich môže na základe lekárskeho predpisu na plnú úhradu pacientom v lekárni vybrať. Farmaceut žene poskytne potrebné informácie o produkte a spôsobe jeho použitia. Kontraseptíva ako aj iné metódy antikoncepcie sú v SR dostupné a v prípade, že je použitie kontraseptív medicínsky odôvodnené, uhrádza sa z verejného zdravotného poistenia zdravotnou poisťovňou pacienta. Individuálne posudzovaná žiadosť o osobitný spôsob úhrady umožňuje lepšie zvážiť zdravotné riziká liečby a efektívne využívať verejné zdroje určené na zdravotnú starostlivosť. Predpisovanie antikoncepcie indikovanej zo zdravotných dôvodov je všeobecne dostupné a plne uhrádzané z verejného zdravotného poistenia. V Slovenskej republike sú dostupné všetky druhy antikoncepcie a zdravotnej starostlivosti v oblasti reprodukčného zdravia. MZ SR vydáva podľa školského zákona štátne vzdelávacie programy pre zdravotnícke študijné odbory pripravujúce žiakov na výkon zdravotníckeho povolania na stredných zdravotníckych školách. Štátne vzdelávacie programy v rámci všeobecného a odborného teoretického vzdelávania obsahujú tematické celky zamerané na sexuálnu výchovu a reprodukčné zdravie. Aj počas praktického vyučovania a odbornej klinickej praxe pri ošetrovaní a asistencii sa študenti oboznamujú okrem iného aj s problematikou tehotenstva v mladom veku a sexuálne prenosných ochorení. V rámci ďalšieho vzdelávania zdravotníckych pracovníkov MZ SR ustanovuje minimálne štandardy pre špecializačné študijné programy, minimálne štandardy pre certifikačné študijné programy a minimálne štandardy pre študijné programy sústavného vzdelávania. Rozsah teoretických vedomostí v minimálnych štandardoch pre príslušné študijné odbory zahŕňa špecifické poznatky týkajúce sa sexuálneho zdravia.

125. Metodické a legislatívne usmernenie a odporúčania MŠVVaŠ SR v súlade s právom dieťaťa na ochranu pred fyzickým, psychickým a sexuálnym násilím je veku primeraným spôsobom zabezpečená dostatočná informovanosť o riziku, že sa dieťa môže stať obeťou sexuálneho zneužívania, vykorisťovania a detskej pornografie. V priamej výchovno-vzdelávacej činnosti sa kladie dôraz na znižovanie tohto rizika, s osobitným zameraním na riziko vyplývajúce z využívania internetu a sociálnych sietí. Obsah výchovy k manželstvu a rodičovstvu (ďalej len „VMR“) je stanovený v učebných osnovách, ktoré schválilo MŠVVaŠ SR v roku 2010. VMR má výrazne interdisciplinárny charakter, pretože sa dotýka všetkých oblastí a etáp ľudského života. Integruje v sebe pedagogické, biologické, psychologické i sociologické poznatky o dospievaní, o sexualite, o manželstve, o rodinnom živote a intímnych vzťahoch. Z uvedeného dôvodu sa realizuje cez jednotlivé edukačné predmety podľa špecifik a možností daného školského vzdelávacieho stupňa, napr. v predmetoch slovenský jazyk a literatúra, prvouka, prírodoveda, vlastiveda, biológia, občianska náuka, etická výchova a náboženská výchova. Od 1. septembra 2015 je v platnosti inovovaný štátny vzdelávací program pre ZŠ a inovovaný štátny vzdelávací program pre gymnáziá, v ktorých je VMR zahrnutá medzi prierezové témy. Obsah VMR vychádza z Koncepcie výchovy k manželstvu a rodičovstvu vypracovanej na základe uznesenia vlády SR č. 389/1996, ktorým schválila Koncepciu štátnej rodinnej politiky, ďalej Komplexného programu prevencie nákazy HIV/AIDS v SR prijatom uznesením vlády SR č. 390/1996 a Národného programu podpory zdravia schváleného uznesením vlády SR č. 659/1991. Táto koncepcia implicitne zahŕňa aj problematiku sexuálnej výchovy spracovanú v učebných osnovách pre ZŠ a SŠ a predstavuje návrh akceptovateľný rôznymi názorovými skupinami. Podstatnou časťou prípravy je také zvládnutie sexuality, aby v zmysle definície sexuálneho zdravia „obohacovala osobnosť, zlepšovala jej vzťahy k ľuďom a rozvíjala schopnosť lásky“ (WHO Kodaň, 1974). Proces realizácie VMR je viazaný na vekovú kategóriu žiakov a stupeň ich telesnej, duševnej a sociálnej vyspelosti, ako aj na špecifické podmienky školy. Na každej škole je odporúčaný koordinátor VMR, ktorý zodpovedá za jej implementáciu do školského vzdelávania. Výchovno-vzdelávací program každej školy musí byť vypracovaný v súlade s princípmi a s cieľmi školského zákona. Rezort školstva nepodporuje výučbu takých vzdelávacích programov, ktoré by diskriminujúcim spôsobom zvýhodňovali výchovu zameranú výlučne na individuálny prospech jednotlivca, či na popieraní základných práv rodiny. A už vôbec nie také, ktoré by mohli ohrozovať mravnú výchovu detí a mladistvých.

126. MZ SR pri posúdení možností a rozsahu implementácie 41.d) odporúčania vychádzalo z platnej legislatívy a záväzných dokumentov: Dohovor „Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou tohto Dohovoru,

- pamätajúc, že vo Všeobecnej deklarácii ľudských práv Spojené národy vyhlásili, že detstvo má nárok na osobitnú starostlivosť a pomoc,
- presvedčené, že rodina, ako základná jednotka spoločnosti a prirodzené prostredie pre rast a blaho všetkých svojich členov a najmä detí, musí mať nárok na potrebnú ochranu a takú pomoc, aby mohla bezo zbytku plniť svoju úlohu v spoločnosti,
- berúc náležitý ohľad na význam tradícií a kultúrnych hodnôt každého národa pre ochranu a harmonický rozvoj dieťaťa, dohodli sa na nasledujúcom:

Čl. 1 „Na účely tohto Dohovoru sa dieťaťom rozumie každá ľudská bytosť mladšia ako osemnásť rokov, pokiaľ podľa právneho poriadku, ktorý sa na dieťa vzťahuje, nie je plnoletosť dosiahnutá skôr.“

Článok 6 Dohovoru: Prirodzené právo dieťaťa na život a rozvoj. Podľa ustanovenia článku 15 Ústavy Slovenskej republiky má každý právo na život a ľudský život je hodný ochrany už pred narodením. Neopomenuteľná je aj zodpovednosť rodičov za všestranný duševný a telesný rozvoj svojich detí a ich riadnu výchovu, ktorá je deklarovaná v Zákone o rodine. Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov § 43 ods. 3 písm. a) až c) „Dieťa je ďalej povinné spolupracovať so svojimi rodičmi v záujme starostlivosti o neho a jeho výchovu, plniť si svoje vzdelávacie povinnosti primerane svojim schopnostiam a vyvarovať sa spôsobu života, ktorý by mohol byť preň ohrozujúci, najmä užívania látok, ktoré poškodzujú jeho telesné a duševné zdravie.“

127. Podľa zákona č. 576/2004 Z. z. „Ošetrojúci zdravotnícky pracovník je povinný informovať o účele, povahe, následkoch a rizikách poskytnutia zdravotnej starostlivosti, o možnostiach voľby navrhovaných postupov a rizikách odmietnutia poskytnutia zdravotnej starostlivosti (ďalej len "poskytnúť poučenie"), ak tento zákon neustanovuje inak osobu, ktorej sa má zdravotná starostlivosť poskytnúť, alebo aj inú osobu, ktorú si táto osoba určila, zákonného zástupcu, opatrovníka, poručníka, inú fyzickú osobu ako rodič, ktorá má maloleté dieťa zverené do osobnej starostlivosti, osobu, ktorá má dieťa v náhradnej osobnej starostlivosti, osobu, ktorá má dieťa v pestúnskej starostlivosti, osobu, ktorá má záujem stať sa pestúnom a má dieťa dočasne zverené do starostlivosti, budúceho osvojiteľa, osobu, ktorá má dieťa zverené podľa osobitných predpisov, 4a) alebo štatutárneho zástupcu zariadenia, v ktorom sa vykonáva rozhodnutie súdu o nariadení ústavnej starostlivosti, rozhodnutie súdu o uložení neodkladného opatrenia, rozhodnutie súdu o nariadení výchovného opatrenia alebo rozhodnutie súdu o uložení ochrannej výchovy 5) (ďalej len "zákonný zástupca"), ak osobou, ktorej sa má zdravotná starostlivosť poskytnúť, je maloleté dieťa, osoba pozbavená spôsobilosti na právne úkony alebo osoba s obmedzenou spôsobilosťou na právne úkony (ďalej len „osoba nespôsobilá dať informovaný súhlas“) a vhodným spôsobom aj osobu nespôsobilú dať informovaný súhlas.“ „V prípade, ak ide o neplnoletú osobu, je podmienkou vykonania umelého prerušenia tehotenstva okrem písomného informovaného súhlasu uvedeného v odseku 1 aj písomný informovaný súhlas zákonného zástupcu neplnoletej osoby po predchádzajúcom poučení. Takýto informovaný súhlas musí obsahovať dátum jeho udelenia a podpis zákonného zástupcu.“ „Ak zákoný zástupca odmietne dať informovaný súhlas, poskytovateľ môže dať návrh na súd, ak je to v záujme osoby nespôsobilej dať informovaný súhlas, ktorej sa má zdravotná starostlivosť poskytnúť. V tomto prípade súhlas súdu s poskytnutím zdravotnej starostlivosti nahrádza informovaný súhlas zákonného zástupcu. Do rozhodnutia súdu možno vykonávať len také zdravotné výkony, ktoré sú nevyhnutné na záchranu života tejto osoby. Problematiku interrupcií Slovenská republika rieši svojim interrupčným zákonodarstvom, radí sa medzi štáty, ktoré uznávajú právo ženy rozhodovať samej o svojom materstve. V právnom poriadku je preto stanovené dosiahnutie veku šiestnástich rokov ako hranice pre slobodné rozhodovanie ženy v otázke interrupcií. Zmenu legislatívy podľa navrhovaného odporúčania považujeme v rozpore s informovaným

súhlasom rodiča ako protektívnym faktorom zdravia detí a adolescentov. Nulová implementácia navrhovaného odporúčania.

128. MZ SR pri posúdení možností a rozsahu implementácie 41.e) odporúčania vychádzalo z platnej legislatívy

Podľa zákona č. 576/2004 Z. z. § 4 ods. 4 „Na poskytovanie zdravotnej starostlivosti sa vyžaduje informovaný súhlas“

§ 6b ods. 1 a 2 citovaného zákona „Podmienkou vykonania umelého prerušenia tehotenstva je písomný informovaný súhlas po predchádzajúcom poučení. Takýto informovaný súhlas musí obsahovať dátum jeho udelenia a podpis ženy žiadajúcej o umelé prerušenie tehotenstva alebo jej zákonného zástupcu.

§ 6b ods. 2 písm. a) až d) Poučenie predchádzajúce informovanému súhlasu sa musí poskytnúť spôsobom ustanoveným v § 6 ods. 2 a musí zahŕňať informácie o účele, povahe, priebehu

a následkoch umelého prerušenia tehotenstva, fyzických a psychických rizikách umelého prerušenia tehotenstva, aktuálnom vývojovom štádiu embrya alebo plodu, ktorého vývoj má byť ukončený, a o jej oprávnení získať záznam zo sonografického vyšetrenia, alternatívach k umelému prerušeniu tehotenstva, najmä o možnosti

1. utajenia jej osoby v súvislosti s pôrodom (§ 11 ods. 11), 6a)

2. osvojenia dieťaťa po narodení, 6b)

3. finančnej, materiálnej alebo psychologickej pomoci v tehotenstve, poskytovanej občianskymi združeniami, neziskovými organizáciami, nadáciami, cirkvami a náboženskými spoločnosťami.“

Vyhláška MZ SR SR č. 417/2009 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o informáciách poskytovaných žene a hlásenia o poskytnutí informácií, vzor písomných informácií a určuje sa organizácia zodpovedná za prijímanie a vyhodnocovanie hlásenia

Výhradu vo svedomí ustanovuje Etický kódex zákona o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch a stavovských organizáciách v zdravotníctve o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Od zdravotníckych pracovníkov sa nesmie vyžadovať plnenie výkonu alebo účasť na ňom, ak je v rozpore s jeho svedomím, okrem prípadov bezprostredného ohrozenia života alebo zdravia. Aj keď zdravotnícke zariadenie prijíma výhradu vo svedomí svojich pracovníkov, neexistuje poskytovateľ zdravotnej starostlivosti, ktorý nevykonáva alebo zakazuje potrat. Utajenie matky v súvislosti s pôrodom v Slovenskej republike legislatívne existuje. Zmenu legislatívy vo veci utajenia adolescentného dievčaťa podľa navrhovaného odporúčania považujeme v rozpore s informovaným súhlasom rodiča ako protektívnym faktorom zdravia detí a adolescentov. Počas monitorovacej činnosti komisára pre deti bolo zistené, že sú problémy so zabezpečením stomatologickej starostlivosti o deti z ťažkými psychiatrickými diagnózami (nedostatok stomatológov, ktorí vykonávajú starostlivosť pre uvedenú cieľovú skupinu) a poskytovanie ortodoncie pre deti z finančne znevýhodnených skupín.

129. Zákon č. 578/2004 Z. z. Príloha č. 4 bod 3 ETICKÝ KÓDEX ZDRAVOTNICKÉHO PRACOVNÍKA „Od zdravotníckeho pracovníka nemožno vyžadovať taký výkon alebo

spoluúčasť na ňom, ktorý odporuje jeho svedomiu okrem prípadov bezprostredného ohrozenia života alebo zdravia osôb. Ak zdravotnícky pracovník uplatní výhradu svedomia, je povinný o tejto skutočnosti informovať svojho zamestnávateľa a pri uplatnení výhrady svedomia pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti aj svojich pacientov.“ Na základe uplatnenia si výhrady vo svedomí nedochádza k odmietnutiu poskytnutia zdravotnej starostlivosti v sieti zdravotníckych zariadení. Nulová implementácia 41.f) odporúčania

130. Vo vzťahu k 41.g) odporúčaniu vychádzame zo skutočnosti podpory zdravia, prístupu k zdravotnej starostlivosti a osvete v rámci projektov a programov napr.: Národný projekt Zdravé komunity 2A Národný imunizačný program v Slovenskej republike Národná protidrogová stratégia v Slovenskej republike na roky 2013 – 2020 Národný akčný plán pre problémy s alkoholom na roky 2013-2020 Aktualizácia Národného programu podpory zdravia v Slovenskej republike Akčný plán pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky (NEHAP IV.) Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015 – 2025 Národný program rozvoja starostlivosti o pacientov so zriedkavými chorobami v Slovenskej republike na obdobie rokov 2016 – 2020 Národného transplantáčného programu na roky 2014 – 2018, s výhľadom do roku 2022 Aktualizácia Národného programu duševného zdravia a Plán realizácie úloh Národného programu duševného zdravia na obdobie rokov 2019 – 2020 Rezort zdravotníctva v pôsobnosti zdravotníckych pracovníkov oblasť tohto odporúčania vykonáva v rozsahu zákona č. 577/2004 z. z. § 2 ods. 1 „Na základe verejného zdravotného poistenia sa plne uhrádzajú preventívne prehliadky.“ Príloha č. 2 „Náplň preventívnych prehliadok. Preventívna starostlivosť o dorast a dospelých „...preventívna gynekologická prehliadka, preventívna urologická prehliadka,..“; Preventívna gynekologická prehliadka „...účasťou prehliadky je dôkladná anamnéza a odborné poradenstvo v otázkach antikoncepcie, hormonálnej substitučnej liečby, prevencie sexuálne prenosných ochorení a poučenie...“.

131. Na základe stanoviska odborníkov rezort zdravotníctva zastáva názor, že výchova detí a mládeže v oblasti sexuálnej a reprodukčnej je téma vyžadujúca prístup v zmysle podpory ľudskej plodnosti, zodpovednej sexuality a zodpovedného rodičovstva. Podľa ich názoru je nevyhnutné, aby sexuálna výchova detí a mládeže zostala v rukách odborníkov a akreditovaných vzdelávacích ustanovizní – pedagógov a psychológov, ktorí túto tému podávajú primerane veku, vedecky presne a striktné v odbornej rovine, nezávisle od akýchkoľvek tendenčných záujmov. Organizácia Zdravé regióny sa predmetnou témou v roku 2019 zaoberala individuálne v rámci svojich kapacít a ľudských zdrojov, sekundárne aj v rámci implementácie asistentov v prostredí nemocníc. Edukačné programy oblasti sexuálneho a reprodukčného zdravia pre cieľovú skupinu detí a mládeže vykonáva Úrad verejného zdravotníctva SR a Regionálne úrady verejného zdravotníctva SR. Edukačné a podporné programy s cieľom ochrany práv mladistvých dievčat a chlapcov a boja s diskrimináciou sa realizujú v Slovenskej republike priebežne a viacerými organizáciami. Integrácia znamená spájanie, podporu, porozumenie. Vášmu združeniu sa už dlhodobo darí spájať deti v rôznom veku, z rôznych miest, v rôznej životnej situácii.“ To sú slová ministra MZVEZ SR Miroslava Lajčáka, ktorými ocenil prácu občianskeho združenia Integrácia, počas slávnostného otvorenia 1. ročníka podujatia s názvom Európska integrácia Vyšehradskej skupiny 2019. „Toto podujatie má aj medzinárodný rozmer, keďže sa tu spolu stretávajú deti nielen zo

Slovenska, ale aj z Česka, Poľska a Maďarska. Oceňujem víziu občianskeho združenia Integrácia rozšíriť tento projekt do všetkých krajín Vyšehradskej štvorky.

132. Základným strategickým dokumentom v oblasti integrácie Rómov v Slovenskej republike je „Stratégia Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020“. Stratégia reaguje na potrebu riešiť výzvy spojené so sociálnym a spoločenským začleňovaním rómskych komunít i na úrovni Európskej únie. Prioritnými politikami Stratégie sú – vzdelávanie, zamestnanosť, zdravie, bývanie, nediskriminácia. Stratégia je zameraná na viaceré cieľové skupiny :

- Rómov ako národnostnú menšinu
- rómske komunity
- marginalizované rómske komunity

Vnútroštátny strategický rámec je strešným dokumentom pre oblasť začleňovania všetkých cieľových skupín rómskej populácie. V rámci Operačného programu Ľudské zdroje (OP ĽZ) boli vyčlenené dve prioritné osi, a to prioritná os č. 5. Integrácia marginalizovaných rómskych komunít a prioritná os č. 6. Technická vybavenosť v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít, ktoré priamo podporujú implementáciu opatrení sledujúcich zvýšenie miery integrácie Rómov. Pri naplňaní politík integrácie je potrebné sledovať dimenziu rovnosti príležitostí a nediskriminácie. MV SR, ako SO pre OP ĽZ prispieva k plneniu cieľov v rámci prioritných osí 5 a 6 Operačného programu Ľudské zdroje parciálne, a to prostredníctvom poskytovania intervencií do oblastí vzdelávania, zamestnanosti, zdravia a bývania. K plneniu aktivít v rámci oblasti vzdelávania prispieva MV SR, ako SO pre OP ĽZ hodnotami z projektov so zameraním na výstavbu a rekonštrukciu MŠ. Mentorské a tútorské programy pre žiakov z MRK zamerané na prípravu na štúdium na stredných školách a na zlepšovanie vzdelávacích výsledkov počas štúdia sú podporované v rámci výzvy so zameraním na mentoring a tutoring.

133. K aktivitám v rámci oblasti zamestnanosti MV SR, ako SO pre prioritnú os 5 a 6 OP ĽZ prispieva v rámci finančných nástrojov (SIH). MV SR ďalej prispieva v rámci oblasti bývania hodnotami z projektov so zameraním na svojpomocne postavené obydlia (SIH), vybudovanie / dobudovanie pozemných komunikácií ako aj odvoz komunálneho odpadu či s predmetom podpory prestupného bývania.

134. Riešenie problematiky integrácie Rómov je predmetom Stratégie SR pre integráciu Rómov do roku 2020 (ďalej len „stratégia“). V rámci akčného plánu stratégie je jedným z cieľov (oblasť zdravia) zlepšenie prístupu k pitnej vode, kde je zodpovedným orgánom MV SR ako SO pre prioritnú os 5 a 6 v rámci OP ĽZ v spolupráci s dotknutými obcami. MDV SR do problematiky vstupuje okrajovo v súvislosti s možnosťou poskytnutia podpory pre rómske osady. Jedným z účelov zákona č. 443/2010 Z. z. o dotáciách na rozvoj bývania a o sociálnom bývaní v znení neskorších predpisov je výstavba technickej vybavenosti pre zvýšenie sociálno-kultúrnej úrovne rómskej osady. Dotácia sa môže poskytnúť obciam až do výšky 80 % oprávnených nákladov na verejný vodovod a vodovodnú prípojku, verejnú kanalizáciu, kanalizačnú prípojku a čistiareň odpadových vôd, ako aj miestnu komunikáciu vrátane verejného osvetlenia. Z dôvodu efektívneho vynakladania verejných finančných prostriedkov

je dotácia limitovaná aj nákladom na merný ukazovateľ realizovanej výstavby technickej vybavenosti.

135. Územnoplánovacou dokumentáciou obce komplexne riešia všetky požiadavky na priestorové usporiadanie a funkčné využívanie celého územia obce vrátane plochy na bývanie. V rámci regulatívov a zásad územný plán nerieši stavby a samotné bývanie, ale iba požiadavky na využívanie plôch bývania a navrhuje nevyhnutné opatrenia územno-technického charakteru. MDV SR v rámci zákona č. 226/2011 Z. z. o poskytovaní dotácií na spracovanie územnoplánovacej dokumentácie obcí a jej vykonávacej vyhlášky poskytuje dotácie na spracovanie územnoplánovacej dokumentácie. Prostredníctvom hodnotiacich kritérií poskytnutia dotácie sa zvyhodňujú obce, na území ktorých sa nachádza marginalizovaná rómska komunita, evidovaná podľa Atlasu rómskych komunít na Slovensku. Z celkového počtu 83 obcí, ktorým bola v roku 2019 poskytnutá dotácia na spracovanie územnoplánovacej dokumentácie, na území 24 obcí sa nachádza marginalizovaná rómska komunita (podľa Atlasu rómskych komunít na Slovensku). Riešenie potrieb náhradného bývania je plne v kompetencii územnej samosprávy. MDV SR do problematiky vstupuje poskytovaním dotácií obciam na výstavbu nájomných bytov určených na sociálne bývanie.

136. Za súčasného legislatívneho stavu môže byť podnet na diagnostické vyšetrenia dieťaťa okrem zákonného zástupcu aj škola alebo školské zariadenie. Podotýkame, že diagnostické vyšetrenie môže byť vykonané len s informovaným súhlasom zákonného zástupcu dieťaťa, ak zákon neustanovuje inak, napr. zákon č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok. Školy a školské zariadenia sú povinné zabezpečiť, aby bol informovaný súhlas zákonného zástupcu získavaný preukázateľne, prijateľnou formou, s primeraným poučením a poskytnutím nevyhnutných informácií zrozumiteľným spôsobom s prihliadnutím na konkrétnu situáciu vo výchovno-vzdelávacom procese, na ktorú sa takýto súhlas vyžaduje. Je potrebné dbať na to, aby bol informovaný súhlas zákonného zástupcu získaný za každých okolností ako platný prejav jeho vôle vykonaný slobodne, vážne, zrozumiteľne a určito.

MŠVVaŠ SR odporúča rediagnostické vyšetrenie dieťaťa a žiaka vykonať vždy, ak je odôvodnený predpoklad, že sa zmenil charakter jeho špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb a je potrebné vykonať úpravy smerujúce k optimalizácii jeho vzdelávania a zároveň dodržiavať dostatočne dlhý časový interval medzi diagnostickým a rediagnostickým vyšetrením. Rediagnostické vyšetrenia detí nultých (§ 19 ods. 4 až 7 a § 29 školského zákona) a prípravných ročníkov (§ 97 ods. 3 školského zákona) zaraďovať na koniec školského roka. Povinnosť absolvovať v intervale dvoch rokov rediagnostické vyšetrenie sa preukázala ako neefektívna. Frekvenciu rediagnostických vyšetrení t. č. neurčuje žiadny všeobecne záväzný právny predpis.

137. MŠVVaŠ SR pridelo od roku 2016 vrátane, finančné prostriedky na osobné náklady asistentov učiteľa pre žiakov so zdravotným znevýhodnením vo výške 80 221 847 eur.

Finančné prostriedky na osobné náklady asistentov učiteľa pre žiakov so zdravotným znevýhodnením sa každým rokom zvyšujú. V roku 2016 bolo na tento účel vyčlenených 14 600 633 eur, v roku 2017 15 869 025 eur, v roku 2018 sa poskytli finančné prostriedky vo

výške 23 378 480 eur. Komisárka pre deti poukázala v Správe o činnosti komisára pre deti za rok 2018 na to, že aj napriek uvádzanému navýšeniu finančných prostriedkov na osobné náklady asistentov učiteľa (v uvedenom roku) vynaložené z kapitoly MŠVVaŠ SR a MV SR, tieto nepostačujú na pokrytie potrieb detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Komisárka pre deti požiadala už v roku 2018 MŠVVaŠ SR o urgentné riešenie situácie s pridelovaním finančných prostriedkov pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v toľkých prípadoch, v koľkých to odborníci v správach z diagnostiky žiaka z centier pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie a centier špeciálno-pedagogického poradenstva uvádzajú. Komisárka pre deti odporučila financovať asistentov učiteľa zo štátneho rozpočtu - kapitoly MŠVVaŠ SR.

138. V súvislosti s odporúčaním „Zrevidovať financovanie vzdelávania tak, aby nebol zápis do špeciálnych vzdelávacích systémov finančne motivovaný...“ upozorňujeme na skutočnosť, že do škôl pre deti so zdravotným znevýhodnením a žiakov so zdravotným znevýhodnením sa na základe diagnostických vyšetrení a so súhlasom zákonného zástupcu prijímajú len deti alebo žiaci s preukázateľným zdravotným znevýhodnením, ktorí sa vzhľadom na svoje zdravotné znevýhodnenie nemôžu úspešne vzdelávať v MŠ alebo v ZŠ hlavného prúdu vzdelávania. Pred prijatím dieťaťa so zdravotným znevýhodnením alebo žiaka so zdravotným znevýhodnením do školy vykoná diagnostické vyšetrenie dieťaťa školské zariadenie výchovného poradenstva a prevencie; jeho závery sú súčasťou podkladov na rozhodnutie o prijatí dieťaťa alebo žiaka do školy.

139. Programové vyhlásenie vlády SR na roky 2016 – 2020 (ďalej len „PVV 2016 – 2020“) obsahuje záväzok v oblasti financovania zvyšovaním verejných zdrojov do výchovy a vzdelávania tak, aby celkový objem zvýšenia za volebné obdobie dosiahol 2 mld. € a aby úroveň verejných zdrojov vkladaná ročne do školstva na konci volebného obdobia v roku 2020 bola porovnateľná s priemerom krajín EÚ. V oblasti financovania podľa PVV 2016 - 2020 vláda „pripraví nový zákon o financovaní škôl a školských zariadení, ktorý bude riešiť komplexne problematiku financovania škôl a školských zariadení v oblasti prenesených kompetencií a originálnych kompetencií s cieľom zvýšiť jeho efektívnosť, rozšíriť transparentnosť na všetky poskytované finančné prostriedky, podporiť zvyšovanie kvality vzdelávania a umožniť grantovú podporu inovatívnych projektov škôl a pedagogických zamestnancov.“ Vláda „zachová normatívny spôsob financovania škôl a na základe analýzy posúdi možnosť jeho doplnenia o nové prvky, ktoré zvýšia efektívnosť financovania škôl, ako sú napríklad zohľadnenie nevyhnutného počtu tried v škole, ich naplnenosť, dĺžka praxe pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov a pri určovaní normatívu prihliadanie na reálne náklady na výchovno-vzdelávaciu činnosť.“ V súčasnosti sú finančné prostriedky na výchovu a vzdelávanie detí a žiakov so zdravotným znevýhodnením pridelované normatívnym spôsobom a je možné ich použiť na financovanie nákladov na mzdy a platy vrátane poistného na povinné verejné zdravotné poistenie, poistného na sociálne poistenie, príspevku na starobné dôchodkové sporenie, príspevku na doplnkové dôchodkové sporenie, prevádzky modernizácie učebných pomôcok, špeciálnych učebných pomôcok a kompenzačných pomôcok a na riešenie havarijných situácií. Pokiaľ ide o financovanie vzdelávania detí a žiakov so zdravotným znevýhodnením, v súčasnosti sa

uskutočňuje na základe zvýšeného koeficientu na žiaka so zdravotným znevýhodnením, pričom pri identickom zdravotnom znevýhodnení je výška koeficientu nižšia v špeciálnej škole ako je určená jeho výška na vzdelávanie žiaka v bežnej ZŠ (príloha 8 k nariadeniu vlády č. 630/2008 Z. z., ktorým sa ustanovujú podrobnosti rozpisu finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu pre školy a školské zariadenia (Klasifikáciu žiakov so zdravotným znevýhodnením a všeobecným intelektovým nadaním v špeciálnych základných školách, v špeciálnych triedach základných škôl a v triedach základných škôl pre výpočet koeficientu personálnej náročnosti).

140. Národný projekt MPC “Škola otvorená všetkým” (s alokáciou 25,4 mil. EUR zo zdrojov Európskeho sociálneho fondu) sa realizoval v rámci operačného programu Ľudské zdroje (ďalej len “OP ĽZ”) v rokoch 2016 - 2019. Cieľom tohto projektu bola podpora inkluzívneho vzdelávania a skvalitnenie profesijných kompetencií pedagogických zamestnancov (ďalej len “PZ”) a odborných zamestnancov (ďalej len “OZ”) v zabezpečení rovnoprávného prístupu ku kvalitnému vzdelávaniu a zlepšeniu výsledkov a kompetencií detí a žiakov. V prostredí ZŠ bola cieľom aktivít aj implementácia celodenného výchovného systému so zameraním sa na prípravu žiakov na vyučovanie, implementáciu modelu inkluzívneho vzdelávania v prostredí ZŠ prostredníctvom PZ a OZ; či tvorba stimulačného programu zameraného na získavanie vedomostí, zručností, návykov, postojov a hodnôt v oblastiach – hygienické a sebaobslužné návyky a zdravý životný štýl, komunikačné a sociálne zručnosti, rozvoj hrubej motoriky, predpisateľská a predčítateľská gramotnosť (vrátane rozvíjania jemnej motoriky a grafomotoriky), matematická gramotnosť, a umelecko-expresívne činnosti. V rámci projektu bol v roku 2017 akreditovaný vzdelávací program „Spolupráca pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov v systéme inkluzívnej podpory detí a žiakov“. Súčasťou ŠOV bolo okrem zabezpečenia inkluzívneho vzdelávania aj vypracovanie lokálnych desegregačných plánov. V súčasnosti sa v praxi využíva Metodická príručka na prevenciu a odstraňovanie segregácie rómskych žiakov, od autorov - Jarmila Lajčáková, Vlado Rafael, Michal Zálešák, Jozef Miškolci, Alica Petrasová, vydanéj OZ eduRoma k vypracovaniu desegregačného plánu..

141. Novelou školského zákona v znení zákona č. 188/2015 Z. z. sa významným spôsobom upravil § 107 - výchova a vzdelávanie detí a žiakov zo SZP. Precizovali sa základné podmienky výchovy a vzdelávania detí a žiakov zo SZP a zakotvenie zásady rovnoprávného zaobchádzania definovanej v § 3 písm. d) pre potreby prijímania detí a žiakov, ktorým boli na základe odporúčania diagnostikované ŠVVP vyplývajúce len z ich vývinu v sociálne znevýhodnenom prostredí definovanom na účely školského zákona v § 2 písm. p). Dieťa alebo žiak, ktorého ŠVVP vyplývajú výlučne z jeho vývinu v sociálne znevýhodnenom prostredí, nemôže byť prijatý do špeciálnej školy alebo do špeciálnej triedy MŠ, špeciálnej triedy základnej školy alebo do špeciálnej triedy strednej školy (§ 107 ods. 2 školského zákona, účinnosť od 1. januára 2016).

142. Novelizáciou zákona č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení v znení neskorších predpisov s účinnosťou od 1. septembra 2017 sa upravil § 4e v odseku 7, do ktorého sa zo školského zákona presunula časť týkajúca sa

poskytovania príspevku na skvalitnenie podmienok na výchovu a vzdelávanie žiakov zo SZP. Zároveň v § 9f sa v prechodnom ustanovení stanovilo: Na účely poskytovania príspevku na skvalitnenie podmienok na výchovu a vzdelávanie žiakov zo SZP sa od 1. septembra 2017 do 31. decembra 2019 považuje za žiaka zo SZP aj žiak, ktorý je členom domácnosti, ktorej členovi sa poskytuje pomoc v hmotnej núdzi a zákonný zástupca žiaka túto skutočnosť preukáže riaditeľovi základnej školy. Tento príspevok je nad rámec bežného normatívu na žiaka. Následne z hľadiska aplikovanej praxe zo základných škôl bol aktualizovaný „Postup centier pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie pri posudzovaní školských schopností detí zo sociálne znevýhodneného prostredia a pri ich zaraďovaní do základnej školy“ s prílohou METODICKÁ INFORMÁCIA pre OZ poradenských zariadení „Posudzovanie kognitívneho vývinu detí zo sociálne znevýhodneného prostredia“ (príloha k usmerneniu Postup centier pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie pri posudzovaní školskej pripravenosti detí zo sociálne znevýhodneného prostredia).¹²

Aktualizácia bola vypracovaná v zmysle ustanovenia § 2 písm. p) školského zákona, pretože dieťaťom zo SZP sa rozumie dieťa so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ktorému výchovno-poradenskú starostlivosť vrátane diagnostiky zabezpečuje centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie.

143. Podľa Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie je úloha poskytovať pedagógom na ZŠ dostatočné usmernenia o tom, ako začleniť rómske deti do bežného vzdelávania a o tom, ako lepšie zapájať rómskych rodičov do spolupráce so školami a vyplynula z Akčného plánu pre okres Kežmarok, bod 8.4. – Uznesenie vlády č. 45 z 10.2.2016. Cieľom úlohy nastaviť procesy diagnostiky a rediagnostiky s použitím tých metodík, ktoré sú k dispozícii; ide predovšetkým o zmenu účelu diagnostiky vzhľadom na potreby inkluzívnej školy tak, aby sa umožnilo dosiahnuť zlepšenie vzdelávacej situácie rómskych detí zo SZP. V rámci časti Inkluzívna škola sa uskutočnili konzultácie, mentoring so zámerom zvyšovať motiváciu k zmene doterajších prístupov v edukačnom procese v zapojených školách ako aj ďalšie aktivity. Prebehol výber a úprava metodiky na overenie efektu používania El'koninovej metódy v 0. roč. a testovanie žiakov terajšieho 1. roč., u ktorých bola/nebola metóda aplikovaná – v ZŠ Krížová Ves a Rakúsy; výsledky sa v súčasnosti spracovávajú (pripravujú sa podklady na porovnanie získaných výsledkov s výsledkami daných žiakov pri testovaní v CPPPaP v KK). Doterajšie výsledky realizovaných aktivít ukazujú, že zvolené postupy, okruhy činností a obsahy (t.j. témy seminárov, prednášok ai.) majú veľmi pozitívnu odozvu u participantov a pomáhajú im v ich práci (testovanie detí v poradenskom zariadení; edukačné postupy vo vyučovaní). Predpokladáme, že po potrebných úpravách je možnosť aplikovania poznatkov aj v iných krajoch SR.

144. V rámci vzdelávacej oblasti VÚDPaP zrealizoval 6 tematických vzdelávaní pre 194 PZ a OZ, najmä podľa požiadaviek cieľových skupín (OZ CPPPaP/CŠPP). V rámci riešenia diskriminácie Rómov pripravil vzdelávanie pre odborných zamestnancov v oblasti Diagnostiky psychického vývinu ako východisko pre rozvíjajúce sa postupy v troch

¹² <https://www.minedu.sk/dokumentacia-a-materialy/>

regionálnych vzdelávaníach. Ako aj ďalšie vzdelávacie aktivity v tejto oblasti na scitlivovanie témy diskriminácie pre širšiu odbornú verejnosť (Živá knižnica, Storytelling a ďalšie).

145. V súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi SR rovnocennou a neoddeliteľnou súčasťou výchovno-vzdelávacej sústavy SR je výchova a vzdelávanie národnostných menšín v materinskom jazyku vrátane jej inštitucionálneho zabezpečenia školami a školskými zariadeniami s výchovným a vyučovacím jazykom národnostnej menšiny a s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny. Vo výchove a vzdelávaní detí patriacich k národnostným menšinám sa v rezorte školstva uplatňuje a dodržiava demokratické právo rodičov na voľbu vyučovacieho jazyka školy.

146. S účinnosťou od 1.1.2018 v nariadení vlády SR č. 630/2008 Z. z., ktorým sa ustanovujú podrobnosti rozpisu finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu pre školy a školské zariadenia v znení neskorších predpisov boli v §4 ods. 3 upravené normatívy na výchovno-vzdelávací proces, t.j. zvýšený normatív zo 108 % podľa písm. b) základnej školy s iným vyučovacím jazykom ako slovenským jazykom na 113 % zodpovedajúceho normatívu a nový normatív podľa písm. c) základnej školy, ktorý sa učí jazyk národnostnej menšiny, je 104 % zodpovedajúceho normatívu.

147. MŠVVaŠ SR schválilo ako súčasť ŠVP pre gymnáziá s platnosťou od 1. septembra 2017 Rámcový učebný plán pre gymnáziá so štvorročným štúdiom s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny a Rámcový učebný plán pre gymnáziá s osemročným štúdiom s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny. MŠVVaŠ SR schválilo dňa 24. apríla 2017 pod číslom 2017-6170/18048:2-10I0 ako súčasť Vzdelávacieho programu pre žiakov s vývinovými poruchami učenia ISCED1, ISCED2, s platnosťou od 1. 9. 2017 Rámcový učebný plán pre žiakov s vývinovými poruchami učenia pre primárne vzdelávanie a nižšie stredné vzdelávanie s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny. MŠVVaŠ SR schválilo dňa 11. 05. 2017 pod číslom 2017-7512/20194:1-10I0 s účinnosťou od 1. septembra 2017 začínajúc prvým ročníkom Dodatok č. 1, ktorým sa mení Rámcový učebný plán pre ZŠ s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny. MŠVVaŠ SR zaradilo od 1.9.2017 do siete škôl a školských zariadení Súkromnú základnú školu s vyučovacím jazykom slovenským a ruským v Bratislave. ŠPÚ ústav na základe žiadosti MŠVVaŠ SR vypracoval vzdelávacie štandardy pre vyučovací predmet ruský jazyk a literatúra pre primárne a pre nižšie stredné vzdelávanie pre školy s vyučovaním ruského jazyka (schválené MŠVVaŠ SR dňa 27. februára 2018) a vzdelávacie štandardy pre vyučovací predmet nemecký jazyk pre primárne a pre nižšie stredné vzdelávanie pre školy s vyučovaním nemeckého jazyka (schválené MŠVVaŠ SR dňa 19. marca 2018 s účinnosťou od 1. septembra 2018.)

148. Ministerka školstva podpísala dňa 11.10. 2018 po schválení akreditačnej komisie rozhodnutie pre otvorenie študijného programu prípravy učiteľov Rómskeho jazyka v kombinácii s iným predmetom na Prešovskej univerzite od akademického roka 2019/2020. Už sa prihlásilo 15 rómskych maturantov (všetci už aj maturovali z predmetu rómsky jazyk). Je to historický moment, keď na území ČR a SR sa otvára cesta pre prípravu učiteľov

rómskeho jazyka v kombinácii s iným predmetom. Zároveň veľmi ojedinelá skutočnosť v Európe.

Koncepcia vyučovania slovenského jazyka a slovenskej literatúry v základných školách s vyučovacím jazykom maďarským na roky 2018 – 2020, schválená dňa 3. decembra 2018.

Vzdelávací štandard učebného predmetu rusínsky jazyk a literatúra pre vyššie stredné vzdelanie pre školy s vyučovacím jazykom rusínskym a s vyučovaním rusínskeho jazyka, schválené 30.8.2019 s účinnosťou od 1.septembra 2019.

149. Realizácia projektu IKATIKA – Bilingválny digitálny edukačný obsah vzdelávania pre MŠ a nulté ročníky ZŠ“. Cieľom projektu bolo zvýšenie kvality výchovy a vzdelávania detí a žiakov zo SZP a detí národnostných menšín. Okrem štátneho jazyka sú jednotlivé lekcie spracované aj v materinskom jazyku rusínskej, maďarskej a rómskej národnostnej menšiny. Je zároveň interaktívny, takže deťom a žiakom sprostredkúva učivo a nové poznatky v škole zážitkovou formou. V rámci projektu k digitálnemu obsahu boli vydané metodické námety pre pedagogických zamestnancov pracujúcich s národnostnou menšinou. Učitelia absolvovali odborné školenia ako pracovať s digitálnym obsahom. Celkovo absolvovalo tieto školenia 123 učiteľov z MŠ aj ZŠ.¹³

150. IUVENTA spoluorganizuje Olympiádu ľudských práv (OLP) stredoškolskej mládeže. Realizuje sa písomnými a ústnymi súťažnými formami: testami, poznatkovo-postojovou prezentáciou téz, riešením modelových prípadov/situácií, obhajobou písomných prác a riešením finálových zadaní. Cieľom Olympiády ľudských práv je prispieť k ľudskoprávnemu vzdelávaniu, vzdelávaniu k demokratickému občianstvu, celkovej kultivácii poznatkov a postojov študujúcej mládeže a tým k posilňovaniu základných pilierov demokracie.

151. V oblasti vzdelávania učiteľov a učiteľiek pre demokratické občianstvo a ľudské práva, vrátane práv detí, ŠPÚ organizovalo odborné-metodické podujatia pre pedagógov základných a stredných škôl. Pri ich príprave sa vychádzalo z najmodernejších trendov (metodík) vyučovania ľudských práv (LP), práv dieťaťa (PD) a jeho najlepších záujmov: Metodické semináre k realizácii iŠVP pre učiteľov v jednotlivých regiónoch Slovenska s osobitným dôrazom na uplatňovanie ľudských práv a práv dieťaťa vo výchove a vzdelávaní a tiež v rámci mimo vyučovacej činnosti v škole. Semináre pre učiteľov a učiteľky etickej výchovy v krajských mestách SR, ktoré organizuje predmetová komisia pre predmet etická výchova pri ŠPÚ od roku 2018 pod názvom NOVÉ TRENDY VO VÝUČBE ETICKEJ VÝCHOVY (Cesta k slušnosti a zodpovednosti). Sú súčasťou aktivít spojených s Klubom učiteľov etickej výchovy pri ŠPÚ, ktorý sa snaží o skvalitnenie výučby etickej výchovy s dôrazom na edukačné podchytenie tematiky ľudských práv a práv dieťaťa v súlade s kľúčovými odporúčaniami Výboru OSN pre práva dieťaťa (vrátane najzávažnejších porušovaní práv detí na Slovensku a vo svete).

152. ŠPÚ zorganizoval celodenný seminár pre pedagógov občianskej náuky a etickej výchovy základných a stredných škôl na tému „Etický a občiansky rozmer korupčného a

¹³ <http://www.ikatika.sk/>

podvodného správania na školách“, ktorý upriamil vo workshopoch pozornosť na porušovanie práv detí v školskom prostredí a komparáciu s témami porušovania detí vo svete (detská práva, účasť detí v ozbrojených konfliktoch). Organizátori podujatia reflektovali výzvu platformy ETINED Rady Európy spojenej s témou „Oslobodení od korupcie“. Seminár s workshopmi s medzinárodným presahom, na ktoré pricestovali učitelia z celého Slovenska, sa podarilo zrealizovať vďaka finančnej podpore Rady Európy na základe podpísanej Dohody o grante medzi Radou Európy a Štátnym pedagogickým ústavom.

ŠPÚ vypracoval analýzu pod názvom Stav výchovy a vzdelávania k ľudským právam a právam dieťaťa v regionálnom školstve – v ŠVP/iŠVP a učebniciach. Analýza bola prezentovaná na zasadnutí Výboru pre výskum, vzdelávanie a výchovu v oblasti ľudských práv a rozvojového vzdelávania. Ako pomoc a inšpiráciu pre učiteľov a učiteľky rôznych vyučovacích predmetov zriadil ŠPÚ metodický portál, ktorý obsahuje príklady vyučovacích hodín s tematikou ľudských práv a práv dieťaťa v dôrazom na nové trendy v didaktike vyučovania.

153. Sumu finančných prostriedkov na jednotlivé podprogramy v rámci podpornej činnosti Fondu si určujú odborné rady zriadené v súlade s § 7 zákona o Fonde. V rámci štruktúry podpornej činnosti Fondu je špeciálne pre deti a mládež určený podprogram 1.4 podpora výchovy a vzdelávania detí a mládeže v oblasti práv národnostných menšín – v roku 2018 bolo v rámci tohto podprogramu podporených 6 projektov (2 pre rómsku, 2 pre maďarskú a 2 pre židovskú národnostnú menšinu) sumou 25 320 € a v roku 2019 6 projektov (2 pre rómsku, 2 pre maďarskú a 2 pre židovskú národnostnú menšinu) sumou 24 260 €.

Ostatné podprogramy štruktúry podpornej činnosti (okrem podprogramu 1.5 podpora vzdelávania dospelých a školenia v oblasti práv národnostných menšín) sú určené ako pre dospelých, tak pre deti a mládež. Z tohto dôvodu nie je možné predložiť osobitný zoznam všetkých projektov zameraných len na deti a mládež (ale napr. väčšina projektov podporených aj v rámci podprogramu 1.1 záujmová umelecká činnosť a voľnočasové aktivity je zameraná na deti a mládež).

154. Dôležitým a trvalo udržateľným nástrojom na ochranu kultúrnych práv národnostných menšín je systém špecializovaných múzeí v rámci Slovenského národného múzea (organizácie v zriaďovateľskej pôsobnosti Ministerstva kultúry SR). Ide o zbierkotvorné pracoviská zamerané na históriu a kultúru národnostných menšín žijúcich na Slovensku (Múzeum kultúry Čechov na Slovensku v Martine, Múzeum kultúry Chorvátov na Slovensku v Bratislave, Múzeum kultúry karpatských Nemcov v Bratislave, Múzeum kultúry Maďarov na Slovensku v Bratislave, Múzeum kultúry Rómov na Slovensku v Martine, Múzeum rusínskej kultúry v Prešove, Múzeum ukrajinskej kultúry vo Svidníku, Múzeum židovskej kultúry v Bratislave). Tieto múzeá sú špecializované dokumentačné, vedecko-výskumné a metodické pracoviská, ktoré systematicky vyhľadávajú, získavajú, uchovávajú a odborne spracúvajú hmotné a duchovné doklady o histórii, kultúre, tradíciách príslušných etník na území dnešného Slovenska a výsledky svojej činnosti prezentujú verejnosti prostredníctvom publikačnej činnosti, výchovno-vzdelávacej činnosti, výstav a kultúrnych podujatí, ktorých cieľom je predstaviť verejnosti bohaté kultúrne dedičstvo.

V roku 2016 bolo v rámci SNM-Múzea židovskej kultúry otvorené Múzeum holokaustu v Sereďi, ktoré sa podieľa na vzdelávacích aktivitách a programoch, ktorých cieľom je predchádzať prejavom antisemitizmu, rasizmu, extrémizmu a radikalizácii v spoločnosti.

155. V zriaďovateľskej pôsobnosti Ministerstva kultúry SR je organizácia Tanečné divadlo Ifjú Szivek, ktorá je štátnou profesionálnou umeleckou inštitúciou s celoslovenskou pôsobnosťou v oblasti spracovania a interpretácie folklóru. Organizácia vytvára umelecké, výchovné a vzdelávacie programy, ktoré nadväzujú na tradičnú kultúru občanov maďarskej národnosti žijúcich na území Slovenskej republiky a zachováva, dokumentuje a prezentuje prejavy tradičnej ľudovej kultúry Maďarov a iných národností. Organizácia kladie veľký dôraz na to, aby svojou scénickou činnosťou oslovila aj detského diváka. V repertoári divadla je vždy aspoň jedno predstavenie, ktoré spracováva tradičnú tanečnú a hudobnú kultúru strednej Európy formou, ktorá je pre dieťa dnešnej doby blízka. V roku 2018 organizácia uskutočnila 23 predstavení so zameraním na detského diváka, ktoré si pozrelo vyše 4 600 žiakov a študentov základných a stredných škôl.

156. Pokiaľ ide o finančnú podporu z Audiovizuálneho fondu (ďalej len „AVF“), ten na základe rozhodnutia rady AVF vytvára každý rok štruktúru podpornej činnosti AVF. V roku 2017, 2018 a v roku 2019 je v rámci Programu 1 - Tvorba a realizácia slovenských audiovizuálnych diel vytvorený podprogram 1.3. Animované audiovizuálne diela s väčšinovým tvorivým aj producentským podielom slovenského producenta, v rámci ktorého možno žiadať o podporu vývoja a produkcie animovaných audiovizuálnych diel a podprogram 1.4. Školské a vzdelávacie audiovizuálne diela, v rámci ktorého možno žiadať o podporu produkcie audiovizuálnych diel študentov vysokých škôl so zameraním na filmové umenie a o podporu prípravy a realizácie programov audiovizuálnej výchovy a vzdelávania v oblasti filmového umenia a audiovizuálnej kultúry.

V roku 2018 bola a v roku 2019 je jednou z priorít Programu 2 - Distribúcia a iné uvádzanie audiovizuálnych diel na verejnosti distribúcia kinematografických diel určených pre detského diváka v Slovenskej republike (vrátane výroby slovenského znenia).

157. RTVS pracuje na skvalitňovaní programov pre deti a mládež, pričom k programom pre deti a mládež pristupuje osobitne podľa veku divákov, ktorým je program určený. V zásade uplatňuje 3 prístupy:

Pre deti predškolského veku volí zábavnejšie a kreatívnejšie spracovanie zamerané na právo dieťaťa na sebavyjadrenie, úlohu rodičov a ich vzájomné porozumenie, v cyklických programoch Fidlibum, Trpaslíci (zamerané na toleranciu inakosti, iná farba pleti, osoby so sluchovým postihnutím, právo dieťaťa na bezpečné a súkromné miesto, právo na zachovanie identity, ochrana pred kyberšikanovaním) a v Zázračnom ateliéri, kde sú prítomné deti aj priamo v štúdiu. Tu majú priestor na vyjadrenie svojich názor aj k téme ich práv. Spracovanie pôsobí skôr hravou formou, čo zodpovedá vnímaniu programov deťmi tohto veku. V animovanej tvorbe pre deti predškolského veku, ktorá sa dotýka práv dieťaťa dominuje seriál Mimi a Líza. Už len tým, že hlavná hrdinka je zrakovo postihnutá a spoznáva svet okolo seba napriek svojmu postihnutiu cez oči svojej kamarátky. Detský divák tak vníma,

že svet je rôznorodý, že každé dieťa má svoje právo a hodnoty. Pomocou tohto seriálu sa učí tolerantnosti, ale aj uplatňovaniu svojho práva vlastnej identity.

Druhý prístup je zameraný na deti staršieho školského veku. V zábavno-súťažnom programe Daj si čas sa objavujú aj otázky, ktoré súvisia s právami dieťaťa. Účinkujú v ňom deti z rôznych regiónov Slovenska a moderátori s nimi diskutujú.

Tretí prístup je zameraný na mládež od 12 rokov. V programe Park sú témy detských práv spracované formou diskusií s mladými ľuďmi, ktorí svoje miesto v spoločnosti ešte len hľadajú. Ich názory sú konfrontované priamo s odborníkmi alebo zástupcami rôznych organizácií. Objavujú sa témy ako inakosť, tolerancia, šikanovanie.

Tento rok RTVS pripravuje k 30. výročiu prijatia Dohovoru (20. november 2019) sériu krátkych samostatných videoklipov, v ktorých deti pomocou jednoduchej animácie vyjadria štyri základné princípy práv dieťaťa – právo na život, prežitie a rozvoj, najlepší záujem dieťaťa, zákaz diskriminácie a právo na rešpektovanie názorov dieťaťa. Účinkovali v nich deti rôznych vekových kategórií reprezentujúce národnostné menšiny žijúce na Slovensku, rómske deti, deti so zdravotným postihnutím.

158. Migračný úrad Ministerstva vnútra SR v zmysle Čl. 19 Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2013/33/EÚ, ktorou sa stanovujú normy pre prijímanie žiadateľov o medzinárodnú ochranu (ďalej len „prijímacia smernica“) a v súlade s § 22 ods. 5 zákona č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o azyle“) uhrádza pre žiadateľov o udelenie azylu nevyhnutnú zdravotnú starostlivosť, pričom Migračný úrad Ministerstva vnútra SR zabezpečuje vhodnú zdravotnú starostlivosť pre maloletých žiadateľov o udelenie azylu v sprievode rodičov, ktorí sú obeťami zneužívania, zanedbávania, vykorisťovania, mučenia alebo krutého, neľudského a ponižujúceho zaobchádzania alebo ktorí trpeli následkami ozbrojeného konfliktu. Migračný úrad Ministerstva vnútra SR v zmysle Čl. 30 Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/95/EÚ o normách pre oprávnenie štátnych príslušníkov tretej krajiny alebo osôb bez štátneho občianstva mať postavenie medzinárodnej ochrany, o jednotnom postavení utečencov alebo osôb oprávnených na doplnkovú ochranu (ďalej len „kvalifikačná smernica“) zabezpečuje aby osoby s udelenou medzinárodnou ochranou mali nárok na zdravotnú starostlivosť v rovnakom rozsahu ako občania SR. Azylant je na území SR verejne zdravotne poistený v zmysle § 3 ods. 3 písm. c) zákona č. 580/2004 Z. z. o zdravotnom poistení v znení neskorších predpisov a osoba s poskytnutou doplnkovou ochranou má zdravotnú starostlivosť uhrádzanú zo strany Ministerstva vnútra SR v rozsahu verejného zdravotného poistenia v zmysle § 27c ods. 3 zákona o azyle, t. j. v rovnakom rozsahu ako občania SR. Vzdelanie Migračný úrad Ministerstva vnútra SR zabezpečuje maloletým žiadateľom o udelenie azylu v sprievode rodičov v súlade s čl. 14 prijímacej smernice tak že ihneď ako je to možné sú zaradení do plnenia povinnej školskej dochádzky. V zmysle čl. 27 kvalifikačnej smernice je na území SR zabezpečený pre osoby s udelenou medzinárodnou ochranou rovnaký prístup ku vzdelaniu ako majú občania SR.

159. Nakoľko Slovenská republika nie je vo väčšine prípadov cieľovou krajinou migračnej cesty MBS a z tohto dôvodu pretrváva problém častých útekov MBS zo zariadenia, v ktorom sú umiestnení. Na základe analýzy situácie boli v rámci spolupráce orgánu SPODaSK a CDR Medzilaborce prijaté preventívne opatrenia na zabránenie „útekovosti“ MBS, ktoré spočívajú v špecifických režimových opatreniach CDR, užšej spolupráce s Policajným zborom a vytváraní preventívnych a protektívnych podmienok na zabránenie príčin útekov. Nakoľko však je CDR otvoreným zariadením, tak niektorí MBS po určitom čase zariadenie neoprávnene opúšťajú. Po zistení skutočnosti, že MBS opustil CDR bez súhlasu, zariadenie oznamuje túto skutočnosť bezodkladne najbližšiemu útvaru PZ, súdu, ktorý nariadil neodkladné opatrenie a orgánu SPODaSK a v prípade, že je MBS žiadateľom o udelenie azylu, aj MV SR. Polícia začína proces pátrania a to spísaním zápisnice o oznámení nezvestnosti osoby a následne vyhlásením pátrania po nezvestnej osobe v informačnom systéme pátrania – PATROS, ako aj vykonaním bežných previerok v rámci pátracej činnosti polície. Postup pátrania je štandardný a nijako sa nelíši od postupu pri pátraní po zmiznutých občanoch SR. Polícia CDR priebežne informuje o výsledkoch pátrania. V prípade, ak MBS je vypátraný v zahraničí, tak sa ukončuje proces pátrania na území SR a o tejto skutočnosti je vyrozumieť aj oznamovateľ, teda CDR. Do času, kým nie je orgán SPODaSK preukázateľne informovaný o nájdení MBS v bezpečnej krajine a je mu zabezpečovaná primeraná starostlivosť a ochrana jeho práv a právom chránených záujmov, resp. do času, kedy bol orgánu SPODaSK potvrdený návrat MBS do krajiny pôvodu, resp. jeho zlúčenie s rodinou v inej krajine, zotrúva MBS v evidencii orgánu SPODaSK. Na elimináciu príčin a dôsledkov útekovosti boli zo strany zainteresovaných subjektov prijaté opatrenia sociálnej a situačnej prevencie, ktoré spočívajú v špecifických režimových opatreniach CDR v Medzilaborciach, užšej spolupráce s Policajným zborom a vytváraní preventívnych a protektívnych podmienok na zabránenie príčin útekov. V tejto súvislosti MPSVR SR v spolupráci s Ústredím PSVaR iniciovalo prípravu a realizáciu výskumnej úlohy „Identifikácia príčin útekov/zmiznutí MBS“, ktorú v r. 2017 spracoval Inštitút pre výskum rodiny. Správa zhromažďuje údaje o 119 mladých ľudí bez sprievodu, ktorí boli umiestnení v DeD v Medzilaborciach v priebehu posledných rokov. Výskumná úloha na základe identifikácie rizikových a protektívnych faktorov v oblasti „útekovosti“ MBS navrhuje preventívne opatrenia, ktoré prispievajú k zabráneniu ďalším útekom alebo zmiznutiam a posilnia možnosti a podmienky pre prijatie trvalých riešení a integráciu MBS do spoločnosti. Vďaka prijatým opatreniam sa postupne počet MBS, ktorí „utekajú“ z CDR znižuje.“

160. Ochrana maloletých detí, ich práv a právom chránených záujmov, ktoré nie sú občanmi Slovenskej republiky, ale nachádzajú sa na našom území bez sprievodu rodiča alebo inej plnoletej fyzickej osoby, ktorej by mohlo byť dieťa zverené do osobnej starostlivosti, je v podmienkach Slovenskej republiky zabezpečovaná najmä Zákonom o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele. Tento zákon upravuje sociálnoprávnú ochranu detí a sociálnu kuratelu ako súbor opatrení, ktoré sa vykonávajú pre dieťa, a to najmä prostredníctvom sociálnej práce a iných vhodných metód a postupov. Opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vykonávajú orgány štátnej správy, obec, vyšší územný celok, akreditovaný subjekt a právnická alebo fyzická osoba. Ochranu života,

zdravia a priaznivého vývinu MBS zabezpečujú v praxi najmä úrady práce, sociálnych vecí a rodiny ako orgán sociálnoprávnej ochrany detí prostredníctvom svojich zamestnancov. Úrady práce, sociálnych vecí a rodiny vykonávajú zo zákona aj funkciu opatrovníka či poručníka, ak neexistuje iná fyzická osoba, ktorá by mohla byť ustanovená do funkcie zákonného zástupcu dieťaťa. Zamestnanci týchto úradov musia byť schopní pochopiť situáciu, v ktorej sa MBS nachádza, vedieť ju správne posúdiť, a v prípade potreby adekvátne zasiahnuť. Úrady práce, sociálnych vecí a rodiny vykonávajú opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately tak, aby ochrana života, zdravia, priaznivého psychického a sociálneho vývinu dieťaťa bola sústavne zabezpečená. V súvislosti s MBS, Úrady práce, sociálnych vecí a rodiny vykonávajú opatrenia počas jeho pobytu na území Slovenskej republiky na zabezpečenie starostlivosti primerane kultúre, jazyku, náboženstvu a tradíciám krajiny jeho pôvodu.

161. Ochrana a zastupovanie práv MBS orgánom SPODaSK je garantovaná už od štádia záchytu MBS na území SR. Zástupca orgánu SPODaSK je prítomný na prejednávaní priestupku a podaní vysvetlenia na útvar PZ a dohliada na zabezpečenie práv a právom chránených záujmov MBS pri podaní vysvetlenia, resp. pri pobyte na útvar PZ (tlmočenie, poučenie, strava, hygiena, oddych...). Zároveň, na základe rozhodnutia súdu o neodkladnom opatrení zabezpečuje umiestnenie MBS do Centra pre deti a rodiny (CDR), ktoré zabezpečuje komplexnú starostlivosť o psychický, fyzický a sociálny vývin MBS do dovŕšenia plnoletosti, resp. až do 25 roku veku života, ak o to MBS požiada

162. Medzi prvými, ktorí sa stretávajú s MBS na našom území, sú príslušníci Policajného zboru. Ak nájdú osobu, ktorá nevie preukázať svoju totožnosť alebo oprávnenosť pobytu, predvedú ju na príslušný policajný útvar s cieľom spísať zápisnicu o podaní vysvetlenia. Neoprávnený vstup cudzinca na územie Slovenskej republiky alebo jeho neoprávnené zdržiavanie, či vycestovanie z územia sa považuje podľa ustanovení zákona o pobyte cudzincov za priestupok. V prípade, že počas prvotných úkonov alebo počas spisovania zápisnice o podaní vysvetlenia osoba vyhlási, že je maloletá, musí byť táto skutočnosť bezodkladne oznámená Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, v ktorého územnom obvode sa MBS našiel. Povinnosť oznámiť nájdenie dieťaťa je spojená aj s následnou povinnosťou bezodkladne odovzdať takúto osobu poverenému zamestnancovi Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny. Je nevyhnutné, aby už príslušníci Policajného zboru pri prvotných úkonoch konali v súlade s princípom najlepšieho záujmu dieťaťa a voči MBS vedeli prejavit' empatiu a porozumenie.

163. Opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej pre maloletých bez sprievodu (ďalej len „MBS“), ktorí sa nachádzajú na území SR sú upravené v zákone č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorý zaručuje vykonávanie opatrení každému dieťaťu, ktoré má na území SR obvyklý pobyt, alebo sa tu zdržiava bez sprievodu zákonných zástupcov, príbuzných alebo osoby, ktorá je podľa práva alebo zvyku za dieťa zodpovedná. Prvoradým hľadiskom pri voľbe a uplatňovaní opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately je najlepší záujem dieťaťa, na určovanie a posudzovanie ktorého sa uplatňuje zásada o záujme dieťaťa podľa Zákona o rodine. Opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately

pre MBS sa vykonávajú od oznámenia nájdenia MBS na území SR. Orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vykonáva neodkladné úkony v záujme dieťaťa, kým nie je MBS ustanovený poručník alebo sa ustanovený poručník neujme svojej funkcie. Ak nie je možné ustanoviť za opatrovníka fyzickú osobu potom orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately vykonáva funkciu opatrovníka podľa osobitného predpisu (§ 39 ods. 3, § 57 ods. 4 a § 60 Zákona o rodine) na základe rozhodnutia súdu. A taktiež podľa § 57 ods. 3 Zákona o rodine ak nebolo možné ustanoviť za poručníka žiadnu fyzickú osobu, súd ustanoví za poručníka v prípadoch MBS orgán sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately. Opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately pre MBS sa vykonávajú od oznámenia nájdenia MBS na území SR primerane kultúre, jazyku, náboženstvu a tradíciám krajiny jeho pôvodu. Orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately zabezpečuje umiestnenie MBS do zariadenia na výkon rozhodnutia súdu a plní úlohy podľa osobitného predpisu (Zákon o azyle), ak bola podaná žiadosť o medzinárodnú ochranu. Na žiadosť MBS sa zabezpečuje právne poradenstvo a právna pomoc. CDR pre MBS je povinné zistiť, ak je to vzhľadom na vek dieťaťa a jeho rozumovú vyspelosť možné, názor dieťaťa na všetky skutočnosti, ktoré sa ho týkajú, najmä zistiť názor dieťaťa na jeho premiestnenie, zlúčenie s rodinou, návrat do krajiny pôvodu, azyl, a to už pred vykonaním úkonov za účelom jeho premiestnenia, zlúčenia rodiny, návratom do krajiny pôvodu alebo pred podaním žiadosti o azyl. Na účely zisťovania názoru dieťaťa, detský domov pre MBS zabezpečí tlmočenie do jazyka, ktorému dieťa rozumie. V prípade, že MBS je udelený azyl alebo poskytnutá doplnková ochrana, môže byť presunutý aj do iného detského domova, kde bude umiestnený spoločne so slovenskými deťmi za účelom plynulej integrácie (viaceré možnosti na štúdium, osamostatňovanie sa, uplatnenie na trhu práce,). Zoznam takýchto domovov určuje MPSVR SR.

164. Problematiku s určovaním veku upravuje aj zákon o azyle v § 23 ods. 8. Ak po vyhodnotení všetkých dostupných informácií sú pochybnosti o veku maloletého žiadateľa o udelenie azylu, je tento povinný sa podrobiť lekárskemu vyšetreniu na určenie veku. Pri tom je potrebný súhlas zákonného zástupcu alebo opatrovníka, v prípade MBS e. O tejto možnosti je informovaný zákonný zástupca maloletého, v jazyku ktorému rozumie, resp. opatrovník, v prípade MBS, po vstupe maloletého žiadateľa do azylového konania. Ak zákonný zástupca maloletého, prípadne opatrovník nedajú súhlas alebo samotný maloletý sa odmietne podrobiť lekárskemu vyšetreniu na určenie veku, považuje sa za plnoletého žiadateľa o udelenie azylu. Ak na základe lekárskeho vyšetrenia nie je možné zistiť, či ide o plnoletú alebo maloletú osobu, na konanie podľa zákona o azyle sa takáto osoba považuje za maloletú. Čo sa týka princípu plnoletosti, ak by nebolo možné považovať žiadateľa o udelenie azylu za plnoletého, v prípade, že sa odmietne podrobiť preskúmaniu veku, v takom prípade by každý žiadateľ mohol odmietnuť podrobenie sa lekárskemu vyšetreniu a zmariť tak posúdenie jeho veku.

165. Migračný úrad Ministerstva vnútra SR v zmysle §10 zákona o azyle môže rodičovi azylanta alebo maloletému dieťaťu azylanta po splnení podmienok udeliť azyl za účelom zlúčenia rodiny alebo v zmysle § 13b zákona o azyle môže po splnení podmienok uvedených v zákone rodičovi maloletého dieťaťa, ktoré má poskytnutú doplnkovú ochranu alebo maloletému dieťaťu, ktorého rodič má poskytnutú doplnkovú ochranu poskytnúť na území

Slovenskej republiky doplnkovú ochranu na účel zlúčenia rodiny. Migračný úrad Ministerstva vnútra SR uvedené vyhľadávanie rodičov dokáže zabezpečiť len v rámci dublinského konania a to v zmysle Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 604/2013 z 26. júna 2013, ktorým sa stanovujú kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny alebo osobou bez štátnej príslušnosti v jednom z členských štátov (ďalej len „dublinské nariadenie“). Priamo v nariadení sa prikladá špecifická pozornosť, ak je žiadateľom MBS s cieľom zabezpečiť jeho zjednotenie s rodinou, t.j. aby sa jeho podaná žiadosť posudzovala v krajine kde sa oprávnené zdržiava rodinný príslušník alebo súrodenec poprípadе príbuzný, za predpokladu, že je to v najlepšom záujme maloletej osoby. Toto sa však týka len okamihu keď je maloletá osoba žiadateľom o udelenie azylu, nie v okamihu po udelení medzinárodnej ochrany.

166. Zamestnanci orgánov SPODaSK a zariadení na výkon rozhodnutia súdu sú v rámci plánu ich adaptačného, funkčného a kvalifikačného vzdelávania, resp. v rámci pracovných porád a tematických školení pravidelne informovaní a metodicky usmerňovaní o právach detí, vnútroštátnej legislatíve, medzinárodných dohovorov, koncepčných, programových a odborných východiskách, ako aj o primeraných postupoch pri práci s MBS. Okrem toho sú odborní a výchovní zamestnanci CDR, ktorí pracujú v priamom a každodennom kontakte s MBS zaraďovaní do špecifických vzdelávacích, resp. výcvikových odborných aktivít zameraných na špecifiká práce s MBS, jazykovú prípravu, psychologické, sociálne, resp. právne poradenstvo a pod. Postup orgánov SPODaSK v oblasti starostlivosti o MBS je upravený v internom predpise „Vykonávanie opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately pr MBS e“, ktorá vymedzuje bližšie podrobnosti o postupe úradov PSVaR pri vykonávaní opatrení SPODaSK pre MBS, ktorí sa nachádzajú na území SR. V súvislosti s legislatívnymi zmenami bola v tomto roku pripravená aktualizácia uvedenej internej normy (tč. v štádiu schvaľovacieho procesu. UPSVR na tento účel pripravilo pracovnú pomôcku: „Aplikačná príručka k uplatňovaniu princípu najlepšieho záujmu dieťaťa vo všetkých postupoch, opatreniach a rozhodnutiach prijímaných vo vzťahu k MBS“. Jednotlivé časti príručky reagujú na aktuálny právny stav a dostupné odborné skúsenosti a poznatky a predstavujú výber a ponuku základných atribútov záujmu detí, ktoré je potrebné pri práci s MBS rešpektovať a zohľadňovať.

167. Prístup k vzdelávaciemu systému v regionálnom školstve (t.j. materské, ZŠ, SŠ vrátane špeciálnych) podľa Čl. 27 ods. 1 Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/95/EÚ je podľa platných zákonov v SR zabezpečený za rovnakých podmienok ako vlastným štátnym príslušníkom. Vzdelávanie detí cudzincov v regionálnom školstve je legislatívne zabezpečené školským zákonom §146 s účinnosťou od 1. septembra 2008.

Deťom cudzincov s povoleným pobytom na území SR, deťom žiadateľov o udelenie azylu a Slovákov žijúcich v zahraničí sa poskytuje výchova a vzdelávanie, ubytovanie a stravovanie v školách podľa školského zákona za tých istých podmienok ako občanom SR. Pre deti cudzincov sa na odstránenie jazykových bariér organizujú základné a rozširujúce jazykové kurzy štátneho jazyka. Nadväzujúca úprava je v zákone č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších

predpisov. Podľa § 10 ods. 12 odbory školstva okresných úradov v sídle kraja v spolupráci s orgánmi územnej samosprávy organizačne a finančne zabezpečujú jazykové kurzy detí cudzincov s povoleným pobytom na území SR. Jazykové kurzy detí cudzincov sa financujú prostredníctvom dohodovacieho konania na základe žiadosti zriaďovateľa.

Školský rok 2018/2019 zdroj CVTI SR					
Školy	Štátne	Súkromné	Cirkevné	Spolu	z toho dievčat
MŠ	520	226	15	761	337
ZŠ	2072	515	95	2682	1328
ŠMŠ+ZZ	5	0	0	5	2
ŠZŠ+ZZ	32	0	0	32	11
Špec. SŠ	10	0	0	10	2
G	398	351	60	809	409
Konzerv	39	1	1	41	19
SOŠ	548	126	5	679	265
Spolu	3624	1219	176	5019	2373

168. V roku 2018 MŠVVaŠ SR prostredníctvom Migračného úradu MV SR dostalo informáciu, že UNHCR vypracovalo materiály pre školy, ktoré sú zamerané na utečencov, azyl a migráciu, ktoré ponúklo SR. Tento „nástroj“ zahŕňa materiál pre učiteľov (cvičenia a videá pre 4 vekové kategórie) a potrebné učebné pomôcky pre žiakov. Cieľovou skupinou sú žiaci základných a stredných škôl, pričom sa rozlišuje vek detí.

Cieľom tejto pomôcky vypracovanej zo strany UNHCR je pomôcť učiteľom vytvoriť vhodné prostredie na integráciu detí utečencov, ako aj vysvetliť význam pojmu utečenec, azyl, migrácia pre deti vo veku 6-18 rokov. V rámci výučby sa kladie dôraz aj na kultúrne odlišnosti, psychické a emocionálne rozpoloženie detí utečencov v dôsledku okolností úteku z krajiny pôvodu. MŠVVaŠ SR prejavilo záujem a UNHCR preložilo do slovenského jazyka materiály zatiaľ vo veku 6 až 9 rokov a 9 až 12 rokov.¹⁴ V dňoch 5. a 6. júna 2019 sa uskutočnili v Bratislave tréning školiteľov a 2 tréningy pre učiteľov, organizovaných UNHCR, MŠVVaŠ SR a MV SR. V súlade s § 19a ods. 10 zákona o azyle posúdenie žiadosti o udelenie azylu vykoná poverený zamestnanec ministerstva s primeranými vedomosťami v oblasti azylu; v prípade MBS aj s primeranými vedomosťami o jeho osobitných potrebách. Migračný úrad Ministerstva vnútra SR je príslušný len na rozhodnutie o žiadosti MBS o udelenie azylu.

169. V Slovenskej republike v rámci väčších súdov pôsobia špecializovaní sudcovia (napríklad „rodinní sudcovia“). Zámerom súčasnej vlády je špecializáciu takýchto sudcov prehĺbovať, čo sa realizuje prostredníctvom celoživotného vzdelávania v Justičnej akadémii Slovenskej republiky, vzdelávanie prebieha v centrále Justičnej akadémie SR, ale aj v ostatných regiónoch Slovenska, aby sa zabezpečila čo možno najlepšia dostupnosť

¹⁴ <https://www.minedu.sk/ucebne-materialy-pre-ucitelov-a-ziakov-od-unhcr-learning-materials-for-teachers-and-learners-from-the-unhcr/>

kontinuálneho vzdelávania v rámci špecializácie každého sudcu. Podľa Zákona o sudcoch a prísediach, sudca má právo na zabezpečenie podmienok systematického a bezplatného vzdelávania po celý čas výkonu svojej funkcie, na bezplatné poskytovanie právnych predpisov, odbornej literatúry a informácií nevyhnutných na riadny výkon funkcie sudcu. Vzdelávanie sudcov zabezpečujú tuzemské a zahraničné vzdelávacie inštitúcie. Vzdelávanie sudcov sa vykonáva aj odbornými študijnými pobytmi v tuzemských a zahraničných súdnych inštitúciách, ktoré môžu trvať najviac jeden rok. Na žiadosť sudcu môže predseda súdu so súhlasom príslušnej sudcovej rady a v prípade zvyšovania kvalifikácie v zahraničí aj so súhlasom ministra vydať rozhodnutie o súhlase so zvýšením kvalifikácie sudcu, ak je toto zvýšenie kvalifikácie v súlade s požiadavkami na výkon funkcie.

170. Na jeseň 2018 sa začal realizovať národný projekt Ministerstva spravodlivosti SR zameraný na zvýšenie efektívnosti súdneho systému pri vybavovaní rodinnoprávnej agendy. Ide o pilotný projekt na vybraných okresných súdoch (Kežmarok, Prešov). Projekt je založený na interdisciplinárnej spolupráci. Postup súdu v úzkej spolupráci s orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately podľa tzv. Cochemskej praxe (Cochemská prax je systém spolupráce odborníkov, ktorí sú zainteresovaní do rodičovských sporov ohľadne dieťaťa, s cieľom pomôcť rodičom nájsť ich vlastné spoločné riešenie.) priniesol zlepšenie komunikácie s rodičmi, akceptáciu jednotného postupu úradov so zreteľom najmä na záujem maloletého dieťaťa v rodine a spokojnosť rodičov s inovatívnym spôsobom riešenia ich rodinnej krízy, resp. rozpadnutia rodiny. Dará sa naplňať aj cieľ ukončiť súdne konanie vo veciach starostlivosti súdu o maloleté deti primárne pred súdom prvej inštancie, t.j. okresným súdom uzatvorením rodičovskej dohody.

171. Ďalej uvádzame, že úrad kriminálnej polície Prezídia policajného zboru v spolupráci s Akadémiou Policajného zboru v Bratislave realizuje projekt „Špeciálne výsluchové miestnosti pre detské obete a ďalšie obzvlášť zraniteľné obete trestných činov“ (realizácia projektu od roku 2018 do roku 2021). Cieľom projektu je vytvorenie podmienok pre elimináciu opakovanej viktimizácie a sekundárnej viktimizácie detských obetí a ďalších obzvlášť zraniteľných obetí, kam patria napríklad aj obete trestných činov spáchaných v súvislosti s domácim násilím a obete trestných činov proti ľudskej dôstojnosti (znásilnenia, sexuálneho násillia, sexuálneho zneužívania). V rámci tohto projektu sa plánuje celkovo vybudovať 15 špeciálnych výsluchových miestností dislokovaných na území Slovenskej republiky, z uvedeného počtu bola zatiaľ vybudovaná 1 špeciálna výsluchová miestnosť na Akadémii Policajného zboru v Bratislave, ktorá zároveň slúži aj na výučbu. Ostatné výsluchové miestnosti budú budované priebežne v nadväznosti na ukončenie procesov jednotlivých verejných obstarávaní. V rámci uvedeného projektu sa zaviedol aj systém akreditovaného špecializovaného vzdelávania policajtov (vyšetrovateľov Policajného zboru a poverených príslušníkov Policajného zboru) na Akadémii Policajného zboru v Bratislave vo forme 5-dňového kurzu so zameraním na prácu s obzvlášť zraniteľnými obeťami. Toto vzdelávanie v rámci projektu začalo prebiehať v roku 2019, pričom doposiaľ bolo preškolených celkovo 36 policajtov. Cieľový počet preškolených policajtov v rámci projektu je 350. V rámci tohto projektu boli v roku 2019 spracované aj dva edukačné dokumenty, a to metodická pomôcka

pre prácu v špeciálnej výsluchovej miestnosti a osobitná forma poučenia pri výsluchu detských obetí a ďalších obzvlášť zraniteľných obetí.

171A. Monitoringom uskutočneným Úradom komisára pre deti bolo zistené, že okresné riaditeľstvá policajného zboru v súčasnosti nedisponujú výsluchovou miestnosťou typu vzorovej miestnosti Akadémie policajného zboru. Vo všetkých prípadoch si okresné riaditeľstvá vytvárajú výsluchové miestnosti pre zraniteľné osoby a obzvlášť pre maloletých svojpomocne. Ide zväčša o bežné kancelárie, ktoré sú situované mimo štandardného výkonu služby, ak je to možné. V jednom prípade využíva okresné riaditeľstvo miestnosť akreditovaného subjektu. Okresné riaditeľstvá v zásade správne chápu dispozičné riešenie výsluchových miestností, ale bez dostatočného finančného pokrytia nie je možné zabezpečiť potrebné stavebné úpravy. Komisárka pre deti oceňuje snahu okresných riaditeľstiev operatívne riešiť situáciu s výsluchovými miestnosťami pre maloletých, avšak bez centrálného zabezpečenia technického a materiálneho vybavenia, nie je možné dosiahnuť požadovaný štandard. Hlavnou prekážkou zriaďovania nových výsluchových miestností sú nedostatočné finančné prostriedky na ich zriadenie a absencia verejného obstarávania na technické vybavenie takýchto miestností. Výsluch maloletého dieťaťa v súčasnosti prebieha priamo v kancelárii vyšetrovateľa, v prípade, že okresné riaditeľstvo vôbec nedisponuje osobitnou výsluchovou miestnosťou pre maloleté osoby, alebo ide o provizórne výsluchové miestnosti určené k výsluchu maloletého, ktoré však svojím vybavením a len sčasti môžu plniť svoj účel.

172. Úrad kriminálnej polície Prezídia policajného zboru v spolupráci s Akadémiou Policajného zboru v Bratislave realizuje aj systém základnej odbornej prípravy policajtov pre prácu s obzvlášť zraniteľnými obeťami (mimo vyššie uvedený projekt). Ide o celoplošne prevzdelanie vyšetrovateľov Policajného zboru a poverených príslušníkov Policajného zboru pre prácu s obeťami trestných činov vo forme jednodňového akreditovaného kurzu na Akadémii Policajného zboru v Bratislave pod názvom „Obzvlášť zraniteľné obeť trestných činov, vyšetrovanie a prístup k obeť“. Realizácia tohto kurzu začala prebiehať v poslednom štvrtroku 2018 a prebieha aj v roku 2019. Doposiaľ toto vzdelávanie absolvovalo cca 1800 policajtov. Plánovaný celkový počet prevzdelaných policajtov v rámci tohto kurzu je cca 3000.

173. V rámci rozvoja národného referenčného mechanizmu realizuje IC MV SR školenia pre viaceré profesijné skupiny. Účelom je prehĺbiť poznatky a budovanie kapacít v rámci problematiky obchodovania s ľuďmi a rozvíjať národný referenčný mechanizmus tak, aby sa obeťam poskytla adekvátne pomoc a uľahčilo sa odhaľovanie trestného činu obchodovania s ľuďmi. Práve z tohto dôvodu boli napríklad v roku 2018 medzi účastníkmi pedagógovia zo základných škôl, špeciálnych základných škôl, stredných odborných škôl aj gymnázií, reedukačných centier či centier pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie zodpovední za prevenciu kriminality na školách (cca 90 osôb). Cieľom týchto školení bolo budovanie kapacít na včasnú identifikáciu potenciálnych obeť. Prítomným bola interaktívnou formou priblížená problematika OSI a poskytnuté praktické informácie zamerané na

identifikáciu obetí, ako aj kroky, ako postupovať v prípade zistenia akýchkoľvek informácií súvisiacich s trestným činom OSĽ. Dozvedeli sa takisto o možnostiach prevencie a aktivitách, prostredníctvom ktorých môžu oboznámiť mladých ľudí o tom, ako môžu minimalizovať riziká a nástrahy. Predmetné školenia pokračovali aj v roku 2019. (predmetné plnenie čiastočne súvisí s plnením odporúčania 55. V zmysle svojho všeobecného komentára č. 6 (2005) o zaobchádzaní s deťmi bez sprievodu a s odlúčenými deťmi mimo krajiny ich pôvodu, Výbor naliehavo žiada zmluvný štát, aby: (e) Zabezpečil, aby všetci profesionáli pracujúci s deťmi bez sprievodu boli pravidelne školení o právach detí a o primeraných postupoch a komunikácii;)

174. V roku 2018 boli takisto realizované školenia pre zamestnancov Národného inšpektorátu práce a inšpektorov práce, zamestnancov Úradov práce, sociálnych vecí a rodiny, konkrétne pre zamestnancov úseku sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a takisto pre členov mimovládnych organizácií (7 školení, cca 140 osôb). V roku 2016 bola takisto novelizovaná „Metodická pomôcka k postupu poskytovania pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi s osobitným zameraním sa na deti a cudzincov“, ktorej postupy boli takisto súčasťou jednotlivých školení. Účastníkmi školení boli aj zástupcovia mimovládnych organizácií, ktorí môžu prísť do kontaktu s potenciálnymi obeťami OSĽ medzi žiadateľmi o azyl. V predchádzajúcom období boli do harmonogramu školení zahrnutí takisto aj referenti špecialisti pre prácu s rómskymi komunitami a terénni sociálni pracovníci. V roku 2019 prebehli dve školenia regionálnych koordinátorov Úradu splnomocnenca vlády pre rómske komunity v oblasti identifikácie OSĽ. Zároveň boli títo účastníci vyškolení ako školitelia v tejto oblasti za účelom budovania kapacít a ďalšieho rozširovania referenčného rámca. Na základe predchádzajúcich skúseností a školení pre rôzne cieľové skupiny z roku 2017, keď do programu školení boli zahrnutí aj zamestnanci zdravotníctva a Univerzitných nemocníc ako aj zamestnanci operačných stredísk záchranných zdravotných služieb, boli v roku 2018 pracovníci IC MV SR pozvaní prednášať pre zamestnancov Regionálnej komory Slovenskej komory sestier a pôrodných asistentiek a prednášok o OSĽ sa zúčastnilo asi 130 zdravotných sestier. Od roku 2012 sa každoročne (2x ročne) realizujú vzdelávacie aktivity v oblasti identifikácie OSĽ pre diplomatov a zamestnancov MZVEZ SR v rámci ich atestačného vzdelávania. V roku 2018 bolo v rámci predvýjazdovej konzulárnej prípravy vykonané školenie k problematike súčinnosti orgánov SR pri pomoci obetiam OSĽ. Školenia sa zúčastnilo 24 zamestnancov rezortu pripravovaných na vyslanie na zastupiteľské úrady (ďalej ZÚ SR) v pozícii konzulov. Ďalších 34 zamestnancov rezortu absolvovalo školenie v rámci atestačného vzdelávania na zvýšenie diplomatickej hodnosti. Školenia napomáhajú k lepšej orientácii konzulárnych úradníkov v problematike pomoci obetiam OSĽ a k úspešnému zvládaniu konkrétnych prípadov v tejto oblasti. Predmetné školenia pokračovali aj v roku 2019.

175. V rámci spolupráce s úradom hraničnej a cudzineckej polície prezídia Policajného zboru (ďalej len “ÚHCP P PZ”) pri plnení úloh stanovených v Harmonograme vecného a časového plnenia úloh riaditeľa ÚHCP P PZ na rok 2018 preškolo IC MV SR pracovníkov jednotlivých riaditeľstiev hraničnej a cudzineckej polície, ktorí prichádzajú v rámci svojho služobného zaradenia do kontaktu s príslušníkmi tretích krajín, k identifikácii obetí OSĽ a

povinnosti informovať ich o možnostiach pomoci, ak by existovalo podozrenie, že sa stali obeťami, ako aj o postupoch, ktoré je potrebné realizovať v súvislosti s podozrením na výskyt obete obchodovania s ľuďmi uplatňovať.

176. IC MV SR v roku 2018 realizovalo kampaň „Dobré rady pred vycestovaním za prácou do zahraničia“ a bola zahájená spolupráca s letiskami v Bratislave, Košiciach a Poprade, ako aj spolupráca so štátnymi aj súkromnými dopravcami (Slovak Lines a.s., Železničná spoločnosť Slovensko, a. s., Zväz autobusovej dopravy), centrami EURES a RegioJet a.s. Formou letákov (distribúovaných cca 16 000ks) v jednoduchom a zrozumiteľnom jazyku mali cestujúci možnosť oboznámiť sa so základnými informáciami o OSĽ, možnosťami pomoci pre obeť OSĽ kde nájdu aj užitočné rady pri hľadaní práce a pred vycestovaním do zahraničia, spolu s aktuálnymi kontaktmi na slovenské veľvyslanectvá a konzuláty v zahraničí, ako aj na Národnú linku pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi 0800 800 818. IC MV SR nadviazalo spolupráci aj so súkromným prepravcom RegioJet. V októbrovom čísle časopisu Žltý, ktorý pripravuje a distribuuje spoločnosť RegioJet, bol pri príležitosti pripomenutia si Európskeho dňa boja proti obchodovaniu s ľuďmi zverejnený preventívny článok k dobrým radám pred vycestovaním za prácou do zahraničia. Uvedený časopis sa nachádzal v každom autobuse a vlaku spoločnosti RegioJet, ako aj na pobočkách Student Agency. Októbrové číslo časopisu bolo vytlačené v náklade 63000 ks s dosahom na cca. 500 000 cestujúcich v SR, ako aj v Českej republike.

177. V rámci zvyšovania povedomia o problematike OSĽ bola v roku 2018 realizovaná celoslovenská billboardová kampaň (28 miest) zameraná na zvýšenie povedomia o existencii Národnej linky pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi 0800 800 818. MV SR uzatvorilo dohodu so spoločnosťou Slovak Telekom, a.s. o zriadení Národnej linky pomoci obetiam obchodovania s ľuďmi - 0800 800 818, ktorá je primárne určená na poskytnutie preventívnych informácií pred vycestovaním do zahraničia, ako aj na nadviazanie prvého kontaktu s potenciálnou obeťou obchodovania s ľuďmi a na sprostredkovanie relevantnej pomoci (pre prípady volania zo zahraničia správny tvar: +421 800 800 818) už v roku 2008. Úlohou bezplatnej národnej linky je poskytnúť odborné poradenstvo a informácie v oblasti obchodovania s ľuďmi. Predmetná kampaň prebiehala aj v roku 2016 a bude prebiehať aj v roku 2019. V roku 2018 IC MV SR pripravilo aktualizovaný leták k samoidentifikácii obeť obchodovania s ľuďmi v šiestich jazykových mutáciách za účelom ich distribúcie medzi pracovníkov a cudzincov záchytných, pobytových a detenčných táborov, ako aj na miesta, kde takéto osoby prichádzajú do styku s úradmi – oddelenia cudzineckej polície jednotlivých riaditeľstiev hraničnej a cudzineckej polície.

178. IC MV SR takisto participovalo a autorsky pripravilo učebný materiál pre akreditovaný kurz príslušníkov Policajného zboru v rámci projektu Strednej odbornej školy Policajného zboru Bratislava na realizáciu národného projektu v rámci Fondu pre vnútornú bezpečnosť s názvom „Vzdelávanie príslušníkov Policajného zboru v oblasti prevencie a identifikácie obchodovania s ľuďmi“, ako aj autorsky prispelo k výukovému materiálu v rámci projektu „Špeciálne výsluchové miestnosti pre detské obeť a ďalšie obzvlášť

zraniteľné obete trestných činov“ a k „Metodike postupu polície v špeciálnej výsluchovej miestnosti“.

179. Odbor prevencie kriminality kancelárie ministra vnútra SR pravidelne realizuje širokú osvetu a vzdelávanie v boji proti obchodovaniu s ľuďmi. Pravidelne realizuje zážitkové konferencie na tému obchodovania s ľuďmi aj v rámci Národného projektu „Zlepšenie prístupu obetí trestných činov k službám a vytvorenie kontaktných bodov pre obeť“. V roku 2019 boli zorganizované dve školenia a zážitkové konferencie v Košiciach so zameraním na deti z detských domovov, žiakov stredných škôl a deti a mládež z marginalizovaných skupín obyvateľstva. Boli vytvorené online dostupné preventívne nástroje so všetkými potrebnými kontaktmi a informáciami (www.novodobiotroci.sk , www.anjelistradni.sk).

180. Od ratifikácie Opčného protokolu nebola na Ústavný súd Slovenskej republiky podaná žiadna sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy SR. Slovenská republika neeviduje žiadny trestný čin využívania detí v ozbrojených silách alebo ozbrojených konfliktoch a žiadne indície o účasti detí v ozbrojených konfliktoch sa v súvislosti so Slovenskou republikou neobjavili ani v správach OSN (UNHCRHR, UNICEF, UNHCR, IOM), Medzinárodného výboru červeného kríža a polmesiaca, v správach medzinárodných alebo národných mimovládnych organizácií, ani v správe slovenského Úradu komisárky pre deti.

181. Garancia dodržiavania ustanovení Opčného protokolu je daná splnením kumulatívnej podmienky dobrovoľnosti a dovŕšením 18. roku veku pre službu v slovenských ozbrojených silách (čl. 25 ods.2 Ústavy SR, Zákon o brannej povinnosti, Zákon o štátnej službe profesionálnych vojakov ozbrojených síl Slovenskej republiky). Sekundárnou garanciou, pokiaľ ide o ochranu detí pred ich účasťou v ozbrojených konfliktoch, je trestnosť konania, ktoré označujeme v právnom poriadku SR ako vojnové bezprávie, a je legislatívne upravené v §433 Trestného zákona. Trestný čin vojnového bezprávia je taktiež odkazom na článok 8 Rímskeho štatútu Medzinárodného trestného súdu. Využívanie detí v ozbrojených silách je tu explicitne zakázané čl. 8 ods. 2 písm. b) XXVI a čl. 8 písm. e) VII. .

182. Vzhľadom na medzinárodné právne záruky , ako aj nulový výskyt tzv. detských vojakov na území SR, sa slovenská právna úprava odkazujúca na najkomplexnejšiu medzinárodnú právnu úpravu javí ako dostatočná garancia. Adekvátnosť tohto prístupu vyplýva z prepracovanosti medzinárodného systému. V Slovenskej republike ako členskom štáte NATO a EÚ, na území ktorej sa už vyše 70 rokov neodohral žiaden ozbrojený konflikt. Je náročné predstaviť si lepší jurisprudenčný a legislatívny základ pre národnú právnu úpravu, ktorá by sa svojou kvalitou mohla vyrovnáť Rímskemu štatútu, Ženevským konvenciam a iným medzinárodným dokumentom v tejto oblasti. Explicitná národná legislatíva venovaná deťom v ozbrojených silách je opodstatnená a charakteristická pre krajiny, ktoré neratifikovali Rímsky štatút, stoja mimo jurisdikcie multilaterálnych medzinárodných orgánov a sú známe preferenciou unilaterálnych postupov. Zároveň SR ako členská krajina EÚ je zmluvnou stranou dohovoru Medzinárodnej organizácie práce č. 182 z roku 1999 o zákaze a o okamžitých opatreniach na odstránenie najhorších foriem detskej práce. Tento vo svojom článku 1 zmluvným stranám ukladá povinnosť prijať okamžité a účinné opatrenia na zabezpečenie zákazu a odstránenie najhorších foriem detskej práce, pričom podľa článku 3 sa

za najhoršie formy detskej práce považuje aj nútený alebo povinný nábor detí s cieľom využívať ich v ozbrojených konfliktoch. V zmysle §7 Trestného zákona, ktorý upravuje pôsobnosť podľa medzinárodných zmlúv platí, že trestnosť činu sa posudzuje podľa slovenského Trestného zákona aj vtedy, ak to ustanovuje medzinárodná zmluva, ktorou je Slovenská republika viazaná, ktorá bola ratifikovaná a vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom. Protiprávnosť a trestnosť konania, ktoré by bolo v rozpore so záväzkami podľa Opčného protokolu je tak plne v podmienkach SR legislatívne garantovaná.

183. Prijatím zákona č. 91/2016 Z.z. o trestnej zodpovednosti právnických osôb o zmene a doplnení niektorých zákonov sa naplnili mnohé medzinárodné záväzky. Týmto zákonom bola zavedená v SR priama trestná zodpovednosť vzťahujúca sa na právnické osoby, vrátane súkromných bezpečnostných služieb alebo spoločností. V §2 ods. 6 tohto zákona je trestnosť činu podľa tohto zákona aj vtedy, ak to ustanovuje medzinárodná zmluva, ktorá bola ratifikovaná a vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom a ktorou je Slovenská republika viazaná. Za trestné činy právnických osôb sa podľa §3 tohto zákona považuje o.i. obchodovanie s ľuďmi, ohrozovanie mravnej výchovy mládeže, legalizácia príjmu z trestnej činnosti, nedovolené ozbrojovanie a obchodovanie so zbraňami, výroba, rozširovanie a prechovávanie detskej pornografie, ohrozovanie mravnosti. V prípade zapojenia detí do súkromných bezpečnostných služieb alebo vojenských spoločností by sa pôsobnosť zákona analogicky mala vzťahovať aj na tieto subjekty. V roku 2017 sa Slovenská republika pripojila k Deklarácii o bezpečných školách. Ide o politický dokument, ktorý vznikol ako reakcia na negatívny vplyv ozbrojených konfliktov na vzdelávací proces. Ochrana detí a ich práv je jednou z ľudskoprávnych priorít SR, a preto sa aktívne zapája do súvisiacich debát na pôde hlavných orgánov OSN, podporuje aktivity predstaviteľa GT OSN pre deti v ozbrojených konfliktoch a plne sa hlási k plneniu rezolúcie BR OSN č.2225 (2015) týkajúcej sa detí a ozbrojených konfliktov.

184. V rámci výborov Národnej rady SR pôsobí aj Výbor na obranu a bezpečnosť, ktorý vykonáva kontrolu nad dodržiavaním zákonnosti činnosti Ministerstva obrany SR, ozbrojených síl SR, Ministerstva vnútra SR, Policajného zboru SR a Správy štátnych hmotných rezerv SR. Prerokúva návrhy, podnety a sťažnosti občanov a organizácií na ich činnosti, ako aj na činnosť orgánov civilnej ochrany, ktoré došli Národnej rade SR. Ak Výbor NR SR pre obranu a bezpečnosť zistí porušenie zákonnosti v ich činnosti, je oprávnený požiadať ministra obrany SR a ministra vnútra SR, aby bez meškania urobil nápravu.

185. Hoci odporúčania Rady Európy nemajú právne záväzný charakter, Slovenská republika ako členský štát Rady Európy a zmluvná strana príslušných ľudskoprávnych dohovorov sa všetkými odporúčaniami reálne zaoberá a prihliada na ne pri tvorbe národnej legislatívy. IC MV SR pôsobí za Slovenskú republiku ako národný spravodajca voči Európskej komisii v zmysle čl. 19 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/36/EÚ z 5. apríla 2011 o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí obchodovania, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2002/629/SVV, a pravidelne sa zúčastňuje stretnutí Neformálnej siete národných spravodajcov alebo obdobného mechanizmu (NREM) pre oblasť boja proti obchodovaniu s ľuďmi. Takisto spolupracujeme s Výborom

zmluvných strán Dohovoru Rady Európy o boji proti obchodovaniu s ľuďmi (2005) a monitorovacím mechanizmom Skupiny expertov na boj proti obchodovaniu s ľuďmi (tzv. GRETA).

186. MŠVVaŠ SR spolupracuje s Radou Európy pri implementácii odporúčaní Výboru ministrov Rady Európy v oblasti mládeže. V tomto procese sa zameriavame aj na implementáciu Odporúčania Výboru ministrov Rady Európy o prístupe mladých ľudí k právam a Odporúčania Výboru ministrov Rady Európy o podpore mladých utečencov pri prechode do dospelosti. Navyiac, zástupca MŠVVaŠ SR je členom monitorovacej skupiny RE, ktorá hodnotí implementáciu Odporúčania Výboru ministrov Rady Európy o prístupe mladých ľudí zo znevýhodnených oblastí k sociálnym právam. V neposlednom rade, SR pokračuje v realizácii kampane Rady Európy „Bez nenávisti“ aj po jej oficiálnom skončení. Hlavným cieľom kampane bolo zvýšiť angažovanosť a povedomie mladých ľudí v oblasti boja proti nenávisťnému vyjadrovaniu na internete, ktoré sa v posledných rokoch rozmáha, a tiež vybaviť mladých ľudí a mládežnícke organizácie kompetenciami, ktoré sú potrebné na rozpoznanie takýchto porušení ľudských práv.